

DOGMATISK KONSTITUTION OM KYRKAN
LUMEN GENTIUM
HÖGTIDLIGT PROMULGERAD AV HANS HELIGHET
PÅVEN PAULUS VI
ON DEN 21 NOVEMBER 1964

KAPITEL I

KYRKANS MYSTERIUM

1. Kristus är folkens ljus. Eftersom det förhåller sig så, önskar denna heliga synod, som är församlad i den Helige Ande, ivrigt att genom att förkunna evangeliet för varje skapat varelse (1) föra Kristi ljus till alla människor, ett ljus som är klart synligt i kyrkans ansikte. Eftersom kyrkan i Kristus är som ett sakrament eller som ett tecken och redskap både för en mycket nära förbunden med Gud och för hela människosläktets enhet, vill den nu mer fullständigt uppenbara sin egen inre natur och universella mission för kyrkans troende och för hela världen. Detta har den för avsikt att göra genom att troget följa undervisningen från tidigare koncilier. De nuvarande förhållandena i världen gör detta kyrkans arbete ännu mer angeläget, så att alla människor, som i dag är närmare förenade med olika sociala, tekniska och kulturella band, också kan uppnå en fullare enhet i Kristus.

2. Den evige Fadern skapade hela världen genom en fri och dold plan av sin egen visdom och godhet. Hans plan var att höja människorna till att delta i det gudomliga livet. Fallen i Adam lämnade Gud Fadern inte människorna åt sig själva, utan erbjöd oupphörligt hjälp till frälsning i åsynen av Kristus, Återlösaren "som är den osynlige Gudens avbild, den förstfödde av varje skapad varelse". (2) Alla de utvalda, innan tiden började, "förutvisste och förutbestämde sig för att formas till Hans Sons avbild, att han skulle vara den förstfödde bland många bröder". (3) Han planerade att samla alla dem som ville tro på Kristus i den heliga kyrkan. Redan från världens begynnelse ägde förebådandet av kyrkan rum. Den har förberetts på ett anmärkningsvärt sätt genom Israels folks historia och genom det gamla förbundet. (1*) I den nuvarande eran konstituerades kyrkan och genom Andens utgjutelse blev den uppenbarad. Vid tidens slut kommer den att nå sin härliga fullbordan, då, som det står i kyrkofäderna, alla de rättfärdiga, från Adam och "från Abel, den rättfärdige, till den siste av de utvalda", (2*) kommer att samlas tillsammans med Fadern i den universella kyrkan.

3. D^t kom Sonen, sänd av Fadern. Det var i honom, före världens grundläggning, som Fadern utvalde oss och förutbestämde oss till att bli adoptivsöner, för i honom behagade det Fadern att återupprätta allting. (4) För att utföra Faderns vilja instiftade Kristus himmelriket på jorden och uppenbarade detta rikets mysterium för oss. Genom sin lydnad åstadkom han återlösning. Kyrkan, eller med andra ord Kristi rike som nu är närvarande i ett mysterium, växer synligt genom Guds kraft i världen. Denna invigning och denna tillväxt symboliseras båda av blodet och vattnet som flöt från den öppna

sidan av en korsfäst Jesus,(5) och är förutsagda i Herrens ord med hänvisning till hans död på korset: "Och om jag blir upphöjd från jorden, skall jag dra allt till mig". (6) Så ofta som offret på korset, i vilket Kristus vår påsk offrades, firas på altaret, utförs vårt återlösningsverk, och i det eukaristiska brödets sakrament både uttrycks och förverkligas enheten mellan alla troende som bildar en kropp i Kristus(8). Alla människor är kallade till denna förening med Kristus, som är världens ljus, från vilken vi utgår, genom vilken vi lever och mot vilken hela vårt liv strävar.

4. När det verk som Fadern gav Sonen att utföra på jorden(9) var fullbordat, sändes den Helige Ande på pingstdagen för att Han skulle fortsätta att helga kyrkan, och på så sätt skulle alla som tror få tillträde genom Kristus i en Ande till Fadern. (10) Han är Livets Ande, en källa av vatten som springer upp till evigt liv. (11) Till människor som är döda i synd ger Fadern liv genom honom, tills han i Kristus ger liv åt deras dödliga kroppar. (12) Anden bor i kyrkan och i de trognas hjärtan som i ett tempel. (13) I dem ber han för dem och vittnar om att de är adoptivsooner. (14) Kyrkan, som Anden leder på sanningens väg(15) och som Han förenat i gemenskap och i tjänande, både utrustar och leder Han med hierarkiska och karismatiska gåvor och smyckar med Sina frukter. (16) Genom evangeliets kraft får han kyrkan att bevara ungdomens friskhet. Oavbrutet förnyar Han den och leder den till fullkomlig förening med sin Brudgum. (3*) Både Anden och Bruden säger till Jesus, Herren: "Kom!" (17)

Kyrkan har därför setts som "ett folk som blivit ett med Faderns, Sonens och den Helige Andes enhet". (4*)

5. Den heliga kyrkans mysterium är uppenbart i själva dess grundval. Herren Jesus satte den på sin kurs genom att predika de goda nyheterna, det vill säga ankomsten av Guds rike, som i århundraden hade utlovats i Skriften: "Tiden är fullbordad, och Guds rike är nära"(18). I ordet, i gärningarna och i Kristi närvaro var detta rike klart öppet för människornas åsyn. Herrens ord liknas vid ett frö som sås i en åker. (19) de som hör Ordet med tro och blir en del av Kristi lilla hjord,(20) har tagit emot själva Riket. Sedan, av egen kraft, gror fröet och växer fram till skördetiden. (21) Jesu mirakel bekräftar också att Guds rike redan har kommit till jorden: "Om jag driver ut onda andar med Guds finger, då har Guds rike kommit över er". (22) Men framför allt är Guds rike tydligt synligt i Kristi person, Guds Son och Människosonen, som kom "för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många"(23)

När Jesus, som hade lidit korsdöden för människorna, hade uppstått, framträdde han som den som var konstituerad som Herre, Kristus och evig präst,(24) och han utgöt över sina lärjungar den Ande som Fadern hade utlovat. (25) Från denna källa mottar kyrkan, utrustad med sin grundares gåvor och troget vaktande hans bud om kärlek, ödmjukhet och självupppoffring, uppdraget att förkunna och sprida Kristi och Guds rike bland alla folk och att på jorden vara den första spiran fram till detta rike. Medan den långsamt växer, strävar kyrkan mot det fullbordade riket och med all sin styrka, förhoppningar och önsknings om att förenas i härlighet med sin kung.

6. I Gamla testamentet förmedlas uppenbarelsen av Guds rike ofta med hjälp av metaforer. På samma sätt som kyrkans inre natur nu blir känd för oss i olika bilder som

tagits antingen från fårskötseln eller odlingen av jorden, från byggnadsarbetet eller till och med från familjelivet och trolovningarna, får bilderna en förberedande form i profetböckerna.

Kyrkan är en fårfålla vars enda och oundgängliga dörr är Kristus. (26) Det är en hjord för vilken Gud själv förutsade att han skulle vara herde,(27) och vars får, även om de styrs av mänskliga herdar; Icke desto mindre leds och närns de ständigt av Kristus själv, den gode herden och herdarnas Furste,(28) som gav sitt liv för fåren. (29)

Kyrkan är ett stycke mark som ska odlas, en Guds åkerbruk. (30) På detta land växer det uråldriga olivträdet, vars heliga rötter var profeterna, och i vilket försoningen mellan judar och hedningar har åstadkommits och kommer att ske. (31) Detta land, som en utvald vingård, har planterats av den himmelske jordbrukaren. (32) Den sanna vinstocken är Kristus, som ger liv och kraft att bära riklig frukt på grenarna, det vill säga åt oss, som genom kyrkan förblir i Kristus, utan vilken vi ingenting kan göra. (33)

Ofta har kyrkan också kallats för Guds byggnad. (34) Herren själv jämförde sig själv med stenen som byggarna förkastade, men som gjordes till hörnsten. (35) På denna grundval är kyrkan byggd av apostlarna,(36) och från den får kyrkan varaktighet och sammanhållenheter. Denna byggnad har många namn för att beskriva den: Guds hus(37) där Hans familj bor; Guds hus i Anden; 38) Guds boning bland människorna; (39) Och, i synnerhet, det heliga templet. Detta tempel, som symboliseras av platser för tillbedjan byggda av sten, prisas av de heliga fäderna och jämförs, inte utan anledning, i liturgin med den heliga staden, det nya Jerusalem (5*). Som levande stenar är vi här på jorden inbyggda i den. (40) Johannes betraktar denna heliga stad som kommer ner från himlen vid världens förnyelse som en brud som görs redo och smyckad för sin man. (41)

Kyrkan kallar också "det Jerusalem som är där ovan" "vår moder". (42) Den beskrivs som den obefläckade maken till det obefläckade Lammet,(43) som Kristus "älskade och för vilken han utgav sig själv för att helga henne", (44) som han förenar med sig själv genom ett obrytbart förbund, och som han oupphörligt "närrer och omhuldar", (45) och som, när han väl har renats, ville skulle renas och förenas med sig själv. Han är underkastad honom i kärlek och trohet,(46) och som han slutligen har fyllt med himmelska gåvor för all evighet, för att vi skall lära känna Guds och Kristi kärlek till oss, en kärlek som övergår all kunskap. (47) När kyrkan är på jorden och vandrar i ett främmande land, bort från Herren,(48) är den som i landsflykt. Den söker och upplever det som är där ovan, där Kristus sitter på Guds högra sida, där kyrkans liv är dolt med Kristus i Gud tills den framträder i härlighet med sin Brudgum. (49)

7. I den mänskliga naturen, förenad med sig själv, Guds Son, återlöste människan och omformade henne till en ny skapelse genom att övervinna döden genom sin egen död och uppståndelse. (50) Genom att förmedla sin Ande gjorde Kristus sina bröder, som kallats samman från alla nationer, på ett mystiskt sätt till beståndsdelar i sin egen kropp.

I denna kropp utgjuts Kristi liv i de troende, som genom sakramenten på ett dolt och verkligt sätt förenas med Kristus som led och blev förhärligad. (6*) Genom dopet formas vi till Kristi likhet: "Ty i en och samme Ande har vi alla blivit döpta till en kropp".

(51) I denna heliga rit både symboliseras och förverkligas en enhet med Kristi död och uppståndelse: "Ty vi blev begravda med honom genom dopet till döden"; och om "vi har förenats med honom i likhet med hans död, skall vi vara det också i hans uppståndelses likhet". (52) När vi verkligen blir delaktiga av Herrens kropp i brytandet av det eukaristiska brödet, upptas vi i gemenskap med honom och med varandra. "Eftersom brödet är ett, är vi, trots att de är många, en kropp, alla vi som tar del av det enda brödet." (53) På detta sätt blir vi alla lemmar i Hans kropp,(54) "men var för sig lemmar av varandra". (55)

Liksom alla lemmar i människokroppen, även om de är många, bildar en kropp, så är också de trogna i Kristus. (56) I uppbyggnaden av Kristi kropp har också olika lemmar och funktioner sin roll att spela. Det finns bara en Ande som, i enlighet med sin egen rikedom och tjänstemännens behov, ger sina olika gåvor för kyrkans välfärd. (57) Det som har en särskild plats bland dessa gåvor är apostlarnas nåd, vars auktoritet Anden själv underkastade även dem som var begåvade med nådegåvor. (58) Genom att ge kroppen enhet genom sig själv och genom sin kraft och genom sin inre förening av lemmarna, frambringar och manar samme Ande kärlek bland de troende. Av allt detta följer att om en lem uthärdar något, uthärdar alla lemmarna det, och om en lem är hedrad, gläder sig alla lemmarna tillsammans. (59)

Huvudet för denna kropp är Kristus. Han är den osynlige Gudens avbild och i honom blev allting till. Han är före alla skapade varelser och i Honom hålls allting samman. Han är huvudet för den kropp som är kyrkan. Han är begynnelsen, den förstfödde från de döda, för att han skall ha den främste platsen i allt. (60) Genom sin stora makt härskar han över det som är i himlen och det som är på jorden, och med sin alltigenom överlägsna fullkomlighet och sitt sätt att handla fyller han hela kroppen med sin härlighets rikedomar.

Alla lemmarna bör formars till hans likhet, till dess Kristus har formats i dem. (62) Av denna anledning har vi, som har gjorts för att anpassa oss till Honom, som har dött med Honom och uppstått med Honom, tagits upp i Hans livs mysterier, tills vi kommer att regera tillsammans med Honom. (63) På jorden, fortfarande som pilgrimer i ett främmande land, som i prövningar och förtryck spårar de stigar Han vandrade, görs vi till ett med Hans lidanden som kroppen är ett med Huvudet, lidande med Honom, för att vi med Honom skall bli förhärligade. (64)

Från honom "får hela kroppen, försörjd och uppbyggd av leder och ligament, en tillväxt som är av Gud". (65) Han delar ständigt ut i sin kropp, det vill säga i kyrkan, gåvor i form av tjänster där vi av egen kraft tjänar varandra till frälsning så att vi, när vi lever efter sanningen i kärlek, i allt kan växa till honom som är vårt huvud. (66)

För att vi oavbrutet skall förnyas i Honom(67) har Han delat med sig av sin Ande till oss, som existerar som en och samma varelse i huvudet och i lemmarna, ger liv åt, förenar och rör sig genom hela kroppen. Detta gör han på ett sådant sätt att hans verk skulle kunna jämföras av de heliga fäderna med den funktion som livets princip, det vill säga själen, fyller i den mänskliga kroppen. (8*)

Kristus älskar kyrkan som sin brud och har blivit en förebild för en man som älskar sin hustru som sin kropp; (68) Kyrkan är i sanning underställd sitt huvud. (69) "Eftersom gudomens hela fullhet bor i honom", (70) fyller han kyrkan, som är hans kropp och hans fullhet, med sina gudomliga gåvor (71) så att den kan utvidgas och nå hela Guds fullhet. (72)

8. Kristus, den ende Medlaren, upprättar och upprätthåller ständigt här på jorden sin heliga kyrka, trons, hoppets och kärlekens gemenskap, som en enhet med synliga avgränsningar (9*) genom vilken han förmedlade sanning och nåd till alla. Men det samhälle som är strukturerat med hierarkiska organ och Kristi mystiska kropp ska inte betraktas som två verkligheter, inte heller är den synliga församlingen och den andliga gemenskapen, inte heller den jordiska kyrkan och kyrkan berikade med himmelska ting; Snarare bildar de en komplex verklighet som sammansmälter från ett gudomligt och ett mänskligt element. (10*) Av denna anledning jämförs den inte med den inkarnerade Ordets mysterium, utan någon svag analogi. Liksom den antagna naturen, som är oskiljaktigt förenad med Honom, tjänar det gudomliga Ordet som ett levande organ för frälsningen, så tjänar på samma sätt kyrkans synliga sociala struktur Kristi Ande, som ger den liv, i kroppens uppbyggande. (73) (11*)

Detta är Kristi enda kyrka, som i trosbekännelsen bekänner sig vara en, helig, katolsk och apostolisk, (12*) som vår Frälsare efter sin uppståndelse gav Petrus i uppdrag att vara herde för, (74) och honom och de andra apostlarna att utvidga och leda med myndighet, (75) som han för alla tider reste som "sanningens pelare och stöttepelare". (76) Denna kyrka, som är konstituerad och organiserad i världen som ett samhälle, existerar i den katolska kyrkan, som styrs av Petri efterträdare och av biskoparna i gemenskap med honom, (13*) även om många element av helgelse och sanning finns utanför dess synliga struktur. Dessa element, som gåvor som tillhör Kristi kyrka, är krafter som driver mot katolsk enhet.

På samma sätt som Kristus utförde återlösningens verk i fattigdom och förföljelse, så är kyrkan kallad att följa samma väg för att förmedla frälsningens frukter till människorna. Kristus Jesus, "fastän han av naturen var Gud ... Han utblottade sig själv och antog en slavs natur", (77) och "eftersom han var rik, blev han fattig" (78) för vår skull. Kyrkan är således, trots att den behöver mänskliga resurser för att utföra sitt uppdrag, inte satt att söka jordisk ära, utan att förkunna, även genom sitt eget exempel, ödmjukhet och självuppoffring. Kristus sändes av Fadern "för att förkunna glädjens budskap för de fattiga, för att bota de ångerfulla", (79) "för att söka och frälsa det som var förlorat". (80) På samma sätt omfattar kyrkan med kärlek alla som lider av mänskligt lidande och i de fattiga och lidande bilden av sin fattige och lidande grundare. Den gör allt den kan för att lindra deras behov och i dem strävar den efter att tjäna Kristus. Medan Kristus, helig, oskyldig och obefläckad⁸¹, inte visste något om synd, (82) utan kom för att sona endast folkets synder, (83) följer kyrkan, som i sitt bröst omfattar syndare, som samtidigt är heliga och alltid i behov av att renas, alltid botens och förnyelsens väg. Kyrkan, "som en främling i ett främmande land, strävar framåt mitt i världens förföljelser och Guds tröst" (14*) och förkunnar Herrens kors och död tills han kommer." (84) Genom den uppståndne Herrens kraft har den fått styrka så att den i tålmod och kärlek kan övervinna sina sorger och utmaningar, både inom sig själv och utifrån, och så

att den kan uppenbara sin Herres mysterium för världen, troget om än dunkelt, tills det slutligen kommer att uppenbaras i fullt ljus.

KAPITEL II

PÅ GUDS FOLK

9. I alla tider och i varje lopp har Gud välkomnat den som fruktar Honom och gör det som är rätt. Men Gud gör inte människorna heliga och frälser dem endast som individer, utan band eller band mellan varandra. Snarare har det behagat Honom att föra människor samman som ett folk, ett folk som erkänner Honom i sanning och tjänar Honom i helighet. Därför utvalde han Israels släkte som ett folk för sig själv. Med den upprättade han ett förbund. Steg för steg undervisade och förberedde Han detta folk, gjorde både sig själv och sin viljas påbud känt i dess historia och gjorde det heligt för sig själv. Men allt detta skedde som en förberedelse och som en förebild för det nya och fullkomliga förbundet, som skulle ratificeras i Kristus, och för den fullständigare uppenbarelse som skulle ges genom Guds eget ord, som blev kött. "Se, dagar skall komma, säger Herren, och jag skall sluta ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus. Jag skall ge min lag i deras inre, och jag skall skriva den i deras hjärtan, och jag skall vara deras Gud, och de skall vara mitt folk. Ty alla skola känna mig, från den minste till den störste, säger Herren. (86) Kristus instiftade detta nya förbundet, det nya testamentet, det vill säga i sitt blod,(87) och kallade samman ett folk som bestod av judar och hedningar och gjorde dem till ett, inte efter köttet utan i Anden. Detta skulle bli det nya Guds folk. Ty de som tror på Kristus, som inte föds ur ett förgängligt utan ur en oförgänglig säd genom den levande Gudens ord,(88) inte av köttet utan av vatten och den helige Ande,(89) blir slutligen upprättade som "ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett köpt folk ... som i forna tider inte var ett folk, utan nu är Guds folk". (90)

Detta messianska folk har Kristus som sitt huvud, "som har blivit utlämnad för våra synder och uppstått för vår rättfärdighet",(91) och nu, när han har vunnit ett namn som är över alla namn, regerar han i härlighet i himlen. Detta folks tillstånd är detsamma som Guds söners värdighet och frihet, i vilkas hjärtan den Helige Ande bor som i hans tempel. Dess lag är det nya budet att älska så som Kristus har älskat oss. (92) Dess slut är Guds rike, som Gud själv har påbörjat på jorden och som skall utvidgas ytterligare tills det fullkomnas av Honom vid tidens slut, då Kristus, vårt liv,(93) skall framträda och "skapelsen själv skall befrias från sitt slaveri under förgängelsen till Guds söners ära". (94) Så kommer det sig att detta messianska folk, även om det faktiskt inte omfattar alla människor och ibland kan se ut som en liten hjord, ändå är ett varaktigt och säkert frö av enhet, hopp och frälsning för hela människosläktet. Upprättad av Kristus som en gemenskap av liv, barmhärtighet och sanning, används den också av Honom som ett redskap för allas återlösning och sänds ut i hela världen som världens ljus och jordens salt. (95)

Det köttsliga Israel, som vandrade som en landsflyktig i öknen, kallades redan för Guds kyrka. (96) På samma sätt kallas det nya Israel, som lever i denna nuvarande tidsålder för att söka efter en framtida och bestående stad,(97) Kristi kyrka. (98) Ty Han har köpt

det åt sig själv med Sitt blod,(99) Han har fyllt det med Sin Ande och försett det med de medel som anstår det som en synlig och social förening. Gud samlade alla dem som i tro ser på Jesus som frälsningens upphov och källan till enhet och frid, och upprättade dem som kyrkan, så att den för var och en kan vara denna frälsande enhets synliga nattvard. (1*) Samtidigt som kyrkan överskrider alla tidsgränser och rasgränser, är den förutbestämd att utsträcka sig till alla regioner på jorden och träder på så sätt in i mänsklighetens historia. När kyrkan går framåt genom prövningar och vedermödor stärks hon av Guds nåds kraft, som Herren lovade henne, så att hon i köttets svaghet inte må vackla från fullkomlig trohet, utan förbli en brud värdig sin Herre, och driven av den Helige Ande aldrig upphöra att förnya sig. tills hon genom korset kommer fram till ljuset som inte känner någon nedgång.

10. Messias, Herren, översteprästen, som togs bort från människorna,(100) gjorde det nya folket till "ett kungarrike och präster åt Gud, Fadern". (101) De döpta helgas genom pånyttfödelse och den helige Andes smörjelse till ett andligt hus och ett heligt prästadöme, för att de genom alla de gärningar som tillhör den kristna människan skall frambära andliga offer och förkunna kraften från Honom som har kallat dem från mörkret till sitt underbara ljus. (102) Därför bör alla Kristi lärjungar, som håller ut i bön och prisar Gud,(103) frambära sig själva som ett levande offer, heligt och välbehagligt för Gud. (104) Överallt på jorden måste de vittna om Kristus och ge ett svar till dem som söker en redogörelse för det hopp om evigt liv som finns i dem. (105)

Även om de skiljer sig från varandra till sitt väsen och inte bara i grad, är de trognas gemensamma prästadöme och det tjänande eller hierarkiska prästadömet ändå förbundna med varandra: var och en av dem är på sitt eget speciella sätt en del av Kristi enda prästadöme. (2*) Genom den heliga makt han åtnjuter undervisar och styr den prästerliga prästen; I Kristi person frambär han det eukaristiska offret och frambär det till Gud i hela folkets namn. Men i kraft av sitt kungliga prästadöme deltar de troende i eukaristins offer. (3*) De utövar också detta prästadöme genom att ta emot sakramenten, i bön och tacksägelse, i vittnesbördet om ett heligt liv och genom självförsakelse och aktiv kärlek.

11. Det är genom sakramenten och utövandet av dygderna som den prästerliga gemenskapens heliga natur och organiska struktur sätts i verksamhet. De troende är inlemmade i kyrkan genom dopet och är genom dopkaraktären bestämda att dyrka den kristna religionen. De återföds som Guds söner och måste inför människorna bekänna den tro som de har fått av Gud genom kyrkan. De är mer fullkomligt förbundna med kyrkan genom konfirmationens sakrament, och den helige Ande ger dem särskild styrka, så att de är strängare förpliktade att sprida och försvara tron, både i ord och i handling, som sanna vittnen om Kristus. Genom att delta i det eukaristiska offret, som är källan och höjdpunkten i hela det kristna livet, frambär de det gudomliga offret till Gud och offrar sig själva tillsammans med det.(6*) På så sätt deltar alla både på grund av offret och genom den heliga kommunionen i denna liturgiska tjänst, inte på samma sätt, utan var och en på det sätt som är lämpligt för honom själv. Styrkta i den heliga kommunionen av Kristi kropp, visar de sedan på ett konkret sätt den enhet mellan Guds

folk som på ett passande sätt betecknas och åstadkoms genom detta mest augustiska sakrament.

De som nalkas botens sakrament får förlåtelse av Guds barmhärtighet för det brott som begåtts mot honom och försonas samtidigt med kyrkan, som de har sårat genom sina synder och som genom kärlek, exempel och bön söker deras omvändelse. Genom de sjukas heliga smörjelse och sina prästers bön anbefaller hela kyrkan de sjuka åt den lidande och förhärligade Herren, och ber att Han måtte lindra deras lidande och frälsa dem. (106) Hon uppmanar dem dessutom att bidra till hela Guds folks välfärd genom att fritt förena sig med Kristi lidande och död. (107) De troende som är vigda genom vigning är utsedda att föda kyrkan i Kristi namn med Guds ord och nåd. Slutligen hjälper de kristna makarna varandra att uppnå helighet i sitt äktenskapliga liv och i sina barns uppfostran och utbildning i kraft av äktenskapets sakrament, i kraft av äktenskapets sakrament, varigenom de betecknar och deltar i mysteriet med den enhet och fruktbarande kärlek som finns mellan Kristus och hans kyrka. På grund av sitt tillstånd och sin ställning i livet har de sin egen speciella gåva bland Guds folk. (109) (7*) Från de kristnas äktenskap kommer familjen, i vilken nya medborgare i det mänskliga samhället föds, vilka genom den helige Andes nåd, mottagna i dopet, görs till Guds barn och på så sätt föreviga Guds folk genom århundradena. Familjen är så att säga den inhemska kyrkan. I den bör föräldrarna, genom sitt ord och sitt exempel, vara de första förkunnarna av tron för sina barn; De bör uppmuntra dem i den kallelse som är lämplig för var och en av dem, och med särskild omsorg främja kallelsen till ett heligt tillstånd.

Styrkta av så många och så mäktiga frälsningsmedel kallas alla de trogna, oavsett deras tillstånd eller tillstånd, av Herren, var och en på sitt sätt, till den fullkomliga helighet varigenom Fadern själv är fullkomlig.

12. Guds heliga folk har också del i Kristi profetiska ämbete; Den sprider ett levande vittnesbörd om Honom vida omkring, särskilt genom ett liv i tro och kärlek och genom att frambära ett lovprisningens offer till Gud, en hyllning av läppar som prisar Hans namn. (110) Hela församlingen av troende, smorda som de är av den Helige, (111) kan inte ta miste i trosfrågor. De ådagalägger denna särskilda egenskap genom hela folkets övernaturliga urskillning i trosfrågor, när de "från biskoparna till den siste av de troende lekmännen" (8*) visar universell överensstämmelse i tros- och sedlighetsfrågor. Denna urskillning i trosfrågor väcks och upprätthålls av sanningens Ande. Den utövas under ledning av den heliga undervisningsmyndigheten, i trofast och respektfull lydnad, till vilken Guds folk tar emot det som inte bara är människors ord utan i sanning Guds ord. (112) Genom den håller Guds folk orubbligt fast vid den tro som en gång för alla har givits åt de heliga, den tränger djupare in i den med rätt tänkande och tillämpar den mer fullständigt i sitt liv.

Det är inte bara genom kyrkans sakrament och ämbeten som den Helige Ande helgar och leder Guds folk och berikar det med dygder, utan han "delar ut sina gåvor åt var och en efter eget tycke och delar ut särskilda nådegåvor bland de troende av alla stånd. Genom dessa gåvor gör han dem lämpliga och redo att ta på sig de olika uppgifter och ämbeten som bidrar till kyrkans förnyelse och uppbyggande, enligt apostelns ord: "Andens uppenbarelse ges åt var och en till nytta". (115) Dessa nådegåvor, vare sig de

är de mest framträdande eller de mest enkla och vida spridda, skall tas emot med tacksägelse och tröst, ty de är fullkomligt lämpade och nyttiga för kyrkans behov. Extraordinära gåvor är inte att eftersträva, inte heller kan man förmäta förvänta sig frukterna av det apostoliska arbetet när de används. Men det är de som är utsedda till ledare i kyrkan, vars särskilda kompetens det hör, inte att utsläcka Anden, utan att pröva allt och hålla fast vid det som är gott. (116)

13. Alla människor är kallade att tillhöra Guds nya folk. Därför skall detta folk, samtidigt som det förblir ett och endast ett, spridas över hela världen och måste existera i alla tidsåldrar, så att Guds viljas påbud kan uppfyllas. I begynnelsen gjorde Gud den mänskliga naturen till en enda och bestämde att alla hans barn, skingrade som de var, äntligen skulle samlas som en. (117) Det var för detta ändamål som Gud sände sin Son, som han hade satt till arvinge till allt, (118) för att han skulle kunna vara allas lärare, kung och präst, huvud för det nya och universella folket av Guds söner. Också därför sände Gud sin Sons Ande som Herre och livgivare. Det är han som samlar hela kyrkan och var och en av dem som tror, och som är källan till deras enhet i apostlarnas undervisning och i gemenskapen, i brödsbrytelsen och i bönerna. (119)

Därav följer, att även om det finns många nationer, så finns det endast ett Guds folk, som tar sina medborgare från varje ras och gör dem till medborgare i ett rike som är av himmelsk snarare än jordisk natur. Alla de troende, hur utspridda de än må vara över hela världen, är i gemenskap med varandra i den Helige Ande, och därför vet den som bor i Rom att Indiens folk är hans lemningar. Eftersom Kristi rike inte är av denna världen, [120] så tar kyrkan eller Guds folk ingenting från något folks timliga välfärd när den upprättar detta rike. Tvärtom fostrar och tar den till sig, i den mån de är goda, den förmåga, rikedom och de sedvänjor i vilka varje folks genialitet kommer till uttryck. Genom att ta dem till sig renar, stärker, upphöjer och förädlar den dem. Kyrkan är i detta sammanhang medveten om att hon måste samla folken för den kung som de har fått som arvedel, (121) och till vars stad de kommer med gåvor och offer. (122) Detta kännetecken för det allmänna, som smyckar Guds folk, är en gåva från Herren själv. På grund av detta strävar den katolska kyrkan ständigt och med tillbörlig verkan efter att föra hela mänskligheten och alla dess ägodelar tillbaka till sitt ursprung i Kristus, med honom som huvud och förenade i hans Ande. (10*)

I kraft av denna katolicitet bidrar varje enskild del genom sina särskilda gåvor till de andra delarnas och hela kyrkans bästa. Genom det gemensamma delandet av gåvor och genom den gemensamma ansträngningen att uppnå fullhet i enhet, får helheten och var och en av delarna tillväxt. Det är alltså inte bara så att Guds folk består av olika folk, utan det består också i sin inre struktur av olika grader. Denna olikhet bland dess medlemmar uppstår antingen på grund av deras plikter, vilket är fallet med dem som utövar den heliga tjänsten för sina bröders bästa, eller på grund av deras tillstånd och levnadstillstånd, vilket är fallet med de många som inträder i det religiösa tillståndet och strävar mot helighet på en smalare väg. Stimulera sina bröder genom deras exempel. Dessutom har vissa kyrkor en rättmätig plats inom kyrkan; Dessa kyrkor håller fast vid sina egna traditioner, utan att på något sätt motsätta sig Petri stols företrädare, som presiderar över hela barmhärtighetens församling (11*) och skyddar legitima skillnader, samtidigt som de försäkrar att sådana skillnader inte hindrar enheten utan

svarare bidrar till den. Mellan alla delar av kyrkan finns det ett band av nära gemenskap, där de delar med sig av andliga rikedomar, apostoliska tjänare och timliga resurser. Ty medlemmarna av Guds folk är kallade att dela dessa ägodelar gemensamt, och för var och en av kyrkorna gäller apostelns ord: "Ge varandra efter den gåva som var och en har fått, som goda förvaltare av Guds mångfaldiga nåd". (123)

Alla människor är kallade att vara en del av denna katolska enhet av Guds folk, som förebådar den genom att främja universell fred. Och det finns tillhöra eller är besläktade med den på olika sätt, de katolska troende, alla som tror på Kristus, ja, hela mänskligheten, för alla människor är kallade av Guds nåd till frälsning.

14. Detta Heliga Koncilium vill i första hand rikta sin uppmärksamhet mot de troende katolikerna. Den grundar sig på den Heliga Skrift och traditionen och lär att kyrkan, som nu vistas på jorden i exil, är nödvändig för frälsningen. Kristus, som är närvarande för oss i sin kropp, som är kyrkan, är den ende Medlaren och den unika vägen till frälsning. I uttryckliga ordalag bekräftade han själv trons och dopets nödvändighet(124) och därmed också kyrkans nödvändighet, ty genom dopet som genom en dörr kommer människorna in i kyrkan. Den som därför ville vägra att inträda eller stanna kvar i den, eftersom han visste att den katolska kyrkan var nödvändig genom Kristus, kunde inte bli frälst.

De är helt och fullt inlemmade i kyrkans samhälle, som i besittning av Kristi Ande tar emot hela hennes ordning och alla de frälsningsmedel som ges till henne, och förenas med henne som en del av hennes synliga kroppsliga struktur och genom henne med Kristus, som styr henne genom den högste påven och biskoparna. De band som på ett synligt sätt binder människorna till kyrkan är trosbekännelsen, sakramenten och den kyrkliga styrelsen och nattvarden. Men den som är en del av kyrkans kropp blir inte frälst och som inte håller ut i kärleken. Han förblir förvisso i kyrkans famn, men så att säga bara på ett "kroppsligt" sätt och inte "i sitt hjärta". (12*) Alla kyrkans barn bör komma ihåg att deras upphöjda ställning inte beror på deras egna förtjänster utan på Kristi särskilda nåd. Om de dessutom underlåter att svara på denna nåd i tanke, ord och handling, kommer de inte bara inte att bli frälsta, utan de kommer att dömas ännu hårdare. (13*)

Katekumener som, drivna av den Helige Ande, med uttrycklig avsikt söker att bli inlemmade i Kyrkan, är just genom denna avsikt förenade med henne. Med kärlek och omsorg omfamnar Moder Kyrka dem redan som sina egna.

15. Kyrkan erkänner att hon på många sätt är förbunden med dem som genom dopet hedras med namnet kristen, även om de inte bekänner sig till tron i dess helhet eller inte bevarar enheten i gemenskapen med Petri efterträdare. (14*) För det finns många som ärar den Heliga Skrift och tar den som en norm för tro och ett livsmönster, och som visar en uppriktig iver. De tror kärleksfullt på Gud Fadern allsmäktig och på Kristus, Guds Son och Frälsare. (15*) De helgas genom dopet, i vilket de förenas med Kristus. De erkänner och tar också emot andra sakrament inom sina egna kyrkor eller kyrkliga gemenskaper. Många av dem gläds åt biskopsämbetet, firar den heliga eukaristin och odlar hängivenhet till Guds jungfruliga moder. (16*) De delar också med sig till oss i bön

och andra andliga förmåner. På samma sätt kan vi säga att de på något verkligt sätt är förenade med oss i den Helige Ande, för till dem ger Han också Sina gåvor och nådegåvor, varigenom Han verkar bland dem med Sin helgande kraft. Somliga har Han sannerligen styrkt till den grad att de har utgjutit sitt blod. I alla Kristi lärjungar väcker Anden en längtan att vara fredligt förenade, på det sätt som Kristus bestämt, som en hjord under en herde, och han manar dem att sträva efter detta mål. (17*) Moder Kyrkan upphör aldrig att be, hoppas och arbeta för att detta ska ske. Hon uppmanar sina barn till rening och förnyelse så att Kristi tecken kan lysa klarare över jordens yta.

16. Till sist, de som ännu inte har tagit emot evangeliet är på olika sätt relaterade till Guds folk. (18*) Först och främst måste vi erinra oss det folk, till vilket testamentet och löftena gavs, och från vilket Kristus föddes i köttet. (125) På grund av sina fäder förblir detta folk Gud mycket kärt, ty Gud ångrar inte de gåvor han ger eller de kallelser han utger. (126) Men frälsningsplanen omfattar också dem som tror på Skaparen. I första hand bland dessa finns muslimerna, som bekänner sig vara Abrahams tro, och tillsammans med oss tillber den ende och barmhärtige Guden, som på den yttersta dagen skall döma människorna. Inte heller är Gud långt borta från dem som i skuggor och bilder söker den okände Guden, för det är han som ger alla människor liv och andedräkt och allting, (127) och som Frälsaren vill att alla människor skall bli frälsta. (128) Också de kan nå fram till frälsning som utan egen förskyllan inte känner Kristi evangelium eller hans kyrka, men som uppriktigt söker Gud och drivs av nåd och strävar efter att i sina gärningar göra hans vilja, så som den är känd för dem genom samvetets maningar. (19*) Inte heller förnekar den gudomliga försynen den hjälp som är nödvändig för frälsningen för dem som, utan att klandra dem, ännu inte har nått fram till en uttrycklig kunskap om Gud och med Hans nåd strävar efter att leva ett gott liv. Allt gott eller sanning som finns bland dem betraktas av kyrkan som en förberedelse för evangeliet. (20*) Hon vet att den är given av Honom som upplyser alla människor så att de äntligen kan få liv. Men ofta har människor, bedragna av den Onde, blivit fåfänga i sitt resonemang och har bytt ut Guds sanning mot en lögn och tjänat det skapade snarare än Skaparen. (129) Eller det finns de som, när de lever och dör i denna värld utan Gud, är utsatta för slutlig förtvivlan. För att främja Guds ära och utverka frälsning för alla dessa, och med tanke på Herrens befallning "Predika evangeliet för allt skapat", (130) främjar kyrkan därför missionen med omsorg och uppmärksamhet.

17. Liksom Sonen sändes av Fadern, (131) så sände han också apostlarna och sade: "Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar och döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar ända till världens fullbordan." (132) Kyrkan har fått denna högtidliga befallning från Kristus att förkunna den frälsande sanningen från apostlarna och måste genomföra den ända till jordens yttersta gräns. (133) Därför gör hon aposteln ord till sina egna: "Ve mig, om jag inte förkunnar evangeliet", (134) och fortsätter oavbrutet att sända evangeliets budbärare tills de unga församlingarna är helt etablerade och själva kan fortsätta evangelisationsarbetet. Ty den helige Ande har tvingat kyrkan att göra sin del, för att Guds plan skall bli fullständigt förverkligad, varigenom han har gjort Kristus till frälsningens källa för hela världen. Genom evangeliets förkunnelse förbereder hon sina åhörare att ta emot och bekänna tron. Hon ger dem de sinnelag som är nödvändiga

för dopet, rycker dem ur villfarelsens och avgudarnas slaveri och uppınlemmar dem i Kristus, så att de genom kärleken kan växa upp till full mognad i Kristus. Genom hennes verk räddas inte bara allt gott som finns i människornas sinnen och hjärtan, allt gott som ligger latent i olika folks religiösa sedvänjor och kulturer, utan det renas, upphöjs och fullkomnas också till Guds ära, djävulens förvirring och människans lycka. Skyldigheten att sprida tron åläggs varje Kristi lärjunge, i enlighet med hans tillstånd. (21*) Men även om alla troende kan döpa, är det endast prästen som kan fullborda kroppens uppbyggnad i det eukaristiska offret. Sålunda uppfylls Guds ord, som uttalats genom hans profet: "Från solens uppgång till dess nedgång är mitt namn stort bland hedningarna, och på varje plats offras och offras ett rent offer i mitt namn." (135)(22*) På detta sätt både ber och arbetar kyrkan för att hela världen skall bli Guds folk, Herrens kropp och den helige Andes tempel, och för att i Kristus, allas huvud, all ära och härlighet skall ges till universums Skapare och Fader.

KAPITEL III

OM KYRKANS HIERARKISKA STRUKTUR OCH I SYNNERHET OM EPISKOPATET

18. För att Guds folk skulle vårdas och ständigt växa har Herren Kristus instiftat en mängd olika tjänster i sin kyrka, som verkar för hela kroppens bästa. Ty de tjänare, som är begåvade med helig makt, tjänar sina bröder, så att alla som är av Guds folk och därför åtnjuter en sann kristen värdighet och arbetar mot ett gemensamt mål, fritt och på ett ordnat sätt, kan nå fram till frälsning.

Detta heliga koncilium, som nära följer i Första Vatikankonciliets fotspår, lär och förkunnar med detta koncilium att Jesus Kristus, den evige herden, upprättade sin heliga kyrka, efter att ha sänt ut apostlarna så som han själv hade sänts av Fadern; (136) Och Han ville att deras efterträdare, det vill säga biskoparna, skulle vara herdar i Hans kyrka ända till världens fullbordan. Och för att episkopatet självt skulle vara ett och odelat, satte han den salige Petrus över de andra apostlarna och instiftade i honom en beständig och synlig källa och grundval för enhet i tro och gemenskap. (1*) Och all denna undervisning om institutionen, evigheten, meningen och anledningen till den romerske påvens och hans ofelbara läroämbetes heliga primat, det vill alla troende återigen fullt och fast tro på. Alltjämt i samma företag, är detta koncilium beslutat att inför alla människor förkunna och förkunna läran om biskoparna, apostlarnas efterträdare, vilka tillsammans med Petri efterträdare, Kristi ställföreträdare, hela kyrkans synliga huvud, regerar den levande Gudens hus.

19. Och HERREN Jesus, som bad till Fadern och kallade till sig dem som han önskade, utsåg han tolv till att vara hos honom, och dem skulle han sända till att predika Guds rike. (137) Och dessa apostlar(138) formade Han på samma sätt som ett kollegium eller en stabil grupp, över vilken Han satte Petrus, utvald bland dem. (139) Han sände dem först till Israels barn och sedan till alla folk,(140) för att de skulle göra alla folk till hans lärjungar och göra dem till lärjungar och helga och leda dem,(141) och på så sätt sprida hans kyrka, och genom att betjäna den under Herrens ledning leda den alla dagar till världens fullbordan. (142) Och i detta uppdrag blev de fullständigt bekräftade på pingstdagen(143) i enlighet med Herrens löfte: "Ni skall få kraft när den helige Ande

kommer över er, och ni skall vara vittnen för mig i Jerusalem och i hela Judéen och i Samarien och ända till jordens yttersta gräns." (144) Och genom att predika evangeliet överallt(145) och genom att det tas emot av sina åhörare under den helige Andes inflytande, samlar apostlarna den universella kyrkan, som Herren har instiftat på apostlarna och byggt på den salige Petrus, deras främste, med Kristus Jesus själv som den högsta hörnstenen. (146)(3*)

20. Detta gudomliga uppdrag, som Kristus har anförtrott apostlarna, kommer att vara till världens slut,(147) eftersom det evangelium som de ska lära ut för alltid är källan till allt liv för kyrkan. Av denna orsak var apostlarna, som hade utsetts till styresmän i detta samhälle, nogga med att utse efterträdare.

Ty de hade inte bara medhjälpare i sin tjänst,(4*) utan också, för att det uppdrag som tilldelats dem skulle kunna fortsätta efter deras död, överlämnade de till sina närmaste medarbetare, så att säga, i form av ett testamente, plikten att bekräfta och avsluta det arbete som de själva hade påbörjat,(5*) och rekommenderade dem att ta hand om hela den hjord i vilken den helige Ande har satt dem till att vara herdar för den av dem påbörjade kyrkan. Gud. (148) De utnämnde därför sådana män och gav dem befallningen att när de hade dött skulle andra godkända män ta över deras tjänst. (6*) Bland de olika ämbeten, som enligt traditionen utövades i kyrkan från äldsta tider, tillhör den främsta platsen ämbetet för dem som, utnämnda till episkopatet, genom en succession som löper från början,(7*) är överlämnare av den apostoliska säden. (8*) Således, som den helige Irenaeus intygar, genom dem som utnämndes till biskopar av apostlarna, och genom deras efterträdare fram i vår egen tid, manifesteras och bevaras den apostoliska traditionen. (10*)

Därför hava biskoparna med sina medhjälpare, prästerna och diakonerna, tagit tjänst i församlingen och presidera i Guds ställe över hjorden, vars herdar de äro, såsom lärare i läran, präster i den heliga tillbedjan och tjänare i styrelsen. (13*) Och på samma sätt som det ämbete som personligen tilldelats Petrus, den förste bland apostlarna, är bestående och skall överföras till hans efterträdare, så är också apostlarnas ämbete att vårda kyrkan permanent och skall utövas utan avbrott av biskoparnas heliga ordning. (14*) Därför lär det heliga konciliet, att biskoparna genom gudomlig instiftelse hava efterträtt apostlarna såsom kyrkans herdar, och den som hör dem, han hör Kristus, och den som förkastar dem, han förkastar Kristus och honom som har sänt Kristus. (149)(16*)

21. I biskoparna, för vilka prästerna äro medhjälpare, är alltså vår Herre Jesus Kristus, den högste översteprästen, närvarande mitt ibland dem som tror. Ty när Gud Fadern sitter på Guds högra sida, är han inte frånvarande från sina översteprästers sammankomst,(17*) utan framför allt genom deras utmärkta tjänst predikar han Guds ord för alla folk och delar ständigt ut trons sakrament till dem som tror, genom deras faderliga verksamhet. (150) Han inlemmar nya lemmar i Sin kropp genom en himmelsk pånyttfödelse, och slutligen, genom deras visdom och klokhet, leder och vägleder Han Nya Testamentets folk på deras pilgrimsfärd mot evig lycka. Dessa herdar, utvalda till att vara herdar för Herrens hjord av de utvalda, är Kristi tjänare och förvaltare av Guds

hemligheter,(151) till vilka har fått i uppdrag att vittna om evangeliet om Guds nåd,(152) och att tjäna Anden och rättvisan i härligheten. (153)

För att kunna fullgöra så stora plikter berikades apostlarna av Kristus med en särskild utgjutelse av den Helige Ande,(154) och de förde denna andliga gåva vidare till sina medhjälpare genom handpåläggning,(155) och den har förts vidare till oss i biskoplig vigning. (18*) Och det heliga konciliatet lär, att genom biskopsvigningen förlänas vinningens sakraments fullhet, den kraftens fullhet, nämligen det som både i kyrkans liturgiska praxis och i kyrkofädernas språk kallas det höga prästadömet, det heliga ämbetets högsta makt. (19*) Men biskopsvigningen tillsammans med helgelseämbetet förlänar också ämbetet att undervisa och styra, vilket emellertid till sin natur endast kan utövas i hierarkisk gemenskap med kollegiets överhuvud och medlemmar. Ty av traditionen, som särskilt kommer till uttryck i liturgiska riter och i både Österns och Västs kyrkas praxis, framgår det klart att genom handpåläggning och konsekrationens ord blir den Helige Andes nåd så förlänad och den heliga karaktären så inpräntad: (21*) att biskoparna på ett framstående och synligt sätt upprätthåller Kristi egen roll som lärare, herde och överstepräst, och att de handlar i hans person. (22*) Därför tillkommer det biskoparna att uppta nyvalda medlemmar i biskopskollegiet genom vinningens sakrament.

22. På samma sätt som i evangeliet, när Herren så vill, är Petrus och de andra apostlarna ett apostoliskt kollegium, så är på samma sätt den romerske påven, Petri efterträdare, och biskoparna, apostlarnas efterträdare, förenade på samma sätt. Ja, den uråldriga praxisen, varigenom biskopar, vederbörligen inrättade i alla delar av världen, stod i gemenskap med varandra och med biskopen i Rom i ett band av enhet, barmhärtighet och fred,(23*) och även koncilierna församlades,(24*) i vilka mer djupgående frågor avgjordes gemensamt,(25*) och de mångas åsikter hade blivit försiktigt övervägda. (26*) Båda dessa faktorer är redan en indikation på den kollegiala karaktären och aspekten av den episkopala ordningen; Och de ekumeniska koncilier som hållits under århundradenas lopp är också uppenbara bevis på samma karaktär. Och det antyds också i den sedvänja, som infördes i forna tider, att sammankalla flera biskopar för att delta i upphöjandet av de nyvalda till det höga prästadömet tjänst. Således är man konstituerad som en lem i biskopskroppen i kraft av den sakramentala vinningen och den hierarkiska gemenskapen med huvudet och kroppens lemmar.

Men biskopskollegiet eller biskopskollegiet har ingen auktoritet om det inte förstås tillsammans med den romerske påven, Petri efterträdare som dess överhuvud. Påvens primatmakt över alla, både präster och troende, förblir hel och intakt. I kraft av sitt ämbete, det vill säga som Kristi ställföreträdare och herde för hela kyrkan, har den romerske påven full, suverän och universell makt över kyrkan. Och han är alltid fri att utöva denna makt. Biskopsorden, som efterträder apostlarnas kollegium och ger denna apostoliska kropp fortsatt existens, är också subjekt med högsta och fulla makt över den universella kyrkan, förutsatt att vi förstår denna kropp tillsammans med dess överhuvud, den romerske påven, och aldrig utan detta huvud. (27*) Denna befogenhet kan endast utövas med den romerske påvens samtycke. Ty vår Herre satte Simon ensam till klippan och bäraren av kyrkans nycklar(156) och gjorde honom till herde för hela hjorden. (157) Det är emellertid uppenbart att den makt att binda och lösa, som

gavs till Petrus,(158) också gavs till apostlarnas kollegium, som var förenat med deras överhuvud. (159)(28*) I den mån detta kollegium består av många, uttrycker det Guds folks mångfald och allmängiltighet, men i den mån det är samlat under ett huvud, uttrycker det enheten i Kristi hjord. I den utövar biskoparna, som troget erkänner sitt överhuvuds företräde och överlägsenhet, sin egen auktoritet för sina egna trognas bästa, och för hela kyrkans, den Helige Ande stöder dess organiska struktur och harmoni med måtta. Den högsta makten i den universella kyrkan, som detta kollegium åtnjuter, utövas på ett högtidligt sätt i ett ekumeniskt koncilium. Ett koncilium är aldrig ekumeniskt om det inte bekräftas eller åtminstone accepteras som sådant av Petri efterträdare; och det är den romerske påvens privilegium att sammankalla dessa koncilier, att presidera över dem och att bekräfta dem. (29*) Samma kollegiala makt kan utövas tillsammans med påven av biskopar som bor i alla delar av världen, förutsatt att kollegiets överhuvud kallar dem till kollegial verksamhet, eller åtminstone godkänner eller fritt accepterar de spridda biskoparnas förenade handling, så att den därigenom görs till en kollegial handling.

23. Denna kollegiala enhet kommer också till uttryck i de enskilda biskoparnas ömsesidiga relationer till de enskilda kyrkorna och till den universella kyrkan. Den romerske påven, som Petri efterträdare, är den eviga och synliga principen och grundvalen för enhet både mellan biskoparna och de troende. (30*) Men de enskilda biskoparna är den synliga principen och grundvalen för enheten i sina särskilda kyrkor, formade efter den universella kyrkans modell, i och ur vilken kyrkorna uppstår den enda katolska kyrkan. (32*) Av denna anledning representerar de enskilda biskoparna var och en sin egen kyrka, men alla tillsammans och tillsammans med påven representerar hela kyrkan i fredens, kärlekens och enhetens band.

De enskilda biskoparna, som är satta att ansvara för enskilda kyrkor, utövar sin pastoralare regering över den del av Guds folk som har anförtrotts i deras vård, och inte över andra kyrkor eller över den universella kyrkan. Men var och en av dem, i egenskap av medlem av biskopskollegiet och apostlarnas legitime efterträdare, är genom Kristi instiftelse och befallning förpliktad att omsorgsfullt sörja för hela kyrkan,(33*) och denna omsorg, även om den inte utövas genom en rättsakt, bidrar i hög grad till den universella kyrkans fördel. Ty det är alla biskopars plikt att främja och värna om trons enhet och den disciplin som är gemensam för hela kyrkan, att lära de troende att älska hela Kristi mystiska kropp, särskilt dess fattiga och sörjande lemmar och dem som lider förföljelse för rättvisans skull,(160) och slutligen att främja varje verksamhet som är av intresse för hela kyrkan. i synnerhet för att tron må tillta och den fulla sanningens ljus visa sig för alla människor. Och detta är också viktigt, att de, genom att väl styra sin egen kyrka som en del av den universella kyrkan, själva effektivt bidrar till välfärden för hela den mystiska kroppen, som också är kyrkornas kropp. (34*)

Uppgiften att förkunna evangeliet överallt på jorden ankommer på församlingen av herdar, till vilka Kristus gemensamt gav sin befallning och därigenom ålade dem en gemensam plikt, som påven Celestinus på sin tid rekommenderade fäderna vid konciliet i Efesos. (35*) Av detta följer, att de enskilda biskoparna, i den mån deras egen ämbetsutövning tillåter det, är förpliktade att ingå i en arbetsgemenskap sinsemellan och med Petri efterträdare, på vilken den stora plikten att sprida det kristna namnet var

särskilt pålagd. (36*) Med all sin energi måste de därför förse missionerna med både skördearbetare och även andlig och materiell hjälp, både direkt och för egen räkning. såväl som genom att väcka de troendes brinnande samarbete. Och slutligen bör biskoparna, i en universell barmhärtighetens gemenskap, med glädje utsträcka sin broderliga hjälp till andra kyrkor, särskilt till närliggande och mer behövande stift i enlighet med antikens vördnadsvärda exempel.

Genom den gudomliga försynen har det kommit till stånd att olika kyrkor, som apostlarna och deras efterträdare upprättade på olika platser, under tidernas lopp har sammansmält till flera grupper, organiskt förenade, som, genom att bevara trons enhet och den universella kyrkans unika gudomliga konstitution, åtnjuter sin egen disciplin, sitt eget liturgiska bruk och sitt eget teologiska och andliga arv. En del av dessa kyrkor, i synnerhet de gamla patriarkaliska kyrkorna, som så att säga är trons föräldrar, har frambringat andra som dotterkyrkor, med vilka de är förbundna med vår egen tid genom ett nära band av kärlek i sitt sakramentala liv och i sin ömsesidiga respekt för sina rättigheter och skyldigheter. (37*) Denna mångfald av lokala kyrkor med en gemensam strävan är ett lysande bevis på den odelade kyrkans katolicitet. På samma sätt är de nuvarande biskopsorganen i stånd att lämna en mångfaldig och fruktbar hjälp, så att denna kollegiala känsla kan komma till praktisk användning.

24. Biskoparna, som efterträdare till apostlarna, får av Herren, som har fått all makt i himlen och på jorden, uppdraget att undervisa alla folk och predika evangeliet för allt skapat, så att alla människor kan nå frälsning genom tro, dop och uppfyllelse av buden. (161) För att fullborda detta uppdrag lovade Herren Kristus den helige Ande till apostlarna, och på pingstdagen sände han Anden från himlen, genom vars kraft de skulle vittna om honom inför folken och folken och kungarna, ända till jordens yttersta gräns. (162) Och denna plikt, som Herren har anförtrott sitt folks herdar, är en sann tjänst, som i den heliga litteraturen betecknande nog kallas "diakonia" eller tjänst. (163)

Biskoparnas kanoniska uppdrag kan komma till stånd genom legitima sedvänjor som inte har återkallats av kyrkans högsta och universella myndighet, eller genom lagar som stiftats eller erkänts av denna myndighet, eller direkt genom Petri efterträdare; Och om den senare vägrar eller nekar apostolisk kommunion, kan sådana biskopar inte åta sig något ämbete. (38*)

25. Bland biskoparnas huvuduppgifter intar förkunnelsen av evangeliet en framträdande plats. (39*) Ty biskopar är trons förkunnare, som leder nya lärjungar till Kristus, och de är sanna lärare, det vill säga lärare som är utrustade med Kristi auktoritet, som predikar för folket som har anförtrotts dem den tro som de måste tro på och omsätta i handling, och som genom den helige Andes ljus illustrerar denna tro. De drar fram nya och gamla ting ur Uppenbarelsebokens skattkammare, (164) och låter det bära frukt och avvärjer vaksamt varje villfarelse som hotar deras hjord. (165) Biskopar, som undervisar i gemenskap med den romerske påven, skall respekteras av alla som vittnen om den gudomliga och katolska sanningen. I frågor om tro och moral talar biskoparna i Kristi namn och de troende ska ta emot deras lära och hålla fast vid den med ett religiöst samtycke. Denna religiösa underkastelse av sinne och vilja måste på ett särskilt sätt visas för den romerske påvens autentiska läroämbete, även när han

inte talar ex cathedra; Det vill säga, det måste visas på ett sådant sätt att hans högsta läroämbete erkänns med vördnad, att de domar som han fattar uppriktigt följs, i enlighet med hans uppenbara sinne och vilja. Hans sinne och vilja i denna fråga kan vara känt antingen genom dokumentens karaktär, genom att han ofta upprepar samma lära eller genom sitt sätt att tala.

Ehuru de enskilda biskoparna icke åtnjuta ofelbarhetens privilegium, förkunna de icke desto mindre Kristi lära ofelbart, närhelst de, även om de äro spridda över hela världen, men alltjämt bibehålla gemenskapens band sinsemellan och med Petri efterträdare och autentiskt undervisa i tros- och moralfrågor, äro ense om en ståndpunkt, som definitivt måste hållas. (40*) Detta bekräftas ännu tydligare när de, församlade till ett ekumeniskt koncilium, är lärare och domare i tro och moral för den universella kyrkan, vars definitioner måste följas med trons underkastelse. (41*)

Och denna ofelbarhet, med vilken den gudomlige Återlösaren ville att hans kyrka skulle begåvas med att definiera läran om tro och moral, sträcker sig så långt som uppenbarelsens förråd sträcker sig, vilket måste skyddas religiöst och troget förklaras. Och detta är den ofelbarhet som den romerske påven, ledaren för biskopskollegiet, åtnjuter i kraft av sitt ämbete, när han i egenskap av den högste herden och läraren för alla troende, som bekräftar sina bröder i deras tro,(166) genom en definitiv handling förkunnar en lära om tro eller moral. (42*) Och därför är hans definitioner, av sig själva och inte av Kyrkans samtycke, med rätta betecknade som omöjliga att reformera, eftersom de uttalas med hjälp av den Helige Ande, som utlovats till honom i den salige Petrus, och därför behöver de inte godkännas av andra, och de tillåter inte heller att man vädjar till någon annan dom. Ty då uttalar den romerske påven inte domen som en enskild person, utan som den universella kyrkans högste lärare, i vilken kyrkans egen ofelbarhets karisma är personligen närvarande, han utlägger eller försvarar en katolsk troslära. (43*) Den ofelbarhet som utlovats till kyrkan finns också i biskoparnas kropp, när denna församling utövar det högsta läroämbetet med Petri efterträdare. Till dessa definitioner kan kyrkans samtycke aldrig saknas, på grund av samme helige Andes verksamhet, genom vilken hela Kristi hjord bevaras och utvecklas i trons enhet. (44*)

Men när antingen den romerske påven eller biskopskollegiet tillsammans med honom definierar en dom, avkunnar de den i enlighet med Uppenbarelsen själv, som alla är förpliktade att följa och vara i överensstämmelse med, det vill säga den uppenbarelse som skriftligen eller muntligen överlämnas i sin helhet genom den legitima successionen av biskopar och särskilt i den romerska påvens egen vård. och som under sanningens Andes vägledande ljus är religiöst bevarad och troget utlagd i kyrkan. (45*) Den romerske påven och biskoparna bemödar sig, med tanke på sitt ämbete och sakens betydelse, att med lämpliga medel omsorgsfullt undersöka denna uppenbarelse och att på ett lämpligt sätt uttrycka dess innehåll; (46*) Men en ny offentlig uppenbarelse accepterar de inte som hänförlig till den gudomliga trosskatten. (47*)

26. En biskop som är märkt med vinningens fullhet är "förvaltare av det högsta prästadömet's nåd", (48*) särskilt i eukaristin, som han frambär eller låter offra, (49*) och genom vilken kyrkan ständigt lever och växer. Denna Kristi kyrka är i sanning närvarande i alla legitima lokala församlingar av troende som, förenade med sina

herdar, själva kallas kyrkor i Nya testamentet. (50*) Ty i deras närhet är dessa det nya folket, kallat av Gud, i den helige Ande och i mycken fullhet. (167) I dem samlas de troende genom förkunnelsen av Kristi evangelium, och nattvardens mysterium firas, för att hela brödrskapet skall förenas genom födan och blodet från Herrens kropp. (51*) I varje församling vid altaret, under biskopens heliga tjänst,(52) finns en symbol för den kärlek och "enhet i den mystiska kroppen, utan vilken det inte kan finnas någon frälsning". (53*) I dessa samhällen, även om de ofta är små och fattiga, eller lever i diasporan, är Kristus närvarande, och i kraft av hans närvaro finns det en ena, helig, katolsk och apostolisk kyrka. (54*) För "att ta del av Kristi kropp och blod gör inget annat än att förvandla oss till det som vi konsumerar". (55*)

Varje legitimt firande av eukaristin regleras av biskopen, som har anförtrotts ämbetet att erbjuda den kristna religionens tillbedjan till det gudomliga majestätet och att administrera den i enlighet med Herrens bud och kyrkans lagar, som ytterligare definieras av hans särskilda dom för sitt stift.

Genom att be och arbeta för folket utgjuter biskoparna på många sätt och i stort överflöd utgjuter av Kristi helighets fullhet. Genom ordets tjänst förmedlar de Guds kraft till dem som tror till frälsningen, och genom sakramenten, vars regelbundna och fruktbara fördelning de reglerar genom sin myndighet,(56) helgar de de troende. De leder förlänandet av dopet, genom vilket det ges del i Kristi konungliga prästadöme. De är de ursprungliga konfirmationstjänarna, utdelare av de heliga ordnarna och botgöringens medlare, och de förmanar och instruerar uppriktigt sitt folk att med tro och vördnad utföra sin del i liturgin och särskilt i det heliga mässoffret. Och slutligen måste de genom sitt föredöme i fråga om sitt levnadssätt ha ett gott inflytande på dem som de presiderar över, avhålla sig från allt ont och, så långt de kan med Guds hjälp, byta ut det onda mot det goda, så att de tillsammans med den hjord som anförtrotts dem i deras vård kan uppnå evigt liv. (57*)

27. Biskoparna, som Kristi ställföreträdare och sändebud, styr de särskilda kyrkor som anförtrotts dem genom sina råd, förmaningar, föredömen och till och med genom sin auktoritet och heliga makt, som de i själva verket endast använder för att bygga upp sin hjord i sanning och helighet, och kommer ihåg att den som är störst bör bli som den mindre och den som är den främste bli som tjänare. (169) Denna makt, som de personligen utövar i Kristi namn, är riktig, vanlig och omedelbar, även om dess utövande ytterst regleras av kyrkans högsta auktoritet och kan begränsas av vissa gränser till förmån för kyrkan eller de troende. I kraft av denna makt har biskoparna den heliga rätten och plikten inför Herren att stifta lagar för sina undersåtar, att döma dem och att reglera allt som rör gudstjänstordningen och apostolatet.

Herdeämbetet eller den vanemässiga och dagliga skötseln av deras får är helt anförtrodd åt dem; Inte heller skall de betraktas som de romerska påvarnas ställföreträdare, ty de utövar en auktoritet som är tillbörlig för dem, och kallas helt riktigt "prelater", överhuvuden för det folk som de styr. (59*) Deras makt tillintetgörs alltså inte av den högsta och universella makten, utan den bekräftas, stärks och

rättfärdigas av den, eftersom den helige Ande ofelbart bevarar den regeringsform som Herren Kristus har upprättat i sin kyrka.

Eftersom en biskop är sänd av Fadern för att styra sin familj, måste han för sina ögon hålla den gode herdens exempel, han som inte kom för att bli betjänad utan för att tjäna,(170) och för att ge sitt liv för sina får. (171) När han är tagen från människorna och själv anfäktad av svaghet, kan han förbarma sig över de okunniga och felande. (172) Han får inte vägra att lyssna till sina undersåtar, som han omhuldar som sina sanna söner och uppmanar till ett beredvilligt samarbete med honom. Som om han en dag skall avlägga räkenskap för deras själar,(173) tar han hand om dem genom sin bön och sin förkunnelse och genom alla kärleksgärningar, och inte bara för dem utan också för dem som ännu inte är av den enda hjorden, och som också är honom anbefallda i Herren. Eftersom han, liksom aposteln Paulus, står i skuld till alla människor, må han vara redo att förkunna evangeliet för alla(174) och uppmana sina trogna till apostolisk och missionerande verksamhet. Men de troende måste hålla fast vid sin biskop, liksom kyrkan håller fast vid Kristus och Jesus Kristus vid Fadern, så att alla kan vara eniga genom enhet,(61*) och överflöda till Guds ära. (175)

28. Kristus, som Fadern har helgat och sänt till världen,(176) har genom sina apostlar gjort deras efterträdare, biskoparna, till delaktiga i hans vigning och hans mission. (62*) De har legitimt överlåtit olika grader av deltagande i denna tjänst till olika individer i kyrkan. Sålunda utövas det gudomligt inrättade kyrkliga ämbetet på olika nivåer av dem som sedan antiken har kallats biskopar, präster och diakoner. (63*) Även om prästerna inte innehar den högsta graden av prästadömet och även om de är beroende av biskoparna i utövandet av sin makt, är de icke desto mindre förenade med biskoparna i prästerlig värdighet. (64*) Genom vigningens sakraments kraft,(65) till Kristi avbild, den evige översteprästen,(177) vigs de till att predika evangeliet och vara herdar för de troende och till att fira gudsdyrkan, så att de blir Nya testamentets sanna präster. (66*) De är delaktiga i Kristi ämbete, den ende Medlaren,(178) och förkunnar det gudomliga ordet för alla. De utövar sin heliga funktion särskilt i den eukaristiska tillbedjan eller i mässan, genom vilken de i Kristi person (67) och förkunnande av hans mysterium förenar de troendes böner med offret av sitt huvud och förnyar och tillämpar (68) på mässoffret fram till Herrens ankomst det enda offret i Nya testamentet, nämligen Kristi offer en gång för alla ett obefläckat Offer för Fadern. (180) För de sjuka och syndarna bland de troende utövar de lindringens och försoningens tjänst och de framlägger de troendes behov och böner inför Gud Fadern. (181) Inom gränserna för sin auktoritet utövar de Kristi funktion som herde och huvud,(69) och samlar Guds familj som ett brödraskap med alla sinnen,(70) och leder dem i Anden, genom Kristus, till Gud Fadern. Mitt i hjorden tillber de honom i ande och sanning. (182) Till sist arbetar de i ord och lära,(183) de tror på vad de har läst och mediterat över i Guds lag, lär ut vad de har trott och omsätter i sina egna liv i praktiken vad de har lärt. (71*)

Prästerna, som är kloka medarbetare med biskopsorden, dess hjälp och redskap, kallade att tjäna Guds folk, utgör ett prästerskap (73*) med sin biskop, även om de är bundna av en mångfald av plikter. I en anda av tillit och generositet är de förbundna med sin biskop och gör honom på ett visst sätt närvarande i de enskilda lokala församlingarna och tar på sig, så långt de kan, hans plikter och bördan av hans omsorg

och fullgör dem med ett dagligt intresse. Och när de helgar och regerar under biskopens myndighet, den del av Herrens hjord som anförtrotts dem, gör de den universella kyrkan synlig på sin egen plats och ger en verksam hjälp till uppbyggandet av hela Kristi kropp. (184) De är alltid inriktade på Guds barns välfärd och måste sträva efter att ägna sina ansträngningar åt det pastoraliska arbetet i hela stiftet, och till och med i hela kyrkan. På grund av denna delaktighet i sitt prästadöme och sin mission, må prästerna uppriktigt betrakta biskopen som sin fader och vördnadsfullt lyda honom. Och må biskopen betrakta sina präster som sina medarbetare och som söner och vänner, alldeles som Kristus nu kallade sina lärjungar inte för tjänare utan som vänner. (185) Alla präster, både stiftspräster och ordenspräster, passar på grund av vinningar och ämbeten in i denna grupp av biskopar och präster och tjänar hela kyrkans bästa i enlighet med sin kallelse och den nåd som givits dem.

I kraft av sin gemensamma heliga vinning och mission är alla präster förenade i ett intimt brödraskap, som naturligt och fritt kommer till uttryck i ömsesidig hjälp, andlig såväl som materiell, pastoral såväl som personlig, i deras möten och i livets gemenskap, i arbete och kärlek.

Må de, som fäder i Kristus, ta hand om de trogna som de har fött genom dopet och deras undervisning. (186) Må de, när de av hjärtat blir ett föredöme för hjorden, (187) leda och tjäna sitt lokala samhälle på ett sådant sätt att det värdigt kan kallas vid det namn som Guds enda och hela folk är undertecknat, nämligen Guds kyrka. (188) Må de komma ihåg att de genom sitt dagliga liv och sina intressen visar ansiktet av en verkligt prästerlig och pastoral tjänst för de troende och de otrogna, för katoliker och icke-katoliker, och att de för alla vittnar om sanningen och livet, och som goda herdar följer de också dem, som trots att de är döpta i den katolska kyrkan har avfallit från bruket av sakramenten. eller till och med från tron.

Eftersom mänskligheten i dag mer och mer förenar sig i en medborgerlig, ekonomisk och social enhet, är det desto mer nödvändigt att prästerna genom förenade ansträngningar och hjälp, under ledning av biskoparna och den högste påven, utplånar varje slag av avskildhet, så att hela människosläktet kan föras in i enheten i Guds familj.

29. På en lägre nivå i hierarkin finns diakoner, på vilka händer läggs "inte till prästadömet, utan till en tjänande tjänst". (74*) Styrkta av den sakramentala nåden tjänar de i gemenskap med biskopen och hans prästgrupp i liturgins, ordets och kärlekens diakonat till Guds folk. Det är diakonens plikt, i enlighet med vad som har tilldelats honom av behörig myndighet, att förrätta dopet högtidligt, att vara eukaristins väktare och utdelare, att hjälpa till vid och välsigna äktenskap i kyrkans namn, att föra Viaticum till de döende, att läsa den heliga skrift för de troende. att instruera och förmana folket, att presidera över de troendes tillbedjan och bön, att dela ut sakramentalier, att officiera vid begravingar och begravingar. Hängivna plikter av välgörenhet och administration, bör diakoner vara medvetna om den salige Polykarpos uppmaning: "Var barmhärtiga, flitiga, vandra i enlighet med Herrens sanning, som blev allas tjänare." (75*)

Eftersom dessa plikter, som är så nödvändiga för kyrkans liv, endast med svårighet kan uppfyllas i många regioner i enlighet med den latinska kyrkans disciplin som den ser ut i dag, kan diakonatet i framtiden återupprättas som en lämplig och permanent rang i hierarkin. Det ankommer på de behöriga territoriella organen av biskopar, av ett eller annat slag, att med den högste påvens godkännande avgöra om och var det är lämpligt att sådana diakoner inrättas för själavård. Med den romerske påvens samtycke kan detta diakonat i framtiden förlänas män i högre ålder, även dem som lever i äktenskapligt tillstånd. Den kan också förlänas lämpliga unga män, för vilka celibatlagen måste förbli intakt.

KAPITEL IV

LEKMÄNNEN

30. Efter att ha framställt hierarkins funktioner, vänder det Heliga Rådet med glädje sin uppmärksamhet till de troendes tillstånd som kallas lekmän. Allt som ovan sagts om Guds folk är avsett för lekmän, ordensfolk och präster. Men det finns vissa saker som på ett särskilt sätt tillhör lekmännen, både män och kvinnor, på grund av deras ställning och uppdrag. På grund av de speciella omständigheterna i vår tid måste grunderna för denna lära undersökas mer ingående. För deras herdar vet hur mycket lekmännen bidrar till hela kyrkans välfärd. De vet också att de inte är ordinerade av Kristus till att ensam ta på sig kyrkans hela frälsande mission till världen. Tvärtom förstår de att det är deras ädla plikt att vara herdar för de troende och att erkänna deras tjänster och nådegåvor, så att alla i enlighet med sina rätta roller kan samarbeta i detta gemensamma företag med ett sinne. Ty vi måste alla "praktisera sanningen i kärlek och på så sätt växa upp i allt i honom som är huvud, Kristus. Ty från Honom får hela kroppen, som är tätt förenad och sammanhållen genom varje led i systemet, i enlighet med hur varje enskild del fungerar i tillbörlig utsträckning, sin tillväxt till uppbyggandet av sig själv i kärlek. (190)

31. Med lekmän avses här alla troende, utom de som är vigda och de som befinner sig i ett religiöst tillstånd som är särskilt godkänt av kyrkan. Dessa trogna görs genom dopet till en kropp med Kristus och konstitueras bland Guds folk; de görs på sitt eget sätt delaktiga i Kristi prästerliga, profetiska och kungliga funktioner; Och de utför för sin del hela det kristna folkets uppdrag i kyrkan och i världen.

Det som särskilt kännetecknar lekmännen är deras sekulära natur. Det är sant att de som tillhör heliga ordnar ibland kan vara engagerade i världsliga aktiviteter och till och med ha ett sekulärt yrke. Men på grund av sin speciella kallelse är de särskilt och enligt bekännelse ordinerade till det heliga ämbetet. På samma sätt ger ordensfolken genom sitt livstillstånd ett lysande och slående vittnesbörd om att världen inte kan förvandlas och offras till Gud utan saligprisningarnas ande. Men lekmännen söker genom själva sin kallelse Guds rike genom att ägna sig åt världsliga angelägenheter och genom att ordna dem enligt Guds plan. De lever i världen, det vill säga i var och en av de sekulära yrkena och yrkena. De lever under de vanliga omständigheterna i familjen och det sociala livet, ur vilka själva nätet av deras existens är vävt. De är kallade dit av Gud för att de genom att utöva sin rätta funktion och ledas av evangeliets anda kan arbeta för att helga

världen inifrån som en surdeg. På så sätt kan de göra Kristus känd för andra, särskilt genom vittnesbördet om ett liv som strålar i tro, hopp och kärlek. Eftersom de är fast förbundna med alla slags timliga angelägenheter, är det därför deras särskilda uppgift att ordna och belysa dessa angelägenheter på ett sådant sätt att de kan bli till och sedan ständigt växa i enlighet med Kristus till Skaparens och Återlösarens lov.

32. Genom gudomlig instiftelse är den heliga kyrkan ordnad och styrd med en underbar mångfald. "Ty liksom vi i en kropp har många lemmar, men alla lemmarna inte har samma funktion, så är vi, de många, en kropp i Kristus, men var för sig lemmar av varandra." (191) Därför är Guds utvalda folk ett: "en Herre, en tro, ett dop"(192); delar en gemensam värdighet som lemmar från deras pånyttfödelse i Kristus, med samma sonliga nåd och samma kallelse till fullkomlighet; De har en enda frälsning, ett hopp och en odelad kärlek gemensamt. Det finns därför i Kristus och i kyrkan ingen ojämlikhet på grund av ras eller nationalitet, sociala förhållanden eller kön, eftersom "det finns varken jude eller grek, det finns varken slav eller fri, det finns varken man eller kvinna. Ty ni är alla 'ett' i Kristus Jesus". (193)

Om alltså alla i kyrkan icke gå samma väg, så äro dock alla kallade till helighet och hava genom Guds rättfärdighet fått samma trosprivilegium. (194) Och även om några genom Kristi vilja görs till lärare, herdar och utdelare av mysterier för andras räkning, så delar ändå alla en sann jämlikhet i fråga om den värdighet och den verksamhet som är gemensam för alla troende för att bygga upp Kristi kropp. Ty den åtskillnad, som Herren gjorde mellan heliga tjänare och det övriga gudsfolket, bär inom sig en viss förening, eftersom herdar och andra troende är förbundna med varandra genom ett ömsesidigt behov. Kyrkans herdar bör följa Herrens exempel och betjäna varandra och de andra troegna. Dessa bör i sin tur entusiastiskt ge sin gemensamma hjälp till sina pastorer och lärare. På så sätt bär alla i sin mångfald vittnesbörd om den underbara enheten i Kristi kropp. Just denna mångfald av nådegåvor, tjänster och gärningar samlar Guds barn till ett, eftersom "allt detta är ett verk av en och samme Ande". (195)

Därför har lekmännen Kristus till sina bröder, som inte har kommit för att bli tjänade, utan för att tjäna, trots att han är allas Herre. (196) Till sina bröder har de också de som är i den heliga tjänsten, som genom undervisning, helgande och genom att regera med Kristi myndighet föder Guds familj, så att det nya kärleksbudet kan uppfyllas av alla. Den helige Augustinus uttrycker detta mycket vackert när han säger: "Vad jag är för dig skrämmer mig; vad jag är med dig tröstar mig. För dig är jag en biskop; men inför dig är jag en kristen. Det förstnämnda är en plikt; det senare en nåd. Det förstnämnda är en fara; det senare, frälsningen" (1*).

33. Lekmännen är församlade i Guds folk och utgör Kristi kropp under ett huvud. Vilka de än är är de kallade att som levande medlemmar använda all sin energi för kyrkans tillväxt och dess fortsatta helgelse, eftersom just denna energi är en gåva från Skaparen och en välsignelse från Återlösaren.

Men lekmanapostolatet är ett deltagande i kyrkans egen frälsningsuppdrag. Genom dopet och confirmationen är alla bemyndigade till apostolatet av Herren själv. Dessutom förmedlas och närs genom sakramenten, särskilt den heliga eukaristin, den

kärlek till Gud och människorna som är apostolatets själ. Nu är lekmännen kallade att på ett särskilt sätt göra kyrkan närvarande och verksam på de platser och under de omständigheter där den endast genom dem kan bli jordens salt (2*). På så sätt är varje lekman, i kraft av just de gåvor som förlänats honom, samtidigt ett vittne och ett levande redskap för kyrkans egen mission "i enlighet med Kristi givande". (197)

Vid sidan av detta apostolat, som förvisso gäller alla kristna, kan lekmännen också på olika sätt kallas till en mer direkt form av samarbete i hierarkins apostolat (3*). Det var på detta sätt som vissa män och kvinnor hjälpte aposteln Paulus i evangeliet och arbetade mycket i Herren. (198) Vidare har de förmågan att överta vissa kyrkliga funktioner från Hierarkin, som skall utföras i ett andligt syfte.

På alla lekmän vilar därför den ädla plikten att arbeta för att utsträcka den gudomliga frälsningsplanen till alla människor i varje epok och i varje land. Följaktligen kan alla möjligheter ges dem så att de, i enlighet med sin förmåga och tidens behov, nitiskt kan delta i kyrkans frälsande verk.

34. Den högste och evige prästen, Kristus Jesus, som vill fortsätta sitt vittnesbörd och sin tjänst också genom lekmännen, levandegör dem i denna Ande och manar dem alltmer till varje god och fullkomlig gärning.

För förutom att han intimt knyter dem till sitt liv och sin mission, ger han dem också en del i sin prästerliga funktion att erbjuda andlig tillbedjan till Guds ära och människornas frälsning. Av denna anledning är lekmännen, som är hängivna Kristus och smorda av den Helige Ande, underbart kallade och underbart förberedda, så att Andens rikligare frukter kan frambringas i dem. Trots alla deras gärningar, böner och apostoliska strävanden, deras vanliga äktenskaps- och familjeliv, deras dagliga sysslor, deras fysiska och mentala avkoppling, om de utförs i Anden, och till och med livets svårigheter, om de tålmodigt bärs – allt detta blir "andliga offer som är välbehagliga för Gud genom Jesus Kristus". (199) Tillsammans med offret av Herrens kropp frambärs de på ett mest passande sätt i firandet av eukaristin. Liksom de överallt som tillber i helig verksamhet, helgar lekmännen alltså själva världen åt Gud.

35. Kristus, den store profeten, som förkunnade sin Faders rike både genom vittnesbördet om sitt liv och kraften i sina ord, fullgör ständigt sitt profetiska ämbete tills härligheten är fullständigt uppenbarad. Han gör detta inte bara genom hierarkin som undervisar i hans namn och med hans auktoritet, utan också genom lekmännen som han gjorde till sina vittnen och som han gav förståelse för tron (*sensu fidei*) och en dragningskraft i talet, så att evangeliets kraft kan lysa fram i deras dagliga sociala liv och familjeliv. De uppför sig som löftets barn och sålunda, stärkta i tro och hopp, gör de det bästa av det närvarande och väntar tålmodigt på den härlighet som skall komma. Låt dem därför inte gömma detta hopp i djupet av sina hjärtan, utan låt dem även i sitt världsliga livsprogram uttrycka det genom en ständig omvändelse och genom att kämpa "mot detta mörkers världshärskare, mot ondskans andemakter. (203)

Liksom den nya lagens sakrament, genom vilka de troendes liv och apostolat närs, förebådar en ny himmel och en ny jord,(204) så går också lekmännen ut som mäktiga förkunnare av tro på det man kan hoppas på,(205) när de modigt ansluter sig till sin

trosbekännelse ett liv som har sitt ursprung i tron. Denna evangelisation, d.v.s. detta förkunnelse av Kristus genom ett levande vittnesbörd såväl som genom det talade ordet, får en särskild kvalitet och en särskild kraft i det att den utförs i den vanliga omgivningen i världen.

I samband med den profetiska funktionen finns det livstillstånd som helgas genom ett särskilt sakrament, som uppenbarligen är av stor betydelse, nämligen äktenskapet och familjelivet. Ty där kristendomen genomsyrar hela familjelivet och så småningom förvandlar det, där finner man både lekmannaapostolatets praktik och en förträfflig skola. I ett sådant hem finner män och hustrur sin rätta kallelse att vara vittnen om Kristi tro och kärlek till varandra och till sina barn. Den kristna familjen förkunnar högljutt både Guds rikes nuvarande dygder och hoppet om ett välsignat kommande liv. Genom sitt exempel och sitt vittnesbörd anklagar den världen för synd och upplyser dem som söker sanningen.

Följaktligen, även när de är upptagna med världsliga omsorger, kan och måste lekmännen utföra ett arbete av stort värde för evangelisationen av världen. För även om några av dem måste uppfylla sina religiösa plikter på egen hand, när det inte finns några heliga tjänare eller i tider av förföljelse; Och även om många av dem ägnar all sin energi åt apostoliskt arbete; Ändå återstår det för var och en av dem att samarbeta i den yttre spridningen och den dynamiska tillväxten av Kristi rike i världen. Låt därför lekmännen hängivet sträva efter att skaffa sig ett djupare grepp om uppenbarad sanning och låt dem enträget be Gud om vishetens gåva.

36. Kristus, som blev lydlig intill döden och på grund av detta upphöjd av Fadern,(206) gick in i sitt rikes härlighet. Honom är allting underdånigt tills Han underkastar sig Fadern och alla skapade ting, så att Gud kan vara allt i alla. 207 Nu har Kristus meddelat sina lärjungar denna konungsliga makt, för att de skall kunna befästas i kunglig frihet och för att de genom sann botgöring och ett heligt liv skall kunna besegra syndens herravälde i sig själva. (208) Dessutom har Han delat med sig av denna makt så att de genom att tjäna Kristus i sina medmänniskor genom ödmjukhet och tålmod kan leda sina bröder till den Konung som det skall regera för att tjäna dem. Men Herren vill också sprida sitt rike genom lekmännen, nämligen ett sanningens och livets rike, ett helighetens och nådens rike, ett rättvisans, kärlekens och fredens rike. I detta rike kommer skapelsen själv att befrias från sitt slaveri under förgängelsen till friheten till Guds söners härlighet. (209) Det är alltså tydligt att lärjungarna har fått ett stort löfte och ett stort förtroende: "Allt är ditt, och ni tillhör Kristus, och Kristus tillhör Gud". (210)

De troende måste därför lära sig den djupaste innebörden och värdet av hela skapelsen, såväl som dess roll i den harmoniska lovprisningen av Gud. De måste hjälpa varandra att leva ett heligare liv även i sina dagliga sysslor. På så sätt kan världen genomsyras av Kristi ande och den kan mer effektivt uppfylla sitt syfte i rättvisa, kärlek och fred. Lekmännen har den viktigaste rollen i det övergripande fullgörandet av denna plikt. Låt dem därför genom sin kompetens i världslig utbildning och genom sin verksamhet, som genom Kristi nåd har upphöjts inifrån genom Kristi nåd, energiskt bidra med sina ansträngningar, så att de skapade varorna kan fullkomnas genom mänskligt arbete, teknisk skicklighet och medborgerlig kultur till gagn för alla människor i enlighet med

Skaparens plan och Hans Ords ljus. Må denna världens gods fördelas rättvisare mellan alla människor, och må de på sitt eget sätt bidra till universellt framåtskridande i mänsklig och kristen frihet. På detta sätt kommer Kristus, genom kyrkans medlemmar, att gradvis upplysa hela det mänskliga samhället med sitt frälsande ljus.

Må dessutom lekmännen också genom sina gemensamma ansträngningar råda bot på världens seder och förhållanden, om de är en sporre till synd, så att de alla kan anpassa sig till rättvisans normer och kan gynna utövandet av dygd snarare än hindra det. Genom att göra det kommer de att genomsyra kultur och mänsklig verksamhet med genuina moraliska värden; de kommer att bättre bereda världens åker för Guds Ords säd; Och på samma gång kommer de att öppna kyrkans dörrar på vid gavel, genom vilka fredens budskap kan komma in i världen.

På grund av själva frälsningens ordning bör de troende lära sig att noggrant skilja mellan de rättigheter och skyldigheter som är deras som medlemmar i kyrkan och de som de har som medlemmar i det mänskliga samhället. Må de bemöda sig om att förena de två, och kom ihåg att de i varje världslig angelägenhet måste ledas av ett kristligt samvete, eftersom det inte ens i världsliga angelägenheter finns någon mänsklig verksamhet som kan undantas från Guds herravälde. I vår egen tid är det emellertid mycket angeläget att denna skillnad och även denna harmoni lyser fram klarare än någonsin i de troendes liv, så att kyrkans uppdrag bättre kan motsvara de speciella förhållandena i världen i dag. Ty det måste erkännas, att den världsliga sfären behärskas av sina egna principer, emedan den med rätta sysselsätter sig med denna världens intressen. Men den olycksbådande doktrin som försöker bygga ett samhälle utan någon som helst hänsyn till religion, och som angriper och förstör sina medborgares religionsfrihet, måste med rätta förkastas.

37. Lekmännen har rätt, liksom alla kristna, att i överflöd från sina andliga herdor ta emot kyrkans andliga ägodelar, särskilt hjälpen av Guds ord och sakramenten. De bör öppet uppenbara för dem sina behov och önsknings med den frihet och tillit som är passande för Guds barn och bröder i Kristus. På grund av den kunskap, kompetens eller utomordentliga förmåga som de kan åtnjuta, tillåts och ibland till och med tvingas de att uttrycka sin åsikt om sådant som rör kyrkans bästa. När tillfälle ges, låt detta ske genom de organ som kyrkan har uppfört för detta ändamål. Må det alltid ske i sanning, i mod och klokhed, med vördnad och kärlek mot dem som på grund av sitt heliga ämbete representerar Kristi person.

Lekmännen bör, liksom alla kristna, omedelbart acceptera sina andliga herdars beslut i den kristna lydningen, eftersom de är Kristi representanter såväl som lärare och styresmän i kyrkan. Må de följa Kristi exempel, som genom sin lydning ända till döden öppnade för alla människor den välsignade vägen till frihet för Guds barn. Inte heller bör de underlåta att be för dem som är satta över dem, för de håller vakt som om de måste avlägga räkenskap för sina själar, så att de kan göra detta med glädje och inte med sorg. (211)

Låt de andliga herdarna erkänna och främja lekmännens värdighet och ansvar i kyrkan. Låt dem villigt använda sina kloka råd. Låt dem med tillförsikt tilldela dem plikter i

kyrkans tjänst, så att de får frihet och utrymme för handling. Låt dem dessutom uppmuntra lekmän så att de kan ta sig an uppgifter på eget initiativ. Må de uppmärksamt i Kristus med faderlig kärlek betrakta de projekt, förslag och önsknings som lekmännen föreslår. (8*) Men låt herdarna vördnadsfullt erkänna den rättvisa frihet som tillhör alla i denna jordiska stad

Man kan hoppas på många underbara saker i denna välbekanta dialog mellan lekmännen och deras andliga ledare: hos lekmännen en starkt känsla av personligt ansvar; en förnyad entusiasm; En mer beredvillig tillämpning av deras talanger på deras andliga ledares projekt. De senare kan å andra sidan, med hjälp av lekmännens erfarenhet, klarare och skarpare komma fram till beslut i både andliga och världsliga frågor. På så sätt kan hela kyrkan, stärkt av var och en av sina medlemmar, mer effektivt fullgöra sin mission för världens liv.

38. Varje enskild lekman måste stå inför världen som ett vittne om Herren Jesu uppståndelse och liv och som en symbol för den levande Guden. Alla lekmän som en gemenskap och var och en efter sin förmåga måste ge världen näring åt andliga frukter. (212) De måste sprida i världen den anda som ger liv åt de fattiga, de ödmjuka, de som skapar frid – som Herren i evangeliet har förkunnat som välsignade. (213) Med ett ord: "De kristna måste vara för världen vad själen är för kroppen." (9*)

KAPITEL V

DEN UNIVERSELLA KALLELSEN TILL HELIGHET I KYRKAN

39. Kyrkan, vars mysterium framläggs av denna heliga synod, tros vara ofelbart helig. Ja, Kristus, Guds Son, som tillsammans med Fadern och Anden prisas som "unikt helig", (1*) älskade kyrkan som sin brud och utgav sig själv för henne. Han gjorde det för att kunna helga henne. (214) Han förenade henne med sig själv som sin egen kropp och fullkomnade den genom den helige Andes gåva till Guds ära. Därför är i kyrkan var och en, vare sig han tillhör hierarkin eller tas om hand av den, kallad till helighet, enligt apostelns ord: "Ty detta är Guds vilja, er helgelse". (215) Men denna kyrkans helighet visar sig oavbrutet och måste komma till uttryck i de nådens frukter som Anden frambringar i de troende. Den kommer till uttryck på många sätt hos enskilda personer, som i sin livsfas strävar efter kärlekens fulländning och på så sätt orsakar uppbyggelse för andra. På ett mycket speciellt sätt framträder denna (helighet) i utövandet av råden, som vanligtvis kallas "evangeliska". Detta praktiserande av råden, under den Helige Andes impuls, som många kristna företagit, antingen privat eller i ett av kyrkan godkänt tillstånd eller livstillstånd, ger och måste i världen ge ett enastående vittnesbörd och exempel på samma helighet.

40. Herren Jesus, den gudomliga Läraren och Förebilden för all fullkomlighet, predikade livets helighet för var och en av Hans lärjungar i alla tillstånd. Han står själv som upphovet och konsumenten av denna livets helighet: "Var alltså fullkomliga, så som er himmelske Fader är fullkomlig". (216)(2*) Han sände den helige Ande över alla människor för att han skulle mana dem i sitt inre till att älska Gud av hela sitt hjärta och hela sin själ, av hela sitt förstånd och av all sin kraft, och för att de skulle älska varandra så som Kristus älskar dem. (218) Kristi efterföljare är kallade av Gud, inte på grund av

sina gärningar, utan i enlighet med Hans eget syfte och nåd. De rättfärdiggörs i Herren Jesus, därför att de i trons dop verkligen blir Guds söner och delaktiga i den gudomliga naturen. På så sätt blir de verkligen heliga. Då måste de också, genom Guds gåva, hålla fast vid och fullborda i sina liv den helighet som de har fått. Aposteln uppmanar dem att leva "som det anstår helgon"(219) och att ikläda sig "ett hjärta av barmhärtighet, vänlighet, ödmjukhet, ödmjukhet, tålamod och tålamod som Guds utvalda, heliga och älskade", (220) och att äga Andens frukt i helighet. (221) Eftersom vi alla är syndfällida i mycket, behöver vi alla ständigt Guds barmhärtighet, och vi måste alla be varje dag: "Förlåt oss våra skulder"(223)

Sålunda är det uppenbart för var och en, att alla Kristi trogna, oavsett ställning eller ställning, är kallade till det kristna livets fullhet och till kärlekens fullkomning. (4*) Genom denna helighet som sådan främjas ett mänskligare levnadssätt i detta jordiska samhälle. För att de troende skall kunna uppnå denna fullkomlighet, måste de använda sin styrka i enlighet med vad de har fått den, som en gåva från Kristus. De måste följa i hans fotspår och anpassa sig till hans avbild och söka Faderns vilja i allting. De måste av hela sin varelse ägna sig åt Guds ära och åt att tjäna sin nästa. På så sätt kommer Guds folks helighet att växa till en riklig skörd av det goda, vilket på ett beundransvärt sätt framgår av så många helgons liv i kyrkans historia.

41. Livets klasser och plikter är många, men helighet är en – den helighet som odlas av alla som drivs av Guds Ande, och som lyder Faderns röst och tillber Gud Fadern i ande och sanning. Dessa människor följer den fattige Kristus, den ödmjuka och korsbärande Kristus för att vara värdiga att få del av hans härlighet. Var och en måste utan att tveka vandra i enlighet med sina egna personliga gåvor och plikter på den levande trons stig, som väcker hopp och verkar genom kärlek.

Först och främst måste herdarna i Kristi hjord heligt och ivrigt, ödmjukt och modigt utföra sin tjänst i efterföljd av den evige översteprästen, våra själars herde och beskyddare. De bör fullgöra denna plikt på ett sådant sätt att den också blir det huvudsakliga medlet för deras egen helgelse. De som är utvalda för prästadömet fullhet ges förmågan att utöva den fullkomliga plikten att visa herdevälgörenhet genom vinningens nattvards nåd. Denna fullkomliga plikt till pastoral barmhärtighet (5*) utövas i varje form av biskoplig omsorg och tjänst, bön, offer och förkunnelse. Genom samma sakramental nåd ges de det mod som krävs för att ge sitt liv för sina får, och förmågan att främja större helighet i kyrkan genom sitt dagliga exempel, eftersom de har blivit ett mönster för sin hjord. (224)

Prästerna, som i viss mån liknar biskoparna i sitt deltagande i vinningens sakrament, utgör biskoparnas andliga krona. (6*) De får del av nåden i sitt ämbete och de bör dagligen växa i sin kärlek till Gud och sin nästa genom att utöva sitt ämbete genom Kristus, den evige och unike Medlaren. De bör bevara den prästerliga gemenskapens band, och de bör överflöda i allt andligt gott och sålunda frambära ett levande vittne om Gud för alla människor. (7*) Allt detta bör de göra för att efterlikna de präster som ofta, under århundradenas lopp, har lämnat ett enastående exempel på heligheten i ödmjuk och dold tjänst. Deras lovsång lever vidare i Guds församling. Genom själva sitt ämbete att be och frambära offer för sitt eget folk och hela Guds folk, bör de resa sig till

större helighet. Med tanke på vad de gör och efterliknar vad de hanterar,(8*) bör dessa präster, i sitt apostoliska arbete, snarare än att snärjas av faror och svårigheter, snarare höja sig till större helighet genom dessa faror och svårigheter. De bör alltid ge näring och styrka åt sin handling genom ett överflöd av kontemplation, och göra allt detta för att trösta hela Guds kyrka. Alla präster, och särskilt de som kallas "stiftspräster", på grund av den speciella titeln på deras vigning, bör ständigt hålla i minnet det faktum att deras trogna lojalitet mot och deras generösa samarbete med sin biskop är av största värde för deras tillväxt i helighet.

Tjänare av lägre rang är också delaktiga i den Översteprästens uppdrag och nåd. I första hand bland dessa tjänare är diakonerna, vilka, i den mån de är utdelare av Kristi mysterier och kyrkans tjänare,(9*) bör hålla sig fria från alla laster och stå inför människorna som personifikationer av godheten och Guds vänner. (225) Präster, som är kallade av Herren och som är avsatta som Hans lott för att förbereda sig för de olika ministerämbetena under andliga herdars vakande öga, är förpliktade att bringa sina hjärtan och sinnen i överensstämmelse med denna speciella utkorelse (som är deras). De kommer att åstadkomma detta genom sin ståndaktighet i bön, genom sin brinnande kärlek och genom sin oupphörliga hågkomst av allt som är sant, rättvist och med gott anseende. De kommer att utföra allt detta till Guds ära och ära. Förutom dessa redan nämnda finns det också lekmän, utvalda av Gud och kallade av biskopen. Dessa lekmän ägnar sig helt och hållet åt apostoliskt arbete och arbetar på Herrens åker med stor framgång. (10*).

Dessutom bör gifta par och kristna föräldrar följa sin egen rätta väg (till helighet) genom trogen kärlek. De bör stödja varandra i nåd under hela sitt liv. De bör omge sin avkomma, kärleksfullt välkomnad som Guds gåva, med den kristna läran och de evangeliska dygderna. På detta sätt erbjuder de alla människor ett exempel på outtröttlig och generös kärlek. På detta sätt bygger de upp kärlekens brödraskap; när de gör det, står de som vittnen och medarbetare i den Heliga Moder Kyrkans fruktbarhet; Genom sådana liv är de ett tecken och en delaktighet i just den kärlek med vilken Kristus älskade sin brud och för vilken han utgav sig själv för henne. (11*) Ett liknande exempel, men på ett annat sätt, är det som ges av änkor och ogifta, som kan ge stora bidrag till helighet och apostolisk strävan i kyrkan. Slutligen bör de som ägnar sig åt arbete – och ofta är det av tung natur – förbättra sig själva genom sitt mänskliga arbete. De bör vara till hjälp för sina landsmän. De bör höja hela samhället, och till och med själva skapelsen, till ett bättre sätt att existera. Ja, de bör genom sin livliga kärlek, i sitt glada hopp och genom att frivilligt dela varandras bördor efterlikna samme Kristus som snickarverktyg beklädde sina händer och som i gemenskap med sin Fader ständigt arbetar för alla människors frälsning. I detta dagliga arbete bör de alltså stiga upp till helighetens och den apostoliska verksamhetens höjder.

Må alla de som är nedtyngda av fattigdom, skröplighet och sjukdom, liksom de som måste uthärda olika svårigheter eller som lider förföljelse för rättvisans skull – må de alla veta att de är förenade med den lidande Kristus på ett särskilt sätt för världens frälsning. Herren kallade dem saliga i sitt evangelium och det är dem som "alla nåders

Gud, som har kallat oss till sin eviga härlighet i Kristus Jesus, själv skall fullkomna, styrka och befästa, när vi har lidit en liten tid". (226)

Slutligen kommer alla Kristi trogna, oavsett förhållanden, plikter och omständigheter i deras liv - och faktiskt genom alla dessa, att dagligen växa till i helighet, om de tar emot allt med tro från sin himmelske Faders hand och om de samarbetar med den gudomliga viljan. I detta timliga tjänande kommer de att visa alla människor den kärlek med vilken Gud har älskat världen.

42. "Gud är kärlek, och den som förblir i kärlek, förblir i Gud och Gud i honom". (227) Men genom den helige Ande, som har blivit oss given, utgjuter Gud sin kärlek i våra hjärtan. (228) Den första och mest nödvändiga gåvan är alltså kärleken, genom vilken vi älskar Gud över allt annat och vår nästa på grund av Gud. Ja, för att kärleken, som god säd skall växa och bära frukt i själen, måste var och en av de troende villigt höra Guds ord och acceptera hans vilja, och de måste fullborda det som Gud har påbörjat genom sina egna handlingar med hjälp av Guds nåd. Dessa handlingar består i bruket av sakramenten och på ett särskilt sätt eukaristin, frekvent deltagande i liturgiins heliga handling, tillämpning av sig själv i bönen, självförsakelse, livlig broderlig tjänst och ständigt utövande av alla dygder. Ty kärleken, som är fullkomlighetens och lagens fullhets band,(229) härskar över alla medel för att uppnå helighet och ger liv åt dessa medel. (12*) Det är kärleken som leder oss till vårt slutliga slut. Det är kärleken till Gud och kärleken till nästan, som pekar ut Kristi sanne lärjunge.

Eftersom Jesus, Guds Son, visade sin kärlek genom att ge sitt liv för oss, så har ingen större kärlek än den som ger sitt liv för Kristus och hans bröder. (230) Från äldsta tider har alltså några kristna blivit kallade – och andra kommer alltid att bli kallade – att ge det högsta vittnesbördet om denna kärlek till alla människor, men särskilt till förföljare. Kyrkan betraktar alltså martyrskapet som en exceptionell gåva och som det fullaste beviset på kärlek. Genom martyrskapet förvandlas en lärjunge till en avbild av sin Mästare genom att frivilligt acceptera döden för världens frälsning – liksom sin likformighet med Kristus i utgjutandet av sitt blod. Även om få får ett sådant tillfälle, måste ändå alla vara beredda att bekänna Kristus inför människor. De måste vara beredda att avlägga denna trosbekännelse även mitt under förföljelser, som aldrig kommer att saknas för kyrkan, när de följer korsets väg.

På samma sätt främjas kyrkans helighet på ett särskilt sätt genom att man följer de råd som vår Herre ger sina lärjungar i evangeliet. (13*) En framträdande position bland dessa innehas av jungfruligheten eller det celibatära tillståndet. (231) Detta är en dyrbar gåva av gudomlig nåd som Fadern har gett till vissa själar,(232) varigenom de så mycket lättare kan hänge sig åt Gud allena på grund av ett odelat hjärta. (14*) Denna fullkomliga återhållsamhet, av längtan efter himmelriket, har alltid hållits i särskild ära i kyrkan. Orsaken till detta var och är att fullkomlig återhållsamhet för kärleken till Gud är en sporre till välgörenhet och är förvisso en särskild källa till andlig fruktsamhet i världen.

Kyrkan håller ständigt framför sig apostelns varning, som manade de troende till kärleken och uppmanade dem att personligen uppleva det som Kristus Jesus hade känt

inom sig själv. Detta var samme Kristus Jesus, som "utblottade sig själv och antog en slavs natur ... Han blev lydlig intill döden", (233) och på grund av att vi "var rika, blev han fattig". (234) Eftersom lärjungarna alltid måste frambara en efterföljd av och ett vittnesbörd om Kristi kärlek och ödmjukhet, gläder sig moder kyrka över att i sitt bröst finna män och kvinnor som mycket nära följer sin Frälsare, som förnedrade sig själv till vår fattningsförmåga. Det finns de som i sin frihet som Guds söner avstår från sin egen vilja och tar på sig fattigdomens tillstånd. Somliga blir dessutom självmant underkastade en annan människa i fråga om fullkomlighet av kärlek till Gud. Detta är bortom budens mått, men görs för att bli mer fullständigt lik den lydige Kristus. (15*)

Därför inbjuds alla Kristi trogna att sträva efter helighet och fullkomning i sitt eget rätta tillstånd. De har sannerligen en skyldighet att göra det. Må därför alla se till att de leder sina egna djupaste själsliga känslor rätt. Låt varken bruket av denna världens ting eller fasthållandet vid rikedom, vilket är emot den evangeliska fattigdomens anda, hindra dem i deras strävan efter fullkomlig kärlek. Må de ge akt på apostelns uppmaning till dem som använder denna världen. Låt dem inte förlika sig med denna värld; För den här världen, som vi ser den, håller på att försvinna. (235)(16*)

KAPITEL VI

RELIGIÖS

43. De evangeliska kyskhetsråden tillägnade Gud, fattigdom och lydnad är grundade på Herrens ord och exempel. De befalldes vidare av apostlarna och kyrkofäderna, såväl som av själavårdarnas lärare och herdar. Råden är en gudomlig gåva, som kyrkan har fått av sin Herre och som den alltid bevarar med hjälp av hans nåd. Kyrkans auktoritet har till uppgift att, under den Helige Andes inspiration, tolka dessa evangeliska råd, att reglera deras praxis och slutligen bygga på dem stabila levnadsformer. På så sätt har det hänt, att som på ett träd som har vuxit på Herrens åker, har olika former av solidaritet och samhällsliv, liksom olika religiösa familjer, förgrenat sig på ett underbart och mångfaldigt sätt från detta gudomligt givna frö. En sådan mångfaldig och mirakulös tillväxt ökar både framåtskridandet för medlemmarna i dessa olika religiösa familjer själva och välfärden för hela Kristi kropp. (1*) Dessa religiösa familjer ger sina medlemmar stöd i form av en fastare stabilitet i deras levnadssätt och en beprövad lära om att uppnå fullkomlighet. De erbjuder vidare sina medlemmar stöd i broderligt förbund i Kristi milis och frihet som stärks av lydnad. Sålunda kan dessa ordensfolk lugnt uppfylla och troget iakttä sin religiösa bekännelse och på så sätt andligen fröjda göra framsteg på kärlekens väg. (2*)

Utifrån kyrkans gudomliga och hierarkiska struktur är det religiösa tillståndet inte ett mellantillstånd mellan präst- och lekmannastaten. Nej, det är snarare så att de troende i Kristus är kallade av Gud från båda dessa livstillstånd för att de skall kunna åtnjuta denna speciella gåva i kyrkans liv och på så sätt var och en på sitt sätt kan vara till någon nytta för kyrkans frälsande uppdrag. (3*)

44. De troende i Kristus förbinder sig till de tre ovannämnda råden antingen genom löften eller genom andra heliga band, som är som löften i sitt syfte. Genom ett sådant band är en person helt hängiven Gud, älskad över allt annat. På så sätt blir den

personen ordinerad till Guds ära och tjänst under en ny och speciell titel. Genom dopet dör en människa bort från synden och blir helgad åt Gud. Men för att han skall vara i stånd att utvinna rikligare frukt av denna dopnåd, avser han att genom bekännelsen av de evangeliska råden i kyrkan befria sig från de hinder, som skulle kunna dra honom bort från kärlekens glöd och den gudomliga tillbedjans fullkomning. Genom att bekänna de evangeliska råden blir han alltså mer intimt vigd åt gudstjänst. (4*) Denna helgelse kommer att bli så mycket fullkomligare, som det oupplösliga bandet av föreningen mellan Kristus och hans brud, kyrkan, representeras av fastare och fastare band.

De evangeliska råden, som leder till kärleken, förenar sina efterföljare med kyrkan och dess mysterium på ett särskilt sätt. Eftersom det är så, bör dessa människors andliga liv ägnas åt hela kyrkans välfärd. Ur detta uppstår deras plikt att arbeta för att inplantera och stärka Kristi rike i själarna och att utsträcka detta rike till varje klimat. Denna plikt ska utföras i den utsträckning som deras förmåga och i enlighet med den rätta typen av deras eget yrke. Detta kan förverkligas genom bön eller apostolatets aktiva gärningar. Det är av denna anledning som kyrkan bevarar och främjar den speciella karaktären hos sina olika religiösa institut.

Bekännelsen av de evangeliska råden framstår alltså som ett tecken, som kan och bör locka alla kyrkans medlemmar till ett effektivt och snabbt fullgörande av de plikter som hör till deras kristna kallelse. Guds folk har ingen bestående stad här nere, utan ser fram emot en som ska komma. Då det förhåller sig så, uppenbarar den religiösa staten, vars syfte är att befria sina medlemmar från jordiska bekymmer, för alla troende mer fullständigt närvaron av himmelska ägodelar, som redan finns här nedanför. Dessutom vittnar den inte bara om att ett nytt och evigt liv förvärvas genom Kristi återlösning, utan den förutsäger också den framtida uppståndelsen och det himmelska rikets härlighet. Kristus föreslog sina lärjungar denna livsform, som han, som Guds Son, accepterade när han kom till världen för att göra Faderns vilja. Samma livstillstånd exemplifieras på ett träffande sätt och görs ständigt närvarande i kyrkan. Det religiösa tillståndet visar tydligt att Guds rike och dess behov på ett alldeles särskilt sätt höjs över alla jordiska hänsyn. Slutligen visar den tydligt alla människor både den oöverträffade bredden av Kristus Konungens styrka och den Helige Andes oändliga kraft, som på ett underbart sätt verkar i kyrkan.

Den stat, som konstitueras av de evangeliska rådens bekännelse, hör sålunda, ehuru den inte är kyrkans hierarkiska struktur, otvivelaktigt till dess liv och helighet.

45. Det är den kyrkliga hierarkins plikt att reglera utövandet av de evangeliska råden genom lag, eftersom det är samma hierarkis plikt att ta hand om Guds folk och leda dem till de mest fruktbara betesmarker. (236) Betydelsen av bekännelsen till de evangeliska rådgivarna framgår av det faktum att den på ett enastående sätt främjar fulländningen av kärleken till Gud och kärleken till nästan, och att denna bekännelse stärks av löftena. (6*) Dessutom följer hierarkin, med foglighet den Helige Andes maning, accepterar de regler som presenteras av framstående män och kvinnor och godkänner autentiskt dessa regler efter ytterligare justeringar. Den bistår också genom sin vaksamma och skyddande myndighet de institut som på olika sätt upprättats för att

bygga upp Kristi kropp, så att dessa samma institut kan växa och blomstra i enlighet med grundarnas anda.

Varje institut för fullkomlighet och dess enskilda medlemmar kan avlägsnas från de lokala ordinariernas jurisdiktion av den högste påven och underkastas honom själv ensam. Detta görs i kraft av hans primat över hela kyrkan, för att mer fullständigt sörja för hela Herrens hjords behov och med hänsyn till det gemensamma bästa. (7*) På samma sätt kan dessa institut lämnas eller överlåtas till den rätta patriarkaliska auktoriteten. Medlemmarna i dessa institut bör, när de fullgör sina förpliktelser mot kyrkan på grund av sin speciella livsform, visa vördnad och lydnad mot biskoparna i enlighet med de heliga kanonerna. Biskoparna är skyldiga denna respekt på grund av sin pastoral auktoritet i sina egna kyrkor och på grund av behovet av enhet och harmoni i apostolatet. (8*).

Kyrkan upphöjer inte bara den religiösa bekännelsen till en kanonisk statsvärdighet genom sitt godkännande, utan visar till och med att denna bekännelse är en stat som är helgad åt Gud genom den liturgiska inramningen av denna bekännelse. Kyrkan själv, genom den auktoritet som Gud har gett den, accepterar de nyligen bekände löftena. Den ber om hjälp och nåd från Gud för dem genom sin offentliga bön. Den anbefaller dem till Gud, ger dem en andlig välsignelse och åtföljer deras självoffer genom det eukaristiska offret.

46. Ordensfolk bör noga hålla i minnet det faktum att Kyrkan presenterar Kristus för både troende och icke-troende på ett slående sätt dagligen genom dem. Kyrkan skildrar Kristus i kontemplation på berget, i hans förkunnelse om Guds rike för folkmassorna, i hans botande av sjuka och lemlästade, i hans verk att omvända syndare till ett bättre liv, i hans omsorg om ungdomen och hans godhet mot alla människor, alltid lydig mot Faderns vilja som har sänt honom. (9*)

Alla människor bör lägga märke till att bekännelsen av de evangeliska råden, även om den innebär ett avstående från vissa värden som otvivelaktigt bör värderas, inte förringar en verklig utveckling av de mänskliga personerna, utan snarare till sin natur är högst fördelaktig för denna utveckling. Faktum är att råden, som de frivilligt åtar sig i enlighet med vars och ens personliga kallelse, bidrar i hög grad till hjärtats rening och den andliga friheten. De väcker ständigt kärlekens glöd. Men framför allt kan de mer fullständigt forma den kristna människan till den typ av kyskt och avskilt liv, som Herren Kristus utvalde åt sig själv och som hans moder också omfattade. Detta bevisas tydligt av så många heliga grundares exempel. Må ingen tro att ordensfolk har blivit främlingar för sina medmänniskor eller värdelösa medborgare i denna jordiska stad genom sin helgelse. Ty även om det ibland händer, att de religiösa inte direkt beblandar sig med sina samtida, så är dessa samma ordensfolk i en djupare mening förenade med dem i Kristi hjärta och samarbetar andligen med dem. På så sätt kan uppbyggandet av den jordiska staden ha sin grund i Herren och sträva mot honom, så att kanske de som bygger denna stad inte har arbetat förgäves. (10*)

Därför uppmuntrar och prisar denna heliga synod de män och kvinnor, bröder och systrar, som i kloster, eller i skolor och sjukhus, eller i missionen, smyckar Kristi brud

genom sin orubbliga och ödmjuka trofasthet i sin valda vinning och gör generösa tjänster av alla slag för mänskligheten.

47. Var och en av de troende som är kallade till bekännelsen av de evangeliska råden, se därför noga till att han håller ut och ständigt växer i den kallelse som Gud har gett honom. Må han göra detta för att öka kyrkans helighet, för den större härligheten hos den enade och odelade Treenigheten, som i och genom Kristus är källan och källan till all helighet.

KAPITEL VII

PILGRIMSKYRKANS ESKATOLOGISKA NATUR OCH DESS FÖRENING MED KYRKAN I HIMLEN

48. Kyrkan, till vilken vi alla äro kallade i Kristus Jesus, och i vilken vi genom Guds nåd förvärva helighet, skall nå sin fulla fullkomning först i himmelens härlighet, när tiden för alltings återställelse kommer. (237) Vid den tiden kommer människosläktet såväl som hela världen, som är intimt förbunden med människan och når sitt slut genom henne, att bli fullkomligt återupprättad i Kristus. (238)

Kristus, som har blivit upphöjd från jorden, har dragit allt till sig. (239) Han har uppstått från de döda(240) och sänt sin livgivande Ande över sina lärjungar och genom honom upprättat han sin kropp, som är kyrkan, som frälsningens universella sakrament. Han sitter på Faderns högra sida och är ständigt verksam i världen för att han ska leda människorna till kyrkan och genom den förena dem med sig själv och för att han ska göra dem delaktiga av sitt härliga liv genom att ge dem näring åt dem med sin egen kropp och sitt eget blod. Därför har den utlovade återställelsen som vi väntar på redan börjat i Kristus, den förs vidare i den Helige Andes uppdrag och fortsätter genom honom i kyrkan, där vi lär oss meningen med vårt jordiska liv genom vår tro, medan vi med hopp om framtiden utför det verk som Fadern har anförtrott oss i denna värld. och på så sätt arbeta på vår frälsning. (241)

Världens slutliga tidsålder har redan kommit över oss(242) och världens förnyelse är oåterkalleligen påbjuden och är redan föregången på något slags verkligt sätt; Ty den kyrka som redan finns på denna jord är undertecknad med en helighet som är verklig, även om den är ofullkomlig. Men till dess att det blir nya himlar och en ny jord, där rättvisan bor,(243) har pilgrimskyrkan i sina sakrament och institutioner, som tillhör denna nuvarande tid, framträtt som en gång i tiden, och hon själv bor bland varelser som suckar och våndas i smärta ända till nu och väntar på Guds söners uppenbarelse. (244)

Förenad med Kristus i kyrkan och undertecknad med den helige Ande, "som är panten på vår arvedel", (245) är vi sannerligen kallade, och vi är Guds barn, (246) men vi har ännu inte uppenbarat oss med Kristus i härligheten, (247) i vilken vi skall bli lika Gud, eftersom vi kommer att se honom sådan han är. (248) Och därför 'medan vi är i kroppen, är vi förvisade från Herren(249) och när vi har fått Andens förstlingsfrukt, suckar vi inom oss(250) och längtar efter att vara med Kristus'." Men genom denna barmhärtighet uppmanas vi att leva mer för honom, som dog för oss och uppstod igen.

(252) Därför strävar vi efter att behaga Gud i allt, och vi tar på oss Guds vapenrustning för att kunna stå emot djävulens list och stå emot på den onda dagen. (254) Men eftersom vi inte vet vilken dag eller timme det är, måste vi på vår Herres inrådan ständigt vara på vår vakt, så att vi, när vi har fullbordat vårt jordiska liv,(255) gör oss förtjänta av att delta i bröllopfesten med honom och räknas bland de saliga(256) och för att vi inte skall bli befallda att gå in i den eviga elden som den ogudaktige och late tjänaren. (258) in i det yttre mörkret där "det kommer att vara gråt och tandagnisslan". (259) Ty innan vi regerar med Kristus i härlighet, skall vi alla uppenbaras "inför Kristi domstol, för att var och en skall få vad han har vunnit genom kroppen, efter sina gärningar, goda eller onda"(260) och vid världens slut "skall de som har gjort det goda komma fram till livets uppståndelse; utan de som har gjort vad ont är till domens uppståndelse". (261) Fasta i tron väntar vi på "det saliga hoppet och den härliga ankomsten av vår store Gud och Frälsare Jesus Kristus"(263) "som skall omforma vår ödmjukhets kropp, Han formar den efter Hans härlighets kropp(264) och som skall komma "för att förhärligas i Hans heliga och förundras över alla dem som tror"(265).

49. Till dess att HERREN kommer i sitt majestät och alla änglar med honom(266) och döden är tillintetgjord, allt är honom underdånig,(277) är några av hans lärjungar landsflyktiga på jorden, somliga har dött och andra är i härlighet och skådar "Gud själv som är treenige och en, sådan han är"; (1*) Men alla är på olika sätt och i olika grad i gemenskap i samma kärlek till Gud och sin nästa, och alla sjunger samma lovsång till vår Gud. Ty alla som är i Kristus, med hans Ande, bildar en kyrka och håller sig samman i honom. (268) Därför är de vägfaranades förening med de bröder, som har gått till vila i Kristi frid, inte på minsta sätt försvagad eller avbruten, utan tvärtom, i enlighet med kyrkans eviga tro, stärkt genom förmedling av andliga tillgångar. (2*) Ty på grund av att de som är i himlen är närmare förenade med Kristus, befäster de hela kyrkan fastare i helighet, ger ädelhet åt den tillbedjan som kyrkan frambär åt Gud här på jorden och bidrar på många sätt till dess större uppbyggelse. (269)(3*) Ty sedan de har tagits emot i sitt himmelska hem och är där inför Herren,(270) genom honom och med honom och i honom, upphör de inte att be för oss hos Fadern,(4) och visa upp de förtjänster som de har vunnit på jorden genom den ende Medlaren mellan Gud och människor,(271) och tjäna Gud i allt och fylla i sitt kött det som saknar människors lidanden. Kristus för sin kropp, som är kyrkan. (272)(5*) På så sätt stärks vår svaghet storligen genom deras broderliga intressen.

50. Fullt medveten om denna gemenskap av hela Jesu Kristi mystiska kropp, har pilgrimskyrkan från den kristna religionens allra första tider med stor fromhet odlat minnet av de döda,(6*) och "eftersom det är en helig och sund tanke att be för de döda så att de kan bli befriade från sina synder", (273) erbjuder också rösträtt för dem. Kyrkan har alltid trott att apostlarna och Kristi martyrer, som genom att utgjuta sitt blod gav det högsta vittnesbördet om tro och kärlek, är nära förenade med oss i Kristus, och hon har alltid vördat dem med särskild hängivenhet, tillsammans med den heliga Jungfru Maria och de heliga änglarna. (7*) Kyrkan har fromt bett om deras förbön. Till dessa kom snart också de som närmare hade efterliknat Kristi jungfrulighet och fattigdom,(8*) och slutligen andra, som det utomordentliga utövandet av de kristna

dygderna (9*) och de gudomliga nådegåvorna rekommenderade till de troendes fromma hängivenhet och imitation. (10*)

När vi ser på deras liv som troget har följt Kristus, inspireras vi av ett nytt skäl till att söka den stad som skall komma, och på samma gång blir vi visade oss en mycket säker väg, genom vilken vi bland denna världens växlingar, i överensstämmelse med det tillstånd i liv och villkor som är lämpliga för var och en av oss, Vi kommer att kunna nå fram till fullkomlig förening med Kristus, det vill säga fullkomlig helighet. (11*) I deras liv, som är delaktiga i vår mänsklighet, men som på ett mer fullkomligt sätt förvandlas till Kristi avbild,(275) uppenbarar Gud livfullt sin närvaro och sitt ansikte för människorna. Han talar till oss i dem och ger oss ett tecken på sitt rike,(12) till vilket vi är starkt dragna, eftersom vi har ett så stort moln av vittnen över oss(276) och ett sådant vittnesbörd om evangeliets sanning.

Det är inte bara genom titeln exempel som vi vårdar minnet av dem som är i himlen, utan ännu mer för att hela kyrkans enhet skall stärkas i Anden genom att vi utövar broderlig kärlek. (277) Ty liksom den kristna gemenskapen mellan de vägfarande för oss närmare Kristus, så förenar vårt umgänge med de heliga oss med Kristus, från vilken varje nåd och allt liv för Guds folk utgår som från dess källa och huvud. (13*) Det är därför ytterst passande att vi älskar dessa Jesu Kristi vänner och medarvingar, som också är våra bröder och utomordentliga välgörare, att vi tackar Gud för dem och "bönfäller dem och tar sin tillflykt till deras böner, deras kraft och hjälp att få förmåner från Gud genom hans Son, Jesus Kristus. som är vår Återlösare och Frälsare." (15*) Ty varje äkta kärleksvittnesbörd som vi visar dem som är i himlen strävar enligt själva sin natur mot och slutar i Kristus, som är "alla heligas krona", (16*) och genom honom i Gud, som är underbar i sina heliga och är förhärligad i dem. (17*)

Vår förening med kyrkan i himlen förverkligas på dess ädlaste sätt, särskilt i den heliga liturgin, där den Helige Andes kraft verkar på oss genom sakramentala tecken. Sedan, med gemensam glädje, firar vi tillsammans det gudomliga majestätets lovprisning; 278 Och alla de som tillhör alla stammar och tungomål och folk och nationer, som har blivit återlösta genom Kristi blod och församlade till en kyrka, prisar med en och samma lovsång den ende och treenige Guden. När vi firar det eukaristiska offret är vi därför mycket nära förenade med kyrkan i himlen, i gemenskap med och vördar först och främst minnet av den härliga eviga Jungfru Maria, av den salige Josef och de välsignade apostlarna och martyrerna och av alla helgonen. (19*)

51. Detta Heliga Råd accepterar med stor hängivenhet denna vörndsvärda tro från våra förfäder angående denna livsviktiga gemenskap med våra bröder som är i himmelsk härlighet eller som efter att ha dött fortfarande blir renad; och den föreslår på nytt dekretet från det andra konciliet i Nicea,(20*) konciliet i Florens(21*) och konciliet i Trent. (22*) Och på samma gång, i överensstämmelse med våra egna pastorala intressen, uppmanar vi alla berörda att, om några missförhållanden, överdrifter eller brister har smugit sig in här eller där, göra vad som står i deras makt för att avlägsna eller rätta till dem, och att återställa allt till en fullständigare lovprisning av Kristus och av Gud. Må de därför lära de troende att den autentiska helgonkulten inte så mycket består i mångfaldigandet av yttre handlingar, utan snarare i den större

intensiteten i vår kärlek, varigenom vi, för vårt eget och hela kyrkans bästa, söker hos helgonen "exempel i deras levnadssätt, gemenskap i deras gemenskap, och hjälp genom deras förbön." (23*) Å andra sidan, må de lära de troende att vår gemenskap med dem i himlen, under förutsättning att den förstås i trons fullare ljus i enlighet med dess sanna natur, på intet sätt försvagar, utan tvärtom berikar den latreutiska tillbedjan vi ger till Gud Fadern, genom Kristus, i Anden. (24*)

Ty alla vi som är Guds söner och utgör en familj i Kristus,(279) så länge vi förblir i gemenskap med varandra i ömsesidig kärlek och i lovprisning av den allraheligaste Treenigheten, motsvarar kyrkans intima kallelse och tar i försmaken del av den fulländade härlighetens liturgi. (25*) Ty när Kristus skall framträda och de dödas härliga uppståndelse skall äga rum, skall Guds härlighet upplysa den himmelska staden, och Lammet skall vara dess lampa. (280) Då kommer hela de heligas kyrka att i kärlekens högsta lycka tillbe Gud och "Lammet som blev slaktat" och med en röst förkunna: "Honom som sitter på tronen och till Lammet välsignelse och ära och härlighet och herravälde i evigheternas evigheter". (282)

KAPITEL VIII

DEN HELIGA JUNGFRU MARIA, GUDS MODER I KRISTI OCH KYRKANS MYSTERIUM

I. Inledning

52. Han ville i sin högsta godhet och visdom åstadkomma världens återlösning, "när tidens fullbordan kom, sände Gud sin Son, född av en kvinna... så att vi kan få söner adopterade". (283) "För oss människor och för vår frälsnings skull har han stigit ned från himlen och blivit inkarnerad av den helige Ande från jungfrun Maria." (1*) Detta frälsningens gudomliga mysterium uppenbaras för oss och fortsätter i kyrkan, som Herren har upprättat som sin kropp. Förenade med Kristus, huvudet, och i enheten i gemenskap med alla Hans heliga, måste de troende först och främst vörda minnet "av den ständigt ärorika Jungfru Maria, vår Guds moder och Herre Jesus Kristus". (2*)

53. Jungfru Maria, som vid ängelns budskap tog emot Guds ord i sitt hjärta och i sin kropp och gav liv åt världen, erkänns och hedras som den sanna Guds Moder och Återlösarens Moder. Återlöst på grund av sin Sons förtjänster och förenad med Honom genom ett nära och ouplösligt band, är hon begåvad med det höga ämbetet och värdigheten att vara Guds Sons moder, genom vilket hon också är Faderns älskade dotter och den Helige Andes tempel. På grund av denna gåva av sublim nåd överträffar hon vida alla skapade varelser, både i himlen och på jorden. Men eftersom hon tillhör Adams avkomlingar är hon samtidigt ett med alla dem som skall bli frälsta. Hon är "mor till Kristi lemmar ... efter att ha samarbetat genom kärlek, så att trofasta kan födas i kyrkan, som är medlemmar av det huvudet." (3*) Därför hyllas hon som en framstående och enastående medlem i kyrkan och som dess förebild och utmärkta exempel i tro och kärlek. Den katolska kyrkan, undervisad av den Helige Ande, hedrar henne med sonlig tillgivenhet och fromhet som en högst älskad moder.

54. Därför avser denna heliga synod, när den utlägger läran om kyrkan, i vilken den gudomliga Återlösaren verkar frälsningen, att med flit beskriva både den heliga Jungfruns roll i det inkarnerade Ordets och den mystiska kroppens mysterium och den återlösta mänsklighetens plikter gentemot Guds Moder, som är Kristi moder och människornas moder. särskilt för de trogna. Men den har inte för avsikt att ge en fullständig lära om Maria, och den vill inte heller avgöra de frågor som teologernas arbete ännu inte helt har klargjort. Man kan därför lagligen behålla de åsikter, som i katolska skolor framläggs om henne, som intar en plats i kyrkan, som är den högsta efter Kristus och ändå mycket nära oss. (4*)

II. Den Välsignade Moderns roll i frälsningens ordning

55. De Heliga Skrifterna i både Gamla och Nya testamentet, liksom den gamla traditionen, visar Frälsarens Moders roll i frälsningsordningen i ett allt klarare ljus och riktar uppmärksamheten på den. Böckerna i Gamla testamentet beskriver frälsningens historia, genom vilken Kristi ankomst till världen långsamt förbereddes. Dessa tidigaste dokument, så som de läses i kyrkan och förstås i ljuset av en ytterligare och fullständig uppenbarelse, ställer kvinnans gestalt, Återlösarens moder, i ett gradvis klarare ljus. När man ser på det på detta sätt, är hon redan profetiskt förebådad i löftet om seger över ormen, som gavs till våra första föräldrar efter deras syndafall. (284) På samma sätt är hon jungfrun som skall bli havande och föda en son, vars namn skall heta Immanuel. (285) Hon står ut bland Herrens fattiga och ödmjuka, som förtröstansfullt hoppas på och tar emot frälsning från Honom. Med henne, Sions upphöjda dotter, och efter en lång förväntan på löftet, är tiderna uppfyllda och den nya ordningen upprättad, när Guds Son tog en mänsklig natur från henne, för att han i sitt köotts hemligheter skulle kunna befria människan från synd.

56. Barmhärtighetens Fader ville att inkarnationen skulle föregås av ett accepterande av henne som var förutbestämd att bli mor till Hans Son, så att precis som en kvinna bidrog till döden, så skulle också en kvinna bidra till livet. Detta är på ett enastående sätt sant om Jesu moder, som gav världen Honom som är Livet självt och som förnyar allting, och som berikades av Gud med de gåvor som anstår en sådan roll. Det är därför inte att undra på att det bland fäderna rådde bruk, varigenom de kallade Guds moder helt helig och fri från all syndens fläck, som om den vore formad av den Helige Ande och formad till en ny skapelse. (5*) Smyckad från första ögonblicket av sin avlelse med strålglansen av en helt unik helighet, hälsas Jungfrun från Nasaret, på Guds befallning, av en ängel som budbärare som "full av nåd", (286) och till den himmelska budbäraren svarar hon: "Se Herrens tjänarinna, ske med mig enligt ditt ord." (287) Sålunda blev Maria, en dotter till Adam, som samtyckte till det gudomliga Ordet, mor till Jesus, den ende Medlaren. Hon omfamnade Guds frälsande vilja med helhjärtat och hindrades inte av någon synd, och hängav sig helt och hållet som en Herrens tjänarinna åt sin Sons person och verk, under honom och med honom, genom den allsmäktige Gudens nåd, och tjänade återlösningens mysterium. Därför anser de heliga fäderna med rätta att hon används av Gud inte bara på ett passivt sätt, utan som ett fritt medverkande i det mänskliga frälsningsverket genom tro och lydnad. För, som den helige Irenaeus säger, hon "var lydig och blev orsaken till frälsning för sig själv och för hela människosläktet". (6*) Därför är det inte så få av de tidiga kyrkofäderna som med glädje hävdar i sin

förkunnelse: "Knuten av Evas olydnad löstes upp genom Marias lydnad; vad jungfru Eva band genom sin otro, det löste jungfru Maria genom sin tro." (7*) När de jämför Maria med Eva kallar de henne "de levandes moder", (8*) och ännu oftare säger de: "död genom Eva, liv genom Maria". (9*)

57. Denna förening mellan Modern och Sonen i frälsningsverket manifesteras från tiden för Kristi jungfruliga avlelse fram till Hans död. Det visas först och främst när Maria, som reser sig i hast för att besöka Elisabet, hälsas av henne som salig på grund av sin tro på frälsningens löfte och förelöparen hoppar av glädje i sin moders livmoder. (288) Denna förening kommer också till uttryck vid vår Herres födelse, som inte förminskade sin moders jungfruliga ostrafflighet utan helgade den, (10) när Guds moder med glädje visade sin förstfödde Son för herdarna och de vise männen. När hon bar fram honom till Herren i templet och offrade till de fattiga, hörde hon samtidigt Simeon förutsäga att hennes Son skulle bli ett tecken på motsägelse och att ett svärd skulle genomborra moderns själ, så att tankar kunde uppenbaras ur många hjärtan. (289) När Jesusbarnet var förlorat och de sörjande hade sökt Honom, fann Hans föräldrar Honom i templet, upptagen av det som var Hans Faderns angelägenheter. Och de förstod inte sin Sons ord. Hans mor bevarade sannerligen dessa ting för att begrunda i sitt hjärta. (290)

58. I Jesu offentliga liv gör Maria betydande framträdanden. Så är det till och med alldeles i begynnelsen, när hon vid bröllopfesten i Kana, rörd av medlidande, genom sin förbön åstadkom början till Jesus, Messias, underverk. (291) Under loppet av sin Sons förkunnelse mottog hon de ord, varigenom Han, när Han prisade ett rike bortom kött och blods beräkningar och band, saliggjorde dem som hörde och höll Guds ord, såsom hon troget gjorde. (293) På detta sätt gick den heliga Jungfrun framåt på sin trons pilgrimsfärd och höll troget ut i sin förening med sin Son ända till korset, där hon stod i enlighet med den gudomliga planen, (294) och sörjde storligen med sin enfödde Son, förenade sig med ett modershjärta med hans offer och gav sitt kärleksfulla samtycke till offret av detta offer som hon själv hade framkallat. Till slut gavs hon av samme Kristus Jesus, döende på korset som en mor, till sin lärjunge med dessa ord: "Kvinna, se din son". (295) (11*)

59. Men eftersom det har behagat Gud att inte högtidligt uppenbara mysteriet med människosläktets frälsning innan han skulle utgjuta den Ande som Kristus utlovat, ser vi hur apostlarna före pingsten "håller ut med ett sinne i bön med kvinnorna och Maria, Jesu moder, och med sina bröder". (296) och Maria bönföll genom sina böner om Andens gåva, som redan hade överskuggat henne i Bebådelsen. Slutligen blev den obefläckade Jungfrun, som bevarats fri från all skuld till arvsyndens, (12*) vid fullbordandet av sin jordiska vistelse, upptagen med kropp och själ till himmelsk härlighet (13*) och upphöjd av Herren som universums drottning, för att hon skulle bli så mycket mer lik sin Son, herrarnas Herre (297) och syndens och dödens segrare. (14*)

III. Om den heliga Jungfrun och kyrkan

60. Det finns bara en Medlare, som vi vet av aposteln's ord, "ty det finns en Gud och en medlare för Gud och människor, människan Kristus Jesus, som gav sig själv en återlösning för alla". (298) Marias moderliga plikt mot männen fördunklar eller förminskar på intet sätt denna Kristi unika förmedling, utan visar snarare Hans makt. Ty

all den heliga Jungfruns frälsande inflytande på människorna har inte sitt ursprung i någon inre nödvändighet, utan i den gudomliga njutningen. Den flödar fram ur överflödet av Kristi förtjänster, vilar på hans medling, är helt beroende av den och hämtar all sin kraft från den. Den hindrar inte på något sätt, utan främjar snarare den omedelbara föreningen mellan de troende och Kristus.

61. Predestinerad från evighet genom den gudomliga försynens påbud, som bestämde Ordets inkarnation till att vara Guds Moder, var den Heliga Jungfrun på denna jord Återlösarens jungfruliga Moder och framför alla andra och på ett enastående sätt Herrens generösa medarbetare och ödmjuka tjänarinna. Hon blev havande, födde och närde Kristus. Hon presenterade honom för Fadern i templet och förenades med honom av medkänsla när han dog på korset. På detta enastående sätt samarbetade hon genom sin lydnad, tro, hopp och brinnande kärlek i Frälsarens verk med att ge tillbaka övernaturligt liv till själar. Därför är hon vår moder i nådens ordning.

62. Detta Marias moderskap i nådens ordning började med det samtycke som hon gav i tron vid Bebådelsen och som hon upprätthöll utan att vackla under korset, och varar till den eviga uppfyllelsen av alla de utvalda. När hon togs upp till himlen lade hon inte denna frälsande plikt åt sidan, utan genom sin ständiga förbön fortsatte hon att ge oss den eviga frälsningens gåvor. (15*) Genom sin moderliga kärlek tar hon hand om sin Sons bröder, som fortfarande färdas på jorden omgivna av faror och svårigheter, tills de leds in i lyckan i sitt sanna hem. Därför åkallas den heliga Jungfrun av kyrkan under titlarna Advokat, Auxiliatrix, Adjutrix och Medlare. (16*) Detta måste emellertid förstås så, att det varken tar bort eller tillför något till värdigheten och kraften hos Kristus, den ende Medlaren. (17*)

Ty ingen skapad varelse kan någonsin räknas som jämlik med det inkarnerade Ordet och Återlösaren. På samma sätt som Kristi prästadöme delas på olika sätt både av tjänarna och av de trogna, och eftersom Guds enda godhet verkligen förmedlas på olika sätt till hans skapade varelser, så utesluter inte heller Återlösarens unika medling utan ger snarare upphov till ett mångfaldigt samarbete som bara är en delaktighet i denna enda källa.

Kyrkan tvekar inte att bekänna sig till denna underordnade roll för Maria. Den känner den genom osviklig erfarenhet av den och anbefaller den i de trognas hjärtan, så att de uppmuntrade av denna moderliga hjälp så mycket mer intimt kan hålla fast vid Medlaren och Återlösaren.

63. På grund av det gudomliga moderskapets gåva och roll, genom vilken hon är förenad med sin Son, Återlösaren, och med Hans enastående nådegåvor och funktioner, är den heliga Jungfrun också intimt förenad med Kyrkan. Som den helige Ambrosius lärde, är Guds Moder en sinnebild för kyrkan i ordningen av tro, kärlek och fullkomlig förening med Kristus. (18*) Ty i kyrkans mysterium, som själv med rätta kallas moder och jungfru, framträder den heliga jungfrun på ett framstående och enastående sätt som förebild både för jungfru och moder. (19*) Genom sin tro och lydnad, utan att känna någon människa men överskuggad av den Helige Ande, födde hon som den nya Eva Faderns Son till jorden, och hon visade en obefläckad tro, inte på den uråldriga

ormens ord, utan på Guds budbärare. Sonen som hon har fött är den som Gud har satt som den förstfödde bland många bröder, (299) nämligen den trogna, i vars födelse och uppfostran hon medverkar med en moderlig kärlek.

64. Kyrkan betraktar sin dolda helighet, efterliknar hennes kärlek och uppfyller troget Faderns vilja, genom att ta emot Guds ord i tron, blir själv en moder. Genom sin förkunnelse frambringar hon till ett nytt och odödligt liv de söner som fötts åt henne i dopet, avlade av den Helige Ande och födda av Gud. Själv är hon en jungfru, som bevarar den tro som hennes Brudgum givit henne helt och fullt. Genom att efterlikna sin Herres mor och genom den Helige Andes kraft bevarar hon med jungfrulig renhet en hel tro, ett fast hopp och en uppriktig kärlek. (20*)

65. Men medan kyrkan i den allraheligaste Jungfrun redan har nått den fulländning, varigenom hon är utan fläck och skrynkla, strävar Kristi efterföljare fortfarande efter att föröka sig i helighet genom att besegra synden. (300) Och så vänder de sina ögon mot Maria, som strålar fram till hela de utvaldas samfund som en förebild för dygder. Genom att fromt meditera över henne och betrakta henne i ljuset av det Ord som blivit människa, träder kyrkan med vördnad allt intimare in i inkarnationens stora mysterium och blir mer och mer lik hennes Brudgum. Ty Maria, som sedan sitt inträde i frälsningen förenar sig i sig själv och upprepar trons största läror så som hon förkunnas och vördas, kallar de troende till sin Son och hans offer och till Faderns kärlek. I sitt sökande efter Kristi ära blir kyrkan mer lik sin upphöjda förebild och gör ständigt framsteg i tro, hopp och kärlek, söker och gör Guds vilja i allting. Därför vänder sig kyrkan också i sitt apostoliska arbete med rätta till henne, som blev havande med den helige Ande och frambringade Kristus, som föddes av jungfrun, för att han genom kyrkan skall födas och växa till även i de troendes hjärtan. Jungfrun levde i sitt eget liv som ett exempel på den moderskärlek som det anstår alla som samarbetar i kyrkans apostoliska uppdrag att förnya människorna.

IV. Kulten av den heliga Jungfrun i kyrkan

66. Satt av Guds nåd, som Guds Moder, bredvid sin Son, och upphöjd över alla änglar och människor, ingrep Maria i Kristi mysterier och hedras med rätta av en särskild kult i kyrkan. Det är tydligt att den heliga Jungfrun från äldsta tider hedras under titeln Guds Moder, under vars beskydd de troende tog sin tillflykt till alla sina faror och nödvändigheter. (21*) Efter synoden i Efesos ökade därför Guds folks kult till Maria på ett underbart sätt i vördnad och kärlek, i åkallan och efterföljelse, i enlighet med hennes egna profetiska ord: "Alla släkten skall prisa mig salig, ty han som är mäktig har gjort stora ting med mig". (301) Denna kult, så som den alltid har funnits, även om den är helt och hållet enastående, skiljer sig väsentligen från den kult av tillbedjan som erbjuds det inkarnerade Ordet, liksom åt Fadern och den Helige Ande, och den är högst gynnsam för den. De olika formerna av fromhet gentemot Guds Moder, som kyrkan inom gränserna för den sunda och ortodoxa läran, i enlighet med tidens och rummets villkor, och de troendes natur och uppfinningsrikedom har godkänt, åstadkommer att medan Modern äras, Sonen, genom vilken allting har sin tillvaro och i vilken det har behagat Fadern att all fullhet skall bo, (303) är rätt känd, älskad och förhärligad och att alla Hans bud åtlöds.

67. Denna allraheligaste synod undervisar medvetet i denna katolska lära och förmanar samtidigt alla kyrkans söner att kulten, särskilt den liturgiska kulten, av den heliga Jungfrun, generöst främjas, och att de fromhetsmetoder och fromhetsövningar som Kyrkans läroämbete har rekommenderat henne under århundradenas lopp, skall göras av stor betydelse. och de påbud, som har givits i de första dagarna angående kulten av bilder av Kristus, den heliga jungfrun och helgonen, skall religiöst följas. (22*) Men den uppmanar teologer och förkunnare av det gudomliga ordet att nitiskt avhålla sig både från alla grova överdrifter och från småaktig trångsynthet vid betraktandet av Guds Moders enastående värdighet. (23*) Efter studiet av den Heliga Skrift, de heliga fäderna, kyrkans lärare och liturgi, och under ledning av kyrkans läroämbete, låt dem rätt illustrera den heliga Jungfruns plikter och privilegier, som alltid ser till Kristus, källan till all sanning, helighet och fromhet. Må de ihärdigt hålla sig borta från vadhelst som vare sig i ord eller handling skulle kunna leda separerade bröder eller andra till villfarelse beträffande kyrkans sanna lära. Må dessutom de trogna komma ihåg att sann hängivenhet varken består i steril eller övergående tillgivenhet eller i en viss fåfäng godtrogenhet, utan utgår från sann tro, genom vilken vi leds till att lära känna Guds Moders förträfflighet och drivs till en barnslig kärlek till vår moder och till att efterlikna hennes dygder.

V. Maria, tecknet på skapat hopp och tröst för Guds vandrande folk

68. Liksom Jesu moder, förhärligad till kropp och själ i himlen, är kyrkans avbild och begynnelse, så som den skall fullkomnas i den tillkommande världen, så lyser hon också fram på jorden, tills Herrens dag kommer, (304) som ett tecken på säkert hopp och tröst för Guds folk under dess vistelse på jorden.

69. Det är en stor glädje och tröst för denna heliga och allmänna synod att det även bland de åtskilda bröderna finns de som ger tillbörlig ära åt vår Herres och Frälsares Moder, särskilt bland orientalerna, som med andligt sinne och brinnande impuls hedrar Guds Moder, som alltid är jungfru. (24*) Hela församlingen av de troende utgjuter ögonblickliga böner till Guds Moder och människornas Moder om att hon, som med sina böner bistod kyrkans begynnelse, nu, upphöjd som hon är över alla änglar och helgon, måtte be inför sin Son i alla de heligas gemenskap, intill alla människors familjer. vare sig de hedras med titeln kristna eller om de ännu inte känner Frälsaren, kan de lyckligt samlas i fred och harmoni till ett Guds folk, till den Allraheligaste och Odelade Treenighetens ära.

Var och en av dessa punkter som framläggs i denna dogmatiska konstitution har godkänts av konciliefäderna. Och vi, genom den apostoliska makt som Kristus har gett oss tillsammans med de vördnadsvärda fäderna i den helige Ande, godkänner, påbjuder och upprättar den och befäller att det som sålunda har beslutats i konciliet skall kungöras till Guds ära.

Givet i Rom i Peterskyrkan den 21 november 1964.

BILAGA Från rådets rättsakter*

"NOTIFIKATIONER" AVGIVNA AV RÅDETS GENERALSEKRETERARE VID DEN 123:E GENERALFÖRSAMLINGEN, 16 NOVEMBER 1964

En fråga har uppstått om den exakta teologiska anmärkning som bör fogas till den lära som framläggs i Schema de Ecclesia och som ska läggas fram för omröstning.

Den teologiska kommissionen har gett följande svar angående Modi som har att göra med kapitel III i de Ecclesia-schemat: "Det är självklart att konciliets text alltid måste tolkas i enlighet med de allmänna regler som är kända för alla."

Vid detta tillfälle hänvisar den teologiska kommissionen till sin deklaration av den 6 mars 1964, vars text vi här återger:

"Med hänsyn till konciliär sed och även det pastoralas syftet med det nuvarande konciliet, definierar det heliga konciliet som bindande för kyrkan endast de saker i tros- och moralfrågor som det öppet skall förklara vara bindande. Resten av det som det heliga konciliet framlägger, i den mån det är kyrkans högsta läroämbetes lära, bör accepteras och omfamnas av var och en av Kristi trogna i enlighet med det heliga rådets sinne. Konciliets sinne blir känt antingen genom den fråga som behandlas eller genom dess sätt att tala, i enlighet med den teologiska tolkningens normer."

Följande publicerades som ett appendix till den officiella latinska versionen av konstitutionen om kyrkan.

En preliminär förklaring har lämnats till konciliesfäderna från högre auktoritet angående Modis betydelse för kapitel III i Schema de Ecclesia; Den doktrin som framläggs i kapitel III bör förklaras och förstås i enlighet med innebörden och avsikten med denna förklarande not.

Preliminär anmärkning om förklaring

Kommissionen har beslutat att inleda bedömningen av Modi med följande allmänna iakttagelser.

1. "College" förstås inte i en strikt juridisk mening, det vill säga som en grupp jämlikar som anförtror sin makt till sin president, utan som en stabil grupp vars struktur och auktoritet måste läras från Uppenbarelseboken. Av denna anledning sägs det uttryckligen om de tolv som svar på Modus 12 att Herren inrättade dem "som ett kollegium eller en stabil grupp". Jfr även Modus 53, c.

Av samma anledning används orden "Ordo" eller "Corpus" genomgående med hänvisning till biskopskollegiet. Parallellen mellan Petrus och de övriga apostlarna å ena sidan, och mellan den högste påven och biskoparna å den andra, innebär inte att apostlarnas utomordentliga makt överförs till deras efterträdare; Det innebär inte heller, vilket är uppenbart, jämlikhet mellan kollegiets ledare och dess medlemmar,

utan endast en proportionalitet mellan det första förhållandet (Petrus-apostlarna) och det andra (påven-biskoparna). Sålunda beslöt kommissionen att skriva "pari razione" och inte "eadem razione" i n. 22. Jfr modus 57.

2. En person blir medlem av kollegiet i kraft av biskoplig vigning och genom hierarkisk gemenskap med kollegiets överhuvud och med dess medlemmar. Jfr n. 22, slutet av 1 1.

I sin vigning ges en person ett ontologiskt deltagande i de heliga funktionerna [munera]; Detta framgår helt klart av traditionen, inklusive den liturgiska traditionen. Ordet "functions [munera]" används avsiktligt i stället för ordet "powers [potestates]", eftersom det senare ordet skulle kunna förstås som en makt som är fullt redo att agera. Men för att denna makt ska vara fullt redo att agera, måste det finnas ytterligare en kanonisk eller juridisk bestämning genom den hierarkiska auktoriteten. Denna bestämning av makt kan bestå i beviljandet av ett visst ämbete eller i tilldelningen av undersåtar, och det görs i enlighet med de normer som godkänts av den högsta myndigheten. En ytterligare norm av detta slag är nödvändig på grund av själva sakens natur, eftersom det handlar om funktioner [munera] som måste utövas av många subjekt som samarbetar på ett hierarkiskt sätt i enlighet med Kristi vilja. Det är uppenbart att denna "nattvard" tillämpades i kyrkans liv i enlighet med omständigheterna vid den tiden, innan den kodifierades som lag.

Av denna anledning är det klart uttalat att det krävs en hierarkisk gemenskap med kyrkans huvud och medlemmar. Nattvarden är ett begrepp som hålls i hög ära i den gamla kyrkan (och även idag, särskilt i Österlandet). Men den uppfattas inte som något slags vagt sinnelag, utan som en organisk verklighet som kräver en juridisk form och är besjälad av kärlek. Därför beslöt kommissionen nästan enhälligt att denna formulering skulle användas: "i hierarkisk gemenskap". Jfr Modus 40 och uttalandena om den kanoniska missionen (n. 24).

De senaste påvarnas dokument om biskoparnas jurisdiktion måste tolkas i termer av denna nödvändiga bestämning av befogenheter.

3. Kollegiet, som inte existerar utan överhuvud, sägs "existera också som subjekt för den högsta och fulla makten i den universella kyrkan". Detta måste med nödvändighet erkännas, så att den romerska påvens fulla makt inte ifrågasätts. Ty kollegiet innefattar alltid och med nödvändighet dess överhuvud, emedan han i kollegiet obehindrat bevarar sin funktion som Kristi ställföreträdare och som den universella kyrkans herde. Med andra ord är det inte en skillnad mellan den romerske påven och biskoparna kollektivt, utan en skillnad mellan den romerske påven betraktad var för sig och den romerske påven tillsammans med biskoparna. Eftersom den högste påven är överhuvud för kollegiet, är han ensam i stånd att utföra vissa handlingar som inte alls ligger inom biskoparnas kompetens, t.ex. att sammankalla kollegiet och leda det, godkänna handlingsnormer etc. Jfr Modus 81. Det är upp till den högste påven, i vars vård Kristi hela hjord har anförtrotts, att avgöra, i enlighet med kyrkans behov som förändras under århundradenas lopp, hur denna omsorg bäst kan utövas – antingen på ett personligt eller ett kollegialt sätt. Den romerske påven tar hänsyn till kyrkans välfärd

och går efter eget gottfinnande fram med att organisera, främja och godkänna utövandet av kollegial verksamhet.

4. Som kyrkans högste herde kan den högste påven alltid utöva sin makt efter behag, som själva hans ämbete kräver. Även om kollegiet alltid har funnits, är det därför inte permanent engagerat i strikt kollegial verksamhet. Kyrkans tradition klargör detta. Med andra ord är kollegiet inte alltid "fullt aktivt [in actu pleno]". Snarare fungerar den som en högskola i egentlig mening endast då och då och endast med sin chefs samtycke. Frasen "med överhuvudets samtycke" används för att undvika tanken på att vara beroende av någon form av utomstående; Termen "samtycke" antyder snarare gemenskap mellan huvudet och medlemmarna, och antyder behovet av en handling som rätteligen tillhör huvudets kompetens. Detta bekräftas uttryckligen i n. 22, 12 och förklaras i slutet av detta avsnitt. Ordet "endast" förekommer i samtliga fall. Av detta framgår att de normer som godkänts av den högsta myndigheten alltid måste följas. Jfr modus 84.

Det är genomgående klart att det är en fråga om att biskoparna agerar tillsammans med sitt överhuvud, aldrig att biskoparna agerar oberoende av påven. I det senare fallet kan biskoparna inte handla som ett kollegium utan huvudets inverkan: detta framgår tydligt av begreppet "kollegium". Denna hierarkiska gemenskap mellan alla biskopar och den högste påven är förvisso fast förankrad i traditionen.

OBS! Utan hierarkisk gemenskap kan den ontologisk-sakramentala funktionen (munus), som skall skiljas från den juridisk-kanoniska aspekten, inte utövas. Kommissionen har dock beslutat att den inte ska gå in på frågan om lösaktighet och giltighet. Dessa frågor överläts åt teologerna att diskutera – särskilt frågan om den makt som de facto utövas bland de separerade östkyrkorna, om vilken det finns olika förklaringar.

+ PERICLE FELICI
, Titulär, Ärkebiskop av Samosata
Generalsekreterare för Andra Vatikankonciliet,

ANTECKNINGAR

1 Jfr Mark 16:15.

2 Kol 1:15.

3 Rom 8:29.

4 Jfr Ef 1:4-5 och 10.

5 Jfr Joh 19:34.

6 Joh 12:32.

7 1 Kor 5:7.

8 Jfr 1 Kor 10:17.

9 Jfr Joh 17:4.

10 Jfr Ef 1:18.

11 Jfr Joh 4:14; 7:38-39.

12 Jfr Rom 8:10-11.

13 Jfr Kor 3:16; 6:19.

14 Jfr Gal 4:6; Rom 8:15-16 och 26.

15 Jfr Joh 16:13.

16 Jfr Ef 1:11-12; 1 Kor 12:4; Gal 5:22.

17. Uppenbarelseboken 22:17

18. Markusevangeliet 1:15; jfr Matt. 4:17.

19. Markusevangeliet 4:14.

20 Luk 12:32.

21 Jfr Mark 4:26-29.

22 Luk. 11:20; jfr Matt.12:28.

23 Mk. 10.45.

24 Jfr Apostlagärningarna 2:36; Hebr. 5:6; 7:17-21.

25 Jfr Apostlagärningarna 2:33.

26 Joh 10:1-10.

27 Jfr Jes 40:11; Andra Mosebok 34:11ff.

28 Jfr Joh 10:11; 1 Punkt 5:4.

29 Jfr Joh 10:11-15.

30 I Kor 3:9.

31 I Rom 11:13-26.

32 Matt. 21:33–43; jfr Jes 5:1 ff.

33 Joh 15:1-5.

34 I Kor 3:9.

35 Mt 21:42; jfr Apostlagärningarna 4:11; 1 Pt. 2:7; Psaltaren 117:22.

36 Jfr I Kor 3:11.

37 I Tim 3:15.

38 Ef 2:19-22.

39 Uppenbarelseboken 21:3.

40 1 Pt. 2:5.

41 Uppenbarelseboken 21:16.

42 Gal. 4:26; jfr Upp 12:17.

43 Uppenbarelseboken 19:7; 21:2 och 9; 22:17

44 Ef 5:26.

45 Ef 5:29.

46 Jfr Ef 5:24.

47 Jfr Ef 3:19.

48 Jfr 2 Kor 5:6.

49 Jfr Kol 3:1-4.

50 Jfr Gal 6:15; 2 Kor 5:17.

51 1 Kor 12:13.

52 Rom 6:15.

53 1 Kor 10:17.

54 Jfr 1 Kor 12:27.

55 Rom 12:5.

56 Jfr 1 Kor 12:12.

57 Jfr 1 Kor 12:1-11.

58 Jfr 1 Kor 14.

59 Jfr 1 Kor 12:26.

60 Jfr Kol 1:15-18.

61 Jfr Ef 1:18-23.

62 Jfr Gal 4:19.

63 Jfr Fil 3:21; 2 Tim 2:11; Ef 2:6; Kol 2:12 osv.

64 Jfr Rom 8:17.

65 Kol 2:19.

66 Jfr Ef 4:11-16.

67 Jfr Ef 4:23.

68 Jfr Ef 5:25-28.

69 Ibid. 23–24.

70 Kol 2:9.

71 Jfr Ef 1:22-23.

72 Jfr Ef 3:19.

73 Jfr Ef 4:16.

74 Joh 21:17.

75 Jfr Matt 28:18, f.

76 1 Tim 3:15.

77 Fil. 2:6.

78 2 Kor 8:9.

79 Luk 4:18.

80 Luk 19:10.

81 Hebr 7:26.

82 2 Kor 5:21.

83 Jfr Hebr 2:17.

84 Jfr 1 Kor 11:26.

85 Jfr Apostlagärningarna 10:35.

86 Jer 31:31-34.

87 Jfr 1 Kor 11:25.

88 Jfr 1 § 1:23.

89 Jfr Joh 3:5-6.

90 1 Pt. 2:9-10.

91 Rom 4:25.

92 Jfr Joh 13:34.

93 Jfr Kol 3:4.

94 Rom 8:21.

95 Jfr Matt. 5:13-16.

- 96 Neh 13:1; jfr 5 Mos. 23:1 ff; 4 Mos 20:4.
- 97 Jfr Hebr 13:14.
- 98 Jfr Matt. 16:18.
- 99 Jfr Apostlagärningarna 20:28.
- 100 Jfr Hebr 5:1-5.
- 101 Jfr Upp 6:1; jfr 5:9-10
- 102 Jfr 1 Pt.2:4-10.
- 103 Jfr Apostlagärningarna 2:42-47.
- 104 Jfr Rom 12:1.
- 105 jfr 1 punkt 3:15
- 107 Jfr Rom; 8:17; Kol 1:24; 2 Tim 2:11-12; 1 Petrusbrevet 4:13.
- 108 Jfr Ef 5:32.
- 109 Jfr 1 Kor 7:7.
- 110 Jfr Hebr 13:15.
- 111 Jfr Joh 2:20, 27
- 112 Jfr 1 Tess 2:13.
- 113 Jfr Jud. 3
- 114 1 Kor 12:11.
- 115 Jfr 1 Thess 5:12, 19-21.
- 116 Jfr Joh 11:52.
- 117 Jfr Hebr 1:2.
- 119 Jfr Apostlagärningarna 2:42.
- 120 Jfr Joh 18:36
- 121 Jfr Ps. 2:8.
- 122 Jfr Ps. 71 (72):10; Jes 60:4-7; Uppenbarelseboken 21:24.
- 123 1 Petr 4:10.
- 124 Jfr Mark 16:16; Joh. 3.5.
- 125 Jfr Rom 9:4-5
- 126 Jfr Rom 1 l:28-29.

127 Jfr Apostlagärningarna 17:25-28.

128 Jfr 1 Tim 2:4.

129 Jfr Rom 1:21, 25.

130 Mark 16:16.

131 Jfr Joh 20:21.

132 Matt. 28:19-20.

133 Jfr Apostlagärningarna 1:8.

134 1 Kor 9:16.

135 Mal 1:11

136 Joh 20:21.

137 Mark 3:13-19; Matteusevangeliet 10:1-42.

138 Jfr Luk. 6:13.

139 Jfr Joh 21:15-17.

140 Rom 1:16.

141 Jfr Matt. 28:16-20; Markusevangeliet 16:15; Luk 24:45-48; Joh 20:21-23.

142 Jfr Matt 28:20.

143 Jfr Apostlagärningarna 2:1-26.

144 Apostlagärningarna 1.8.

145 Jfr Mark 16:20.

146 Jfr Upp 21:14; Matteusevangeliet 16:18; Ef 2:20.

147 Jfr Matt. 28:20.

148 Jfr Apostlagärningarna 20:28.

149 Jfr Luk 10:16.

150 Jfr 1 Kor 4:15.

151 Jfr 1 Kor 4:1.

152 Jfr Rom 15:16; Apostlagärningarna 20:24.

153 Jfr 2 Kor 3:8-9.

154 Jfr Apostlagärningarna 1:8, 2:4, Joh. 20:22-23.

155 jfr 1 lag. 4:14; 2 lag. 1:6-7.

156 Jfr Matt 16:18-19.

157 Jfr Joh 21:15 ff.

158 Matt. 16:19.

159 Matt. 18:18, 28:16-20.

160 cf . Matteusevangeliet 5:10.

161 Jfr Matt. 28:18; Markusevangeliet 16:15-16; Apostlagärningarna 26:17 ff.

162 Jfr Apostlagärningarna 1:8-2:1 ff, 9:15.

163 Jfr Apostlagärningarna 1:17, 25; 21:19; Rom. 11:13; 1 Tim 1:12.

164 Jfr Matt. 13:52.

165 Jfr 2 Tim 4:1-4.

166 Jfr Luk. 22:32.

167 Jfr 1. Thess 1:5.

168 Jfr Rom 1:16.

169 Jfr Luk 22:26-27.

170 Jfr Matt. 20:28; Markusevangeliet 10:45.

171 Jfr Joh 10:11.

172 Jfr Hebr 5:1-2.

173 Jfr Hebr 13:17.

174 Jfr Rom 1:14-15.

175 Jfr 1 Kor 4:15.

176 Joh 10:36.

177 Hebr 5:1-10, 7:24, 9:11-28.

178 1 Tim 2:5.

179 Jfr 1 Kor 11:26.

180 Jfr Hebr 9:11-28.

181 Hebr 5:1-4.

182 Joh 4:24.

183 Jfr 1 Tim 5:17.

184 Jfr Ef 4:12.

185 Jfr Joh 15:15.

186 Jfr 1 Kor 4:15; 1 Pt. 1:23.

187 1 Pt. 5:3.

188 Jfr 1 Kor 1:2; 2 Kor 1:1.

189 Jfr Luk 15:4-7.

190 Ef 4:15-16.

191 1 Rom 12:4-5

192 Jfr Ef 4:5.

193 Gal. 3:28; jfr kol 3:11.

194 Jfr 2 § 1:1.

195 1 Kor 12:11.

196 Jfr Matt 20:28.

197 Ef 4:7.

198 Jfr Fil 4:3; Rom. 16:3ff.

199 Punkt 2:5.

200 Jfr Apostlagärningarna 2:17-18; Uppenbarelseboken 19:10.

201 Jfr Ef 5:16; Kol 4:5.

202 Jfr Rom 8:25.

203 Ef 6:12

204 Jfr Upp 21:1.

205 Jfr Hebr 11:1

206 Jfr Fil 2:8-9.

207 Jfr 1 Kor 15:27

208 Jfr Rom 6:12.

209 Jfr Rom 8:21.

210 1 Kor 3:23.

211 Jfr Hebr 13:17.

212 Jfr Gal 5:12.

213 Jfr Matt. 5:3-9.

214 Jfr Ef 5:25-26.

215 I Thess. 4:3; jfr Ef.1:4.

216 Matt. 5:48.

217 Jfr Mark 12:30.

218 Jfr Joh 13:34; 15:12.

219 Ef 5:3.

220 Col . 3:12.

221 Jfr Gal 5:22; Rom. 6:22.

222 Jfr Jak 3:2.

223 1 Matt. 6:12.

224 Jfr 1 § 5:3.

225 Jfr 1 Tim 3:8-10 och 12-1

226 1 Pt. 5:10.

227 1 Joh 4:16.

228 Jfr Rom 5:5.

229 Jfr Kol 3:14; Rom. 13:10.

230 Jfr 1 Joh. 3:16; Joh. 15:13.

231 Jfr 1 Kor 7:32-34.

232 Jfr Mt. 19:11; 1 Kor.7:7.

233 Fil. 2:7-8.

234 2 Kor 8:9.

235 cf 1. Kor 7:31ff.

236 Hes 34:14.

237 Apostlagärningarna 3:21.

238 Jfr Ef 1:10; Kol 1:20; 2 Pt.3:10-13.

239 Jfr Joh 12:32.

240 Jfr Rom 6:9.

241 Jfr Fil 2:12.

242 Jfr 1 Kor 10:11.

243 Jfr 2. Avsnitt 3:13.

244 Jfr Rom 8:19-22.

245 Ef 1:14.

246 Jfr 1 Joh 3:1.

247 Jfr kol 3.4

248 Jfr 1 Joh 3:2

249 2 Kor 5:6.

250 Jfr Rom 8:23.

251 Jfr Fil 1:23.

252 Jfr 2 Kor 5:15.

253 Jfr 2 Kor 5:9.

254 Jfr Ef 6:11-13.

255 Jfr Heb 9:27.

256 Jfr Matt 25:31-46.

257 Jfr Matt 25:41.

258 Jfr Matt. 25:26.

259 Matt. 22:13 och 25:30.

260 2 Kor 5:10.

261 Joh 5:29; Jfr Matt 25:46.

262 Rom. 8:18; jfr 2 Tim 2:11-12.

263 Tim 2:13.

264 Fil. 3,21.

265 2 Thess 1:10.

266 Jfr Matt. 25:31.

267 Jfr 1 Kor 15:26-27.

268 Jfr Ef 4:16.

269 Jfr 1 Kor 12:12-27.

270 Jfr 2 Kor 5:8.

271 Jfr 1 Tim 2.5.

272 Jfr kol 1:24.

273 2 Mack 12:46.

274 Jfr Hebr. 13:14; 11:10.

275 Jfr 2 Kor 3:18.

276 Jfr Hebr 12:1.

277 Jfr Ef 4:1-6.

278 Jfr Upp 5:9.

279 Jfr Hebr 3:6.

280 Jfr Upp 21:24.

281 Upp 5:12.

282 Uppenbarelseboken 5:13-14.

283 Gal 4:4-5.

284 Jfr 1 Mos 3:15.

285 Jfr Jes 7:14; jfr Mika 5:2-3; Matteusevangeliet 1:22-23.

286 Jfr Luk. 1:28.

287 Luk. 1:38.

288 Jfr Luk. 1:41-45.

289 Jfr Luk 2:34-35

290 Jfr Luk. 2:41-51.

291 Jfr Joh 2:1-11.

292 Jfr Mark 3:35; Luk 11:27-28.

293 Jfr Luk. 2:19, 51.

294 Jfr Joh 19:25.

295 Jfr Joh 19:26-27.

296 Apostlagärningarna 1:14.

297 Jfr Upp 19:16

298 1 lag. 2:5-6.

299 Rom. 8:29.

300 Jfr Ef 5:27.

301 Luk. 1:48.

302 Jfr Kol 1:15-16.

303 Kol 1:19.

304 Jfr 2 § 3:10.

KOMPLETTERANDE ANMÄRKNINGAR (*)

Kapitel I

(1) Jfr S. Cyprianus, Epistel 64, 4: PL 3, 1017. CSEL (Hartcl), III B s. 720. S. Hilarius Pict., i Mt 23, 6: PL 9, 1047. S. Augustinus, passim. S. Cyrillus Alex., Glaph i 1 Mos 2, 10: PG 69, 110 A.

(2) Jfr. S. Gregorius M., Hom i Evang. 19, 1: PL 76, 1154 B. S Augustinus, Serm. 341, 9, 11: PL 39, 1499 s. S. Io. Damascenus, Adv. Iconocl. 11: SIDA 96, 1357.

(3) Jfr. S. Irenaeus, adv. Haer, 111 24, 1: PG 7, 966 B; Harvey 2, 13i, ed. Sagnard, Sources Chr., s 398.

(4) S. Cyprianus, De Orat Dom. 23: PL 4, 553, Hartel, III A, s. 28S. S. Augustinus, Serm. 71, 20, 33: PL 38, 463 s. S. Io. Damascenus, Adv. Iconocl. 12: PG 96, 1358 D.

(5) Jfr Origenes, i Matth. 16, 21: PG 13, 1443 C, Tertullianus adv. Marc. 3, 7: PL 2, 357 C, CSEL 47, 3 s. 386. Pro documentis liturgicis, jfr Sacramentarium Gregorianum: PL 78, 160 B. Vel C. Mohlberg, Liber Sactamentorum romanae ecclesiae, Romao 1950, s. 111, XC.: Deus, qui ex omni coaptacione sanctorum aeternum tibi condis habitaculum..... Hymnus Urbs Ierusalem beata in Breviario monastico, et Coclest urbs Ierusalem in Breviario Romano.

(6) Jfr. S. Thomas, Sumtna Theol. III, q. 62, a. 5, ad 1.

(7) Jfr Pius XII, Litt. Encycl Mystici Corporis, 29 iun. 1943 AAS 35 (1943), s. 208.

(8) Jfr Leo XIII, Epist. Encycl Divinum illud, 9 maii 1897: AAS 29 (1896-97) s. 650. Pius XII, Litt Encyl. Mystici Corporis, 1. c., s. 219-220; Denz. 2288 (3808). S. Augustinus, Serm. 268, 2: PL 38 232, ct alibi. S. Io. Chrysostomus n Ef. Hom. 9, 3: PG 62, 72. idymus Alex., Trin. 2, 1: PG 39 49 s. S. Thomas, I Kol. 1, 18 cet. 5 uppl. Marietti, II, n. 46-Sieut constituitur unum eorpus ex nitate animae, ita Ecelesia ex unil atc Spiritus.....

(9) Leo XIII, Litt. Encycl. Sapientiae christianae, 10 ian. 1890 AAS 22 (1889-90) s. 392. Id., Epist. Encycl. Satis cognitum, 29 iun. 1896; AAS 28 (1895-96) s. 710 ct 724 ss. Pius XII, Litt. Eneyel. Mystici Corporis, 1. C., s. 199-200.

(10) Jfr Pius XII, Litt. Encycl. Mystici Corporis, 1. c., s. 221 ss. Id., Lin. Encycl. Humani genesis, 12 Aug. 1950: AAS 42 (1950) s. 571.

(11) Leo XIII, Epistel encycl. Satis cognitum, 1. C., s. 713.

(12) Jfr. symbolum apostolicum: Denz. 6-9 (10-13); Symb. Nic.-Const.: Denz. 86 (150), coll. Prof. fidei Trid.: Denz. 994 och 999 (1862 och 1868).

(13) Dieitur. Saneta (catholica apostolica) Romana Ecelesia .: i Prof. fidei Trid., 1. c. et Concl. Vat. I, Sess. III, Const. dogm. de fide cath.: Denz. 1782 (3001).

(14) S. Augustinus, Civ. Dei, XVIII, 51, 2: PL 41, 614.

Kapitel II

(1) Jfr S. Cyprianus, Epistel 69, 6: PL 3, 1142 B; Hartel 3 B, s. 754: inseparabile unitatis sacramentum ..

(2) Jfr. Pius XII, Alloc. Magnifikat Dominum, 2 nov. 1954: AAS 46 (1954) s. 669. Litt. Encycl. Mediator Dei, 20 nov. 1947: AAS 39 (1947) s. 555.

(3) Jfr. Pius XI, Litt. Encycl. Miserentissimus Redemptor, 8 maii 1928: AAS 20 (1928) s. 171 s. Pius XII Alloc. Vous nous avez, 22 sept. 1956: AAS 48 (1956) s. 714.

(4) Jfr. S. Thomas, Summa Theol. III, q. 63, a. 2.

(5) Jfr. S. Cyrillus Hieros., Catech. 17, de Spiritu Sancto, II, 35-37: PG 33, 1009-1012. Nic. Cabasilas, De vita in Christo, lib. III, de utilitate chrismatis: PG 150, 569-580. S. Thomas, Summa Theol. III, q. 65, a. 3 et q. 72, a. 1 et 5.

(6) Jfr Pius XII, Litt. Encycl. Mediator Dei 20 nov. 1947: AAS 39 (1947), paesertim s. 552 s.

(7) I Kor. 7, 7: . Unusquisque proprium donum (idion charisma) habet ex Deo: alius quidem sic alius vero sic .. Jfr S. Augustinus, De Dono Persev. 14, 37: PL 45, 1015 s.: Non tantum continenti Dei donum est, sed coniugatorum etiam castitas.

(8) Jfr S. Augustinus, D Praed. Sanct. 14, 27: PL 44, 980.

(9) Jfr. S. Io. Chrysostomus, In Io. Hom. 65, 1: SID 59, 361.

(10) Jfr. S. Irenaeus, Adv. Haer. III, 16 och 6; III, 22, 1-3: PG 7, 925 C-926 Aet 955 C - 958 A; Harvey 2, 87 s. et 120-123; Sagnard, Ed. Sources Chret., s. 290-292 et 372 ss.

(11) Jfr S. Ignatius M., Ad Rom., Praef.: Ed. Funk, I, s. 252.

(12) Jfr S. Augustinus, Döpt c. Donat. V, 28, 39; PL 43, 197: Certe manifestum est, id quod dicitur, in Ecdesia intus et foris, in corde, non in corpore cogitandum. Jfr ib., III, 19, 26: kol. 152; V, 18, 24: kol. 189; I Io. Tr. 61, 2: PL 35, 1800, et alibi saepe.

(13) Jfr. Lc. 12, 48: Omni autem, cui multum datum est, multum quaeretur ab eo. Jfr etiam Mt. 5, 19-20; 7, 21-22; 25 41-46; Iac., 2, 14.

(14) Jfr Leo XIII, Epistel Apost. Praeclara gratulationis, 20 iun. 1894; AAS 26 (1893-94) s. 707.

- (15) Jfr Leo XIII, Epist. Encycl. Satis cognitum, 29 iun. 1896: ASS 28 (1895-96) s. 738. Epistel. Encycl. Caritatis studium, 25 iul. 1898: ASS 31 (1898-99) s. 11. Pius XII, Nuntius radioph. Nell'alba, 24 dec. 1941: AAS 34 (1942) s. 21.
- (16) Jfr Pius XI, Litt. Encycl. Rerum Orientalium, 8 sept. 1928: AAS 20 (1928) s. 287. Pius XII, Litt. Encycl. Orientalis Ecclesiae, 9 apr. 1944: AAS 36 (1944) s. 137
- (17) Jfr. Inst. S.S.C.S. Officii 20 dec. 1949: AAS 42 (1950) s.142.
- (18) Jfr. S. Thomas, Summa Theol. III, q. 8, a. 3, ad 1.
- (19) Jfr. Epist. S.S.C.S. Officii ad Archiep. Boston.: Denz. 3869-72.
- (20) Jfr. Eusebius Caes., Praeparatio Evangelica, 1, 1: PG 2128 AB.
- (21) Jfr Benedictus XV, Epistel Apost. Maximal illud: AAS 11 (1919) s. 440, praesertim s. 451 ss. Pius XI, Litt. Encycl. Rerum Ecclesiae: AAS 18 (1926) s. 68-69. Pius XII, Litt. Encycl. Fidei Donum, 21 apr. 1957: AAS 49 (1957) s. 236-237.
- (22) Jfr Didache, 14: ed. Funk I, s. 32. S. Iustinus, Dial. 41: PG 6, 564. S. Irenaeus, Adv. Haer. IV 17, 5; PG 7, 1023; Harvey, 2, s. 199 s. Conc. Trid., Sess. 22, kap. 1; Denz. 939 (1742).
- Kapitel III
- (1) Jfr. Conc. Vat. I, Sess. IV, Const. Dogm. Pastor aeternus. Denz. 1821 (3050 s.).
- (2) Jfr. Conc. Flor., Decretum pro Graecis: Denz. 694 (1307) et Conc. Vat. I, ib.: Denz. 1826 (3059)
- (3) Jfr. Liber sacramentorum S. Gregorii, Praefatio in Cathedra S. Petri, in natali S. Mathiae et S. Thomas: PL 78, 50, 51 et 152. S. Hilarius, i Ps. 67, 10: PL 9, 450; CSEL 22, s. 286. S. Hieronymus, Adv. Iovin. 1, 26: PL 23, 247 A. S. Augustinus, i Ps. 86, 4: PL 37, 1103. S. Gregorius M., Mor. in Iob, XXVIII, V: PL 76, 455-456. Primasius, Comm. in Apoc. V: PL 68, 924 f. Kr. Paschasius Radb., I Matth. L. VIII, kap. 16: PL 120, 561 C. Jfr. Leo XIII, Epist. Et sane, 17 dec. 1888: AAS 21 (1888) s. 321.
- (4) Jfr akt 6, 2-6; 11, 30; 13, 1, 14, 23; 20, 17; 1 Thess 5:12-13; Fil. 1, 1 Kol. 4, 11 ff.
- (5) Jfr Iagen 20, 25-27; 2 Tim. 4, 6 s. coll. c. I Tim. 5, 22; 2 Tim 2, 2 Tit. 1, 5; S. Clem. Rom., ad Cor. 44, 3; Ed. Funk, 1, s. 156.
- (6) S. Clem. Rom., ad Kor. 44, 2; ed. Funk, I, s. 154 s.
- (7) Jfr. Tertull., Praescr. Haer. 32; PL 2, 52 s.; S. Ignatius M., passim.
- (8) Jfr Tertull., Prærie. Luft. 32; PL 2, 53.
- (9) Jfr. S. Irenaeus, Adv. Haer. III, 3 och 1; PG 7, 848 A; Harvey 2, 8; Sagnard, s. 100 s.: manifestatam.

(10) Jfr. S. Irenaeus, Adv. Haer. III, 2 och 2; SIDA 7, 847; Harvey 2, 7; Sagnard, s. 100: . förmyndare ,, jfr. ib. IV, 26, 2; kol. 1053, Harvey 2, 236, necnon IV, 33, 8; kol. 1077; Harvey 2, 262.

(11) S. Ign. M., Philad., Praef.; ed. Funk, I, s. 264.

(12) S. Ign. M., Philad., 1, 1; Magn. 6, 1; Ed. Funk, I, s. 264 och 234.

(13) S. Clem. Rom., 1. c., 42, 3-4, 44, 3-4; 57, 1-2; Ed. Funk. I, 152, 156, 171 s. S. Ign. M., Philad. 2; Smyrn. 8; Magn. 3; Träl. 7; Ed. Funk, I, s. 265 s.; 282; 232, 246 s. etc.; S. Iustinus, Apol., 1, 6S G 6, 428; S. Cyprianus, Epistel. assim.

(14) Jfr Leo XIII, Epist. Encycl. Satis cognitum, 29 iun. 896: ASS 28 (1895-96) s. 732.

(15) Jfr. Conc. Trid., Sess. 23, ecr. de sacr. Ordinis, mössa. 4; enz. 960 (1768); Conc. Vat. I, ess. 4 Const. Dogm. I De Ecclesia Christi, cap. 3: Denz. 1828 (3061). Pius XII, Litt. Encycl. Mystici Cororis, 29 iun. 1943: ASS 35 (1943) s. 209 och 212. Torsk. jur. Kan., c. 29 1.

(16) Jfr Leo XIII, Epist. Et sane, 17 dec. 1888: ASS 21 (1888) s. 321 s.

(17) S. Leo M., Serm. 5, 3: PL 54, 154.

(18) Conc. Trid., Sess. 23, kap. 3, citat verba 2 Tim. 1, 6-7, ut demonstret Ordinem esse verum sacramentum: Denz. 959 (1766).

(19) I Trad. En stolpe. 3, ed. Botte, Sources Chr., s. 27-30, Episcopo tribuitur primatus sacerdotii. Jfr Sacramentarium Leonianum, ed. C. Mohlberg, Sacramentarium Veronense, Romae, 1955, s. 119: ad summi sacerdotii ministerium... Comple in sacerdotibus tuis mysterii tui summam.... Idem, Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae Romae, 1960, s. 121-122: Tribuas eis, Domine, cathedram episcopalem ad regendam Ecclesiam tuam et plebem universam.. Cfr. PL 78, 224.

(20) Översatt av Apost. 2, uppl. Botte, s. 27.

(21) Conc. Trid., Sess. 23, kap. 4, docet Ordinis sacramentum imprimere characterem indelebilem: Denz. 960 (1767) . Jfr Ioannes XXIII, Alloc. Iubilare Deo, 8 maii 1960: AAS S2 (1960) s. 466. Pallius VI, Homelia in Bas, Vaticana, 20 okt. 1963: AAS 55 (1963) s. 1014.

(22) S. Cyprianus, Epistel 63, 14: PL 4, 386; Hartel, III B, s. 713: Saccrdos vice Christi vere fungitur .. S. Io. Chrysostomus, i 2 Tim. Hom. 2, 4: PG 62, 612: Saccrdos est symbolon . Christi. S. Ambrosius, i Ps. 38, 25-26: PL 14, 105 1-52: CSEL 64, 203-204. Ambrosiascr In I Tim. S 19: PL 17, 479 C ct i Ef. 4, 1;-12: kol. 387. C. Theodorus Mops., från. Katekes. XV, 21 ct 24: ed. Tonneau, s. 497 ff. Hesychiu Hieros., i Lcv. L. 2, 9, 23: PG 93, 894 B.

(23) Jfr Eusebios, Hist. ecl., V, 24, 10: GCS II, 1, s. 495; cd. Bardy, Källor Chr. II, s. 69 Dionysius, apud Eusebium, ib. VII 5, 2: GCS 11, 2, s. 638 s.; Bardy, II, s. 168 s.

(24) Jfr. de antiquis Conciliis, Eusebios, Hist. Eccl. V, 23-24: GCS 11, 1, s. 488 ss.; Bardy, 11, s. 66 ff. passim. Konc. Nicaenum. Can. S: Conc. Oec. Decr. Sidan 7.

- (25) Tertullianus, av Iciunio, 13: PL 2, 972 B; CSFL 20, s. 292, lin. 13-16.
- (26) S. Cyprianus, Epistel. 56, 3: Hartel, 111 B, s. 650; Bayard, s.154.
- (27) Jfr. Relatio officialis Zinelli, i Conc. Vat. I: Mansi S2,1 109 C.
- (28) Jfr. Conc. Vat. 1, Schema Const. dogm. 11, de Ecclesia Christi, c. 4: Mansi S3, 310. Cfr. Relatio Kleutgen de Schemate reformato: Mansi S3, 321 B - 322 B et declaratio Zinelli: Mansi 52 1110 A. Vide etiam S. Leonem M. Scrm. 4, 3: PL 54, 151 A.
- (29) Jfr. Torsk. jur. Kan., c. 227.
- (30) Jfr. Conc. Vat. I, Const.Dogm. Pastor aeternis: Denz. 1821 (3050 s.).
- (31) Jfr S. Cyprianus, Epistel 66, 8: Hartel 111, 2, s. 733: .. Episcopus in Ecclesia et Ecclesia in Episcopo ..
- (32) Jfr S. Cyprianus, Epist. SS, 24: Hartel, s. 642, rad. 13: . Una Ecclesia per totum mundum in multa membra divisa .. Epistel. 36, 4: Hartel, s. 575, lin. 20-21.
- (33) Jfr Pius XII, Litt. Encycl. Fidci Donum, 21 apr. 1957: AAS 49 (1957) s. 237.
- (34) Jfr S. Hilarius Pict., i Ps. 14, 3: PL 9, 206; CSEL 22, s. 86. S. Gregorius M., Moral, IV, 7, 12: PL 75, 643 C. Ps.Basilius, i Is. 15, 296: PG 30, 637 c.
- (35) S. Coelestinus, Epistel 18, 1-2, ad Conc. Eph.: PL 50, 505 AB- Schwartz, Acta Conc. Oec. 1, I, i, s. 22. Jfr Benedictus XV, Epistel Apost. Maximal illud: AAS 11 (1919) s. 440, Pius XI. Litt. Encycl. Rerum Ecclesiae, 28 febr. 1926: AAS 18 (1926) s. 69. Pius XII, Litt. Encycl. Fidei Donum, 1. c.
- (36) Leo XIII, Litt. Encykl. I Grande munus, 30 sept. 1880: ASS 13 (1880) s. 145. Jfr. Cod. jur. | kan., c. 1327; c. 1350 2.
- (37) De iuribus Sedium patriarchalium, jfr. Conc. Nicaenum, I can. 6 de Alexandria et Antiochia, et can. 7 de Hierosolymis: Conc. I Oec. Decr., s. 8. Conc. senare. IV, anno 1215, Constit. V: De dignitate Patriarcharum: ibid. s. 212. Conc. Ferr.-Flor.: ibid. s. 504.
- (38) Jfr. Torsk. Iuris pro Eccl. I Orient., c. 216-314: de Patriarchis; c. 324-399: de Archiepiscopis I maioribus; c. 362-391: de aliis dignitariis; i specie, c. 238 3; 216; 240; 251; 255: de Episcopis a Patriarch nominandis.
- (39) Jfr. Conc. Trid., Decr. de I reform., Sess. V, c. 2, n. 9; et Sess. I XXIV, kan. 4; Conc. Oec. Decr. s. 645 och 739.
- (40) Jfr. Conc. Vat. I, Const. dogm. Dei Filius, 3: Denz. 1712L (3011). Cfr. nota adiecta ad Schema I de Eccl. (desumpta ex S. Rob. Bellarmino): Mansi 51, I 579 C, necnon Schema reformatum I Const. II de Ecclesia Christi, cum I commentario Kleutgen: Mansi 53, 313 AB. Pius IX, Epist. Tuas libener: Denz. 1683 (2879).
- (41) Jfr. Torsk. jur. Kan., c. 1322-1323.
- (42) Jfr. Conc. Vat. I, Const. dogm. Pastor Aeternus: Denz. 1839 (3074).

- (43) Jfr. *eplicatio Gasscr in Conc. Vat. I: Mansi 52, 1213 AC.*
- (44) Gasser, *ib.*: Mansi 1214 A.
- (45) Gasser, *ib.*: Mansi 1215 CD, 1216-1217 A.
- (46) Gasser, *ib.*: Mansi 1213.
- (47) Conc. Vat. I, Const. dogm. *Pastor Aesernus*, 4: Denz. 1836 (3070) nr 26
- (48) *Oratio consecrationis cpiscopalis in ritu byzantino: Euchologion to mega, Romae, 1873, s. 139.*
- (49) Jfr S. Ignatius M. *Smyrn 8, 1: uppl. Funk, 1, s. 282.*
- (50) Jfr *Apostlagärningarna 8:1; 14, 22-23; 20, 17 och passim.*
- (51) *Oratio mozarabica: PL 96 7S9 B*
- (52) Jfr S. Ignatius M., *Smyrn 8, 1: ed. Funk, I, s. 282.*
- (53) S. Thomas, *Summa Theol. III, q. 73, a. 3.*
- (54) Jfr. S. Augustinus, *C. Faustum, 12, 20: PL 42, 26S Serm. 57, 7: PL 38, 389, etc.*
- (55) S. Leo M., *Serm. 63, 7: PL 54, 3S7 C.*
- (56) *Traditio A postolica Hippolyti, 2-3: ed. Botte, s. 26-30.*
- (57) Cfr. *textus examinis in initio consecrationis episcopalis, et Oratio in fine vissae eiusdem consecrationis, post Te Deum.*
- (58) Benedictus XIV, *Br. Romana Ecclesia, 5 okt. 1752, s 1: Bullarium Benedicti XIV, t. IV, Romae, 1758, 21: . Episcopus Christi typum gerit, Eiusque munere fungitur. Pius XII, Litt. Encycl. Mystici Corporis, 1. c., s. 211: . Assignatos sibi greges singuli singulos Christi nomine pascunt et regunt.*
- (59) Leo XIII, *Epistel. Encycl. Satis cognitum, 29 iun. 1896: ASS 28 (1895-96) s. 732. Idem, Epist. Officio sanctissimo, 22 dec. 1887: AAS 20 (1887) s. 264. Pius IX itt. En stolpe. ad Episcopos Geraniae, 12 mart. 1875, et alloc. onsist., 15 mart. 1875: Denz. 112-3117, i Nova ed. Tantum.*
- (60) Conc. Vat. I, Const. dogm. *Pastor aeternus*, 3: Denz. 1828 (3061) . Jfr. *Relatio Zinelli: Mand 1 2, 1114 D.*
- (61) Jfr S. Ignatius M., *ad efes. 5, 1: ed. Funk, I, s. 216.*
- (62) Jfr S. Ignatius M., *ad phes. 6, 1: cd. Funk, I, s. 218.*
- (63) Jfr Conc. Trid., *Sess. 23, sac. Ordinis, mössa. 2: Denz. 958 (1765), och kan. 6: Denz. 966 (1776).*

- (64) Jfr Innocentius I, Epist. d Decentium: PL 20, 554 A; Sansi 3, 1029; Denz. 98 (215): Presbyteri, licet secundi sint sa erdotcs, pontificatus tamen api em non habent.. S. Cyprianus, Epistel. 61, 3: ed. Hartel, s. 696.
- (65) Jfr. Conc. Trid., l. c., Denz. 962-968 (1763-1778), et in specie l an. 7: Denz. 967 (1777). Pius II, Const. Apost. Sacramentum ordinis: Denz. 2301 (3857-61).
- (66) Jfr Innocentius I, 1. c. S. Gregorius Naz., Apol. II, 22: PGS, 432 B. Ps.-Dionysius, Eccl. ier., 1, 2: PG 3, 372 D.
- (67) Jfr. Conc. Trid., Sess. 22: Denz. 940 (1743). Pius XII, Litt. Encycl. Mediator Dei, 20 nov. 1947: AAS 39 (1947) s. 553; Denz. 2300 (3850).
- (68) Jfr Conc. Trid. Sess. 22: Denz. 938 (1739-40). Conc. Vat.II, Const. De Sacra Liturgia, n. 7 et n. 47.
- (69) Jfr Pius XII, Litt. Encycl. Mediator Dei, 1. C., underavsnitt n. 67.
- (70) Jfr S. Cyprianus, Epistel 11, 3: PL 4, 242 B; Hartel, II, 2, s. 497.
- (71) Ordo consecrationis sacerdotalis, in impositione vestimentorum.
- (72) Ordo consecrationis sacerdotalis in praefatione.
- (73) Jfr S. Ignatius M. Philad. 4: uppl. Funk, I, s. 266. S. Cornelius I, apud S. Cyprianum, Epistel. 48, 2: Hartel, III, 2, s. 610.
- (74) Constitutiones Ecclesiac aegyptiacae, III, 2: ed. Funk, Didascalia, II, s. 103. Statuta Eccl. Ant. 371: Mansi 3, 954.
- (75) S. Polycarpus, Ad Phil. 5, 2: ed. Funk, I, s. 300: Christus dicitur . omnium diaconus factus .. Jfr Didache, 15, 1: ib., s. 32. S. Ignatius M. Trall. 2, 3: ib., s. 242. Constitutiones Apostolorum, 8, 28, 4: ed. Funk, Didascalia, I, s. 530.

Kapitel IV

- (1) S. Augustinus, Serm. 340, 1: PL 38, 1483.
- (2) Jfr Pius XI, Litt. Encycl. Quadragesimo anno 15 maii 1931: AAS 23 (1931) s. 121 s. Pius XII, Alloc. De quelle consolation, 14 okt. 1951: AAS 43 (1951) s. 790 s.
- (3) Jfr Pius XII, Alloc. Sex ans se sont ecoules, 5 okt. 1957: AAS 49 (1957) s. 927. De mandato et missione canonica, cfr. Decretum De Apostolatu laicorum, cap. IV, n. 16, cum notis 12 et 15.
- (4) Ex praefatione festi Christi Regis.
- (5) Jfr Leo XIII, Epist. Encycl. Immortale Dei, 1 nov. 1888: ASS 18 (1888) s. 166 ss. Idem, Litt. Encycl. Sapientiae christianae, 10 ian. 1890: ASS 22 (1889-90) s. 397 ss. Pius XII, Alloc. Alla vostra filfale. 23 mart. 1958: AAS 50 (145R) s. 220: la legittima sana laicita dello Stato ..
- (6) Torsk. jur. Kan., kan. 682.

(7) Jfr Pius XII, Alloc. Till vilken tröst, 1. c., s. 789: I avgörande strider är det ibland från fronten som de lyckligaste initiativen börjar. Dito Alloc. Den katolska pressens betydelse, 17 febr. 1950: AAS 42 (1950) s. 256.

(8) Jfr. I Thess. S, 19 et 1 lo. 4, 1.

(9) Epistel ad Diogneum, 6: ed. Funk, I, s. 400. Jfr S. lo. Chrysostomus, I Matth. Hom. 46 (47) 2: PG 58, 78, de fermento in massa.

Kapitel V

(1) Missale Romanum, Gloria in excelsis. Jfr. Lc. 1, 35; Mc. 1, 24, Lc. 4, 34; lo. 6, 69 (ho hagnos tou theou); Akt 3, 14; 4, 27 och 30; Hebr. 7, 26, 1 lo. 2, 20; Apoc. 3, 7.

(2) Jfr. Origenes, Comm. Rom. 7, 7: PG 14, 1122 B. Ps.- Macarius, De Oratione, 11: PG 34, 861 AB. S. Thomas, Summa Theol. II-II, q. 184, a. 3.

(3) Jfr S. Augustinus tillbakadragande. II, 18: PL 32, 637 s. Pius XII Litt. Encycl. Mystici Corporis, 29 iun. 1943: AAS 35 (1943) s. 225.

(4) Jfr Pius XI, Litt. Encycl. Rerum omnium, 26 ian. 1923: AAS 15 (1923) s. 50 ct s. 59-60. Litt. Encycl. Casti Connubii, 31 dec. 1930: AAS 22 (1930) s. 548. Pius XII, Const. Apost. Provida Mater, 2 febr. 1947: AAS 39 (1947) s. 117. Fördela. Annus sacer, 8 dec. 1950: AAS 43 (1951) s. 27-28. Fördela. Nel darvi, 1 iul. 1956: AAS 48 (1956) s. 574 s.

(5) Jfr. S. Thomas, Summa Theol. II-II, q. 184, a. 5 och 6. De perf. Vitae Spir., c. 18. Origenes, i Is. Hom. 6, 1: SID 13, 239.

(6) Jfr. S. Ignatius M., Magn. 13, 1: uppl. Funk, I, s. 241.

(7) Jfr S. Pius X, förman. Haerent animo, 4 aug. 1908: ASS 41 (1908) p. 560 s. Cod. jur. Kan., kan. 124. Pius XI, Litt. Encycl. Ad catholici sacerdotii, 20 dec. 1935: AAS 28 (1936) s. 22 s.

(8) Ordo consecrationis sacerdotalis, in Exhortatione initiali.

(9) Jfr. S. Ignatius M., Trall. 2, 3: cd. Funk, I, s. 244.

(10) Jfr Pius XII, Alloc. Under moderns beskydd, 9 dec. 1957: AAS 50 (1958) s. 36.

(11) Pius XI, Litt. Encycl. Casti Connubii, 31 dec. 1930. AAS 22 (1930) s. 548 s. Jfr. S. lo Chrysostomus, I Efes. Hom. 20, 2: s. 62, 136 ff.

(12) Jfr S. Augustinus, Enchir. 121, 32: PL 40 288. S. Thomas Summa Theol. II-II, q. 184, a. 1. Pius XII, Adhort. En stolpe. Menti nostrae, 23 sept. 1950: AAS 42 (1950) s. 660.

(13) De consiliis in genere, jfr. Origenes, Comm. Rom. X, 14: PG 14 127S B. S. Augustinus, De S. Viginitate, 15, 15: PL 40, 403. S. Thomas, Summa Theol. I-II, q. 100, a. 2 C (in fine); II-II, q. 44, a. 4 ad 3

(14) De praestantia sacrae virginitatis, jfr. Tertullianus, Exhort. Kasta. 10: PL 2, 925 C. S. Cyprianus, Hab. Virg. 3 et 22: PL 4, 443 B et 461 A. A. S. Athanasius (?), De Virg.: PG 28, 252 ss. S. Io. Chrysostomus, De Virg.: PG 48, 533 u.

(15) De spirituali paupertate et oboedientia testimonia praccipua S.Scripturae et Patrum afferuntur in Relatione pp. 152-153.

(16) De praxi effectiva consiliorum quae non omnibus imponitur, cfr. S. Io. Chrysostomus, I Matth. Hom. 7, 7: PG 57, 8 I s. 5. Ambrosius, De Vidu s, 4, 23: PL 16, 241 s.

Kapitel VI

(1) Jfr. Rosweyduus, Viqae Patrum, Antwerpiae 1628. Apophtegmata Patrum: PG 65. Palladius, Historia Lausiaca: PG 34, 995 ss.; ed. C. Butler, Cambridge 1898 (1904). Pius XI, Const. Apost. Umbratitem, 8 iul. 1924: AAS 16 (1924) s. 386-387. Pius XII, Alloc. Nous sommes heureux, 11 apr. 1958: AAS 50 (1958) s. 283.

(2) Paulus VI, Alloc. Magno gaudio, 23 maii 1964: AAS 56 (1964) s. 566.

(3) Jfr. Torsk. jur. Can., c. 487 och 488, 40. Pius XII, Alloc. Annus sacer, 8 dec. 1950, AAS 43 (1951) s. 27 s. Pius XII, Cons. Apost. Provida Mater, 2 Febr. 1947: AAS 39 (1947) s. 120 ss.

(4) Paulus VI, 1. c., s. 567.

(5) Jfr. S. Thomas, Summa Theol. II-II, q. 184, a. 3 och q. 188, a. 2. S. Bonaventura, Opusc. X, Apologia Pauperum, c. 3, 3: cd. Opera, Quaracchi, t. 8, 1898, s. 245 a.

(6) Cfr. Conc. Vat. I. Schema De Ecclesia Christi, cap. XV, et Adnot. 48: Mansi 51, 549 s. et 619 s. Leo XIII, Epistel. Au milieu des consolations, 23 dec. 1900: AAS 33 (1900-01) s. 361. Pius XII, Const. Apost. Provida Mater, 1. C., s. 1145.

(7) Jfr Leo XIII, Const. Romanos Pontifices, 8 maii 1881: AAS 13 (1880-81) s. 483. Pius XII, Alloc. Annus sacer, 8 dec. 1950: AAS 43 (1951) s. 28 8.

(8) Jfr. Pius XII, Alloc. Annus sacer, 1. C., s. 28. Pius XII, Const. Apost. Sedes Sapientiae, 31 maii 1956: AAS 48 (1956) s. 355. Paulus VI, 1. C., s. 570-571.

(9) Jfr Pius XII Litt. Encycl. Mystici Corporis, 19 iun. 1943: AAS 35 (1943) s. 214 s.

(10) Jfr Pius XII, Alloc. Annus sacer, 1. C., s. 30. Fördela. Under protekriolens daghem den 9 dec. 1957: AAS 50 (1958) s. 39 ff.

Kapitel VII

(1) Conc. Florentinum, Decretum pro Graecis: Denz. 693 (1305).

(2) Praeter documenta antiquiora contra quamlibet formam evocationis spirituum inde ab Alexandro IV (27 sept. 1958), jfr Encycl. S.S.C.S. Officii, De magne tismi abusu, 4 aug. 1856: AAS (1865) s. 177-178, Denz. 1653 1654 (2823-2825); Tjänsteman S.S.C.S. 24 apr. 1917: 9 (1917) s. 268, Denz. 218 (3642).

(3) Videatur synthetia espositi huius doctrinae paulinae i: Piu XII, Litt. Encycl. Mystici Corporis AAS 35 (1943) s. 200 et passim

(4) Jfr., i. a., S. Augustinus, Enarr. i Ps. 85, 24: PL 37, 1095 S. Hieronymus, Liber contra Vigilantium, b: PL 23, 344. S. Thomas i 4m Sent., d. 45, q. 3, a. 2. Bonaventura, i 4m Sent., d. 45, a. 3, q. 2; etc.

(5) Jfr Pius XII, Litt. Encycl. Mystici Corporis: AAS 35 (1943) s. 245.

(6) Cfr. Plurimae inscriptione in Catacumbis romanis.

(7) Cfr. Gelasius I, Decretalis De libris recipiendis, 3: PL 59, 160, Denz. 165 (353).

(8) Jfr S. Methodius, Symposion, VII, 3: GCS (Bodwetsch), s. 74

(9) Jfr Benedictus XV, Decretum approbationis virtutum in Causa beatificationis et canonizationis Servi Dei Ioannis Nepomuceni Neumann: AAS 14 (1922) s. 23; plures Allocutiones Pii X de Sanctis: Inviti all'croismo Disorsi... t. I-III, Romae 1941-1942, passim; Pius XII, Discorsi Radiomessagi, t. 10, 1949, s. 37-43.

(10) Jfr Pius XII, Litt. Encycl : Mediator Dei: AAS 39 (1947) s. 581.

(11) Jfr. Hebr. 13, 7: Eccli 44-50, Nebr. 11, 340. Jfr etia Pius XII, Litt. Encycl. Mediator Dei: AAS 39 (1947) s. 582-583

(12) Jfr kon. Vaticanum Const. De fide catholica, kap. 3 Denz. 1794 (3013).

(13) Jfr Pius XII, Litt. Encycl. Mystici Corporis: AAS 35 (1943) s. 216.

(14) Quoad gratitudinem erga ipsos Sanctos, jfr. E. Diehl, Inscriptiones latinae christianae vereres, 1, Berolini, 1925, nn. 2008 2382 et passim.

(15) Conc. Tridentinum, Sess. 25, De invocatione... Sanctorum: Denz. 984 (1821) .

(16) Breviarium Romanum, Invitatorium infesto Sanctorum Omnium.

(17) Jfr. v. g., 2 Thess. 1, 10.

(18) Conc. Vaticanum II, Const. De Sacra Liturgia, kap. 5, n. 104.

(19) Canon Missae Romanae.

(20) Conc. Nicaenum II, akt VII: Denz. 302 (600).

(21) Conc. Florentinum, Decretum pro Graecis: Denz. 693 (1304).

(22) Conc. Tridentinum Sess. 35, De invocatione, veneratione et reliquiis Sanctorum et sacris imaginibus: Denz. 984-988 (1821-1824); Sess. 25, Decretum de Purgatorio: Denz. 983 (1820); Sess. 6, Decretum de iustificatione, can. 30: Denz. 840 (1580).

(23) Ex praefatione, aliquibus dioecesibus concessa.

(24) Jfr S. Petrus Canisius, Catechismus Maior seu Summa Doctrinae christianae, cap. III (ed. crit. F. Streicher) pas I, s. 15-16, n. 44 ff. s. 100-101, n. 49.

(25) Jfr. Conc. Vaticanum II Const. De Sacra Liturgia, kap. 1 n. 8.

Kapitel VIII

(1) Credo in Missa Romana: Symbolum Constantinopolitanum: Mansi 3, 566. Jfr Conc. Ephesinum, ib. 4, 1130 (necnon ib. 2, 665 et 4, 1071); Conc. Chalcedonense, ib. 7, 111-116; Ko. Constantinopolitanum II, ib. 9, 375-396.

(2) Canon Missae Romanae.

(3) S. Augustine, De S. Virginitate. 6: PL 40, 399.

(4) Jfr Paulus S. VI, allocutio in Concilio, die 4 dec. 1963: AAS 56 (1964) s. 37.

(5) Jfr. S. Germanus Const., Nom. in annunt. Deiparae: PG 98, 328 A; I sovsal. 2: Kol. 357. Anastasius Antiochia, Serm. 2 de Annunt., 2: PG 89, 1377 AB; Begravning. 3, 2: kol. 1388 C. S. Andrcas Kreta. Can. i B. V. Nat. 4: PG 97, 1321 B. I B. V. Nat., 1: kol. 812 A. Hom. i sovsalen. 1: kol. 1068 C. - S. Sophronius, Or. 2 i Annunt., 18: PG 87 (3), 3237 BD.

(6) S. Irenaeus, adv. Hacr. III, 22, 4: PG 7, 9S9 A; Harvey, 2, 123.

(7) S. Irenaeus, ib.; Harvey, 2, 124.

(8) S. Epiphanius, Nacr. 78, 18: PG 42, 728 CD; 729 AB.

(9) S. Hieronymus, Epistel 22, 21: PL 22, 408. Jfr. S. Augwtinus, Serm. Sl, 2, 3: PL 38, 33S; Begravning. 232, 2: kol. 1108. - S. Cyrillus Hieros., katek. 12, 15: PG 33, 741 AB. - S. Io. Chrysostomus, i Ps. 44, 7: PG SS, 193. - S. Io. Damascenus, Nom. 2 i sovsal. B.M.V., 3: SID 96, 728.

(10) Jfr. Conc. Lateranense anni 649, Can. 3: Mansi 10, 1151. S. Leo M., Epist. ad Flav.: PL S4, 7S9. - Conc. Chalcedonense: Mansi 7, 462. - S. Ambrosius, De inst. virg.: PL 16, 320.

(11) Jfr Pius XII, Litt. Encycl. Mystici Corporis, 29 iun. 1943: AAS 35 (1943) s. 247-248.

(12) Jfr Pius IX, Bulla Ineffabilis 8 dec. 1854: acta Pii IX, I, I, s. 616; Denz. 1641 (2803).

(13) Jfr. Pius XII, Const. Apost. Munificensissimus, 1 nr 1950: AAS 42 (1950) ú Denz. 2333 (3903). Jfr. S. Io. Damascenus, Enc. i sovsal. Dei gcnitricis, Hom. 2 et 3: PG 96, 721-761, speciatim col. 728 B. - S. Germanus Constantinop., i S. Dei gen. dorm. Begravning. 1: PG 98 (6), 340-348; Begravning. 3: Kol. 361. - S. Modestus Hier., I sovsal. SS. Deiparae: PG 86 (2), 3277-3312.

(14) Jfr Pius XII Litt. Encycl. Ad coeli Reginam, 11 okt. 1954: AAS 46 (1954), s. 633-636; Denz. 3913 ss. Cfr. S. Andreas Cret., Hom. 3 i sovsal. SS. Deiparae: PG 97, 1089-1109. - S. Io. Damascenus, De fide orth., IV, 14: PG 94, 1153-1161.

(15) Cfr. Kleutgen, textus reformstus De mysterio Verbi incarnati, cap. IV: Mansi 53, 290. jfr. S. Andreas Cret., In nat. Mariac, sermo 4: PG 97, 865 A. - S. Germanus Constantinop., In annunt. Deiparae: PG 98, 321 f.Kr. I sovsal. Deiparae, III: kol. 361 D. S. Io. Damascenus, I sovsal. B. V. Mariae, Hom. 1, 8: PG 96, 712 f.Kr.-713 A.

(16) Jfr Leo XIII, Litt. Encycl. *Adiutricem populi*, 5 sept. 1895: ASS 15 (1895-96), s. 303. - S. Pius X, Litt. Encycl. *Ad diem illum*, 2 febr. 1904: Acta, I, s. 154- Denz. 1978 A (3370) . Pius XI, Litt. Encycl. *Miserentissimus*, 8 maii 1928: AAS 20 (1928) s. 178. Pius XII, Nuntius Radioph., 13 maii 1946: AAS 38 (1946) s. 266.

(17) S. Ambrosius, Epistel 63: PL 16, 1218.

(18) S. Ambrosius, Expos. Lc. II, 7: PL 15, 1555.

(19) Jfr Ps.-Petrus-dammen. Begravning. 63: PL 144, 861 AB. Godefridus a S. Victore. I nat. B. M., Ms. Paris, Mazarine, 1002, fol. 109 r. Gerhohus Reich., *De gloria et honore Filii hominis*, 10: PL 194, 1105AB.

(20) S. Ambrosius, I. c. et Expos. Lc. X, 24-25: PL 15, 1810. S. Augustinus, I lo. Tr. 13, 12: PL 35 1499. Jfr. Serm. 191, 2, 3: PL 38 1010; etc. Cfr. ctiam Ven. Beda, In Lc. Expos. Jag, keps. 2: PL 92, 330. Isaac de Stella, Serm. 51. PL 194, 1863 A.

(21) Presidiet under Tuum

(22) Conc. Nicaenum II, anno 787: Mansi 13. 378-379; Denz. 302 (600-601) . Conc. Trident., sess. 2S: Mansi 33, 171-172.

(23) Jfr. Pius XII, Nuntius radioph., 24 okt. 1954: AAS 46 (1954) s. 679. Litt. Encycl. *Ad coeli Reginam*, 11 okt. 1954: AAS 46 (1954) s. 637.

(24) Jfr Pius XI, Litt. Encycl. *Ecclesiam Dei*, 12 nov. 1923: AAS 15 (1923) s. 581. Pius XII, Litt. Encycl. *Fulgens corona*, 8 sept. 1953: AAS 45 (1953) s. 590-591.